

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS
PAR LATVIJAS EKONOMISKO ATTĪSTĪBU

SAEIMAS EKONOMIKAS DEBATES

EKONOMIKAS IZAUGSMES PRIORITĀTES

2026.-2028.gadam

RĪGA | 2026.gada aprīlis

Pamatā skaitliskā informācija un dati, izņemot īpaši norādītos gadījumos, ir saņemti no Centrālās statistikas pārvaldes un Eiropas Savienības datu bāzes *Eurostat*

© 2026 | Ekonomikas ministrija

Tālrunis: 371 67 013 100

E-pasts: pasts@em.gov.lv

Interneta vietne: <https://em.gov.lv>

SATURS

KOPSAVILKUMS	4
1. MAKROEKONOMISKĀ SITUĀCIJA UN VIRZĪBA UZ IZAUGSMES MĒRĶI	5
2. 2025.GADĀ SASNIEGTIE REZULTĀTI	10
3. PRIORITĀTES STRAUJĀKAI EKONOMIKAS ATTĪSTĪBAI	15
. EKONOMIKAS POLITIKAS VIRZIENI	31
4.1. AIZSARDZĪBAS INDUSTRIJAS ATTĪSTĪBA UN VALSTS DROŠĪBA.....	32
4.2. ENERĢĒTISKĀ NOTURĪBA UN KONKURĒTSPĒJA	33
4.3. REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA UN SAVIENOJAMĪBA	35
4.3.1. REĢIONĀLĀ EKONOMISKĀ KONKURĒTSPĒJA	39
4.3.2. LATVIJAS OSTAS UN EKSPORTA LOĢISTIKA	41
4.3.3. TRANSPORTA NOZARE KĀ PRODUKTIVITĀTES UN KONKURĒTSPĒJAS SVIRA.....	44
4.4. KONKURĒTSPĒJĪGA UZŅĒMĒJDARBĪBA UN PRODUKTIVITĀTE	39
4.4.1. KAPITĀLA TIRGUS ATTĪSTĪBA UN FINANSĒJUMS INVESTĪCIJĀM	39
4.4.2. ATBALSTS UZŅĒMĒJIEM PRODUKTIVITĀTES UN EKSPORTSPĒJAS KĀPINĀŠANAI	41
4.4.3. TAUTSAIMNIECĪBAS DIGITALIZĀCIJA UN MĀKSLĪGAIS INTELEKTS	44
4.4.4. BRĪVA UN GODĪGA KONKURENCE, DZĪVES DĀRDZĪBAS MAZINĀŠANA.....	46
4.5. IEGULDĪJUMI CILVĒKKAPITĀLĀ.....	49
4.6. MODERNA INFRASTRUKTŪRA UN PIEEJAMI MĀJOKĻI	52
4.6.1. NEKUSTAMO ĪPAŠUMU ATTĪSTĪŠANA	52
4.6.2. MĀJOKĻU PIEEJAMĪBA	54
4.6.3. ATBALSTA INSTRUMENTI ENERGOEFEKTIVITĀTEI	56
4.7. BIROKRĀTIJAS MAZINĀŠANA UN DIALOGS AR UZŅĒMĒJIEM	58

KOPSAVILKUMS

Ekonomikas ministrija ir sagatavojusi trešo – 2026. gada – ziņojumu par Latvijas ekonomikas attīstību (turpmāk – Izaugsmes ziņojums), kurā sniegti priekšlikumi Latvijas tautsaimniecības straujākai attīstībai. **Ziņojums ir diskusijas dokuments, kura mērķis ir piedāvāt apspriest alternatīvas un izvēlēties efektīvākos risinājumus izaugsmes sasniegšanai.**

Izaugsmes ziņojums sagatavots, veicot padziļinātu situācijas analīzi un raksturojot makroekonomisko situāciju, kopējo virzību uz Izaugsmes stratēģijā definētajiem mērķiem un rīcību prioritārajos ekonomikas politikas virzienos.

Neskatoties uz mainīgo ģeopolitisko situāciju **definētie izaugsmes mērķi paliek spēkā – līdz 2035. gadam dubultot Latvijas ekonomiku.**

Turpmākajos gados ekonomikas izaugsmei jābūt prioritātei, lai nodrošinātu finansējumu tādām nozarēm kā aizsardzība, veselība un izglītība.

2025. gadā ekonomika ir atgriezies pie izaugsmes – IKP ir pieaudzis par 2,1 %, investīciju apjoms palielinājies par 9,8 %, bet kredītēšana nefinanšu sabiedrībām augusi par 22,3 %. Izaugsmes stratēģijā izvirzītie gada mērķi ir ne tikai sasniegti, bet arī pārsniegti – kopējie ieguldījumi tautsaimniecībā sasnieguši 4,3 mljrd. EUR, kas ir par 16 % vairāk nekā plānots. Vienlaikus ārējās vides riski saglabājas augsti – konflikts Tuvajos Austrumos ir strauji palielinājis naftas un degvielas cenas, kas rada papildu spiedienu uz inflāciju un ražošanas izmaksām.

Lai desmit gadu laikā panāktu ekonomikas dubultošanas, kopējās investīcijas nepieciešamas 181,5 mljrd. EUR apmērā, un publiskās investīcijas veido vien piekto daļu no šīs summas. Ekonomikas izaugsmi virzīs privātais kapitāls – valdības uzdevums ir nodrošināt tādus apstākļus, kuros privāto investīciju plūsma kļūst dabiska un pastāvīga.

Ziņojumā veiktā uzņēmumu mikrodatu analīze, balstoties uz *McKinsey Global Institute* pētījuma metodiku, pierāda – produktivitātes pieaugumu Latvijā nosaka neliels skaits uzņēmumu - aptuveni 2,7 % uzņēmumu rada divas trešdaļas no visa pozitīvā produktivitātes pieauguma. Baltijas Top 50 reitingā Latvija ir pārstāvēta ar tikai 7 uzņēmumiem, eksportētāju ar apgrozījumu virs 50 milj. EUR Latvijā ir tikai 71.

Šie dati skaidri norāda uz divām savstarpēji papildinošām ekonomikas politikas prioritātēm:

Prioritāte Nr. 1 – Uzņēmumu mērogošana, produktivitāte un kapitāla pieejamība

Latvijas ekonomikai trūkst lielo uzņēmumu. To skaits Baltijas Top 50 ir četras reizes mazāks nekā Lietuvā. Katrs uzņēmums, kas izaug no vidējā uz lielo, tieši ietekmē valsts produktivitāti, eksportu un nodarbinātību. Ziņojumā aprēķināts: ja 70 uzņēmumi no 20–50 milj. EUR segmenta

izaug līdz 50M+ grupai un vēl 70 uzņēmumi aizpilda atbrīvoto vietu, tas rada papildu 8,5 mljrd. EUR apgrozījumu (+11 %) un 1,65 mljrd. EUR pievienotās vērtības (+9,3 %). Šo mērķi var sasniegt ar mērķtiecīgu instrumentu kopumu - LIAA individuālo projektu vadību, ALTUM finanšu instrumentiem, kapitāla tirgus attīstību sadarbībā ar pensiju fondu pārvaldītājiem un Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomes atbalstu administratīvo šķēršļu novēršanā.

Prioritāte Nr. 2 – Mazāks birokrātiskais slogs uzņēmumiem

93 % Latvijas uzņēmumu (101 600) darbojas ar apgrozījumu zem 1 milj. EUR gadā, kopā nodarbinot 242 tūkstošus cilvēku. Šiem uzņēmumiem mērogošanas instrumenti nav aktuāli – tiem vajag vienkāršāku vidi. 2025. gadā birokrātijas mazināšanā jau ietaupīti 132 milj. EUR un par 42 000 samazināts iesniedzamo pārskatu skaits, taču šis darbs ir jāturpina un jāpadziļina. Mērķis ir panākt, lai Latvija kļūtu par ES vienkāršāko vietu, kur mazam uzņēmumam administratīvais slogs ir visvieglāk pārvarams. Tas nozīmē pilnīgu pāreju uz principu "valsts apkalpo uzņēmēju, nevis uzņēmējs apkalpo valsti" – automātisks nodokļu aprēķins mikrouzņēmumiem, vienots ceturkšņa pārskats, moratorijs jauniem administratīviem pienākumiem bez kompensējoša vienkāršošanas, un pilnīga uzņēmēja-valsts mijiedarbību digitalizācija līdz 2028. gadam.

Abas prioritātes veido vienu izaugsmes formulu:

mērogošanas atbalsts ceļ Latvijas produktivitātes augšējo robežu – rada jaunus uzņēmumus, kas velk visu ekonomiku uz augšu. Birokrātijas mazināšana ceļ apakšējo robežu – atbrīvo simtiem tūkstošu mazu uzņēmumu potenciālu un nodrošina, ka resursi plūst uz produktīvākajām darbībām.

Ekonomikas dubultošana desmit gados prasa vidēji ~7 % nominālo IKP pieaugumu gadā – līmeni, kas nav sasniedzams ar līdzšinējo modeli, kur izaugsmes galvenie dzinēji ir iekšzemes patēriņš un ES fondu finansējums. Ziņojumā piedāvātās rīcības mērķē uz trim savstarpēji saistītiem produktivitātes virzītājiem: (1) **kapitāla pieejamība un mērogs** lielajiem eksportētājiem, jo tieši tie var īstenot tehnoloģiju lēcienus un celt visas tautsaimniecības produktivitātes griestus; (2) **birokrātiskā sloga noņemšana** mazajiem uzņēmumiem, lai tie varētu izaugt par vidējiem un izmantot savu potenciālu; (3) **darbaspēka kvalitātes lēciens** caur STEM trīskāršošanu un ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju iesaisti darba tirgū. Katrs no 4. nodaļas politikas virzieniem - no aizsardzības industrijas līdz cilvēkkapitālam - kalpo kādam no šiem trim virzītājiem, un tieši to kopdarbība var dod izaugsmes paātrināšanos, ko neviens instruments atsevišķi sniegt nespēj.

1. MAKROEKONOMISKĀ SITUĀCIJA UN VIRZĪBA UZ IZAUGSMES MĒRĶI

Latvijas ekonomika 2025. gadā ir atgriezusies pie izaugsmes

2025. gadā IKP pieauga par 2,1 %, apliecinot, ka Latvijas tautsaimniecība ir spējusi pārvarēt pēdējo gadu satricinājumus. Šo izaugsmi lielā mērā veicināja straujš investīciju pieaugums, kā arī valdības īstenotie ekonomikas veicināšanas pasākumi, īpaši kreditēšanas un investīciju veicināšanas jomā, uzlabojās arī mājsaimniecību patēriņa dinamika.

Pieaugot iedzīvotāju pirktspējai, pakāpeniski atjaunojās privātais patēriņš. Mazinoties inflācijas spiedienam un

pieaugot iedzīvotāju reāliem ienākumiem, 2025. gadā privātais patēriņš pieauga par 0,8 %. Vientlaikus privāto patēriņu joprojām ietekmē augsts cenu līmenis, inflācijas gaidas un ģeopolitiskās situācijas nenoteiktība.

Valsts patēriņš turpina pieaugt lielā mērā uz valsts budžeta deficīta rēķina, lai varētu finansēt valdības prioritāros pasākumus. 2025. gadā tas pieauga par 3,3 %.

LATVIJAS EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS PAMATRĀDĪTĀJI

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Iekšzemes kopprodukts , faktiskajās cenās, mljrd. EUR	29,2	32,3	36,1	39,9	40,7	43,0
Iekšzemes kopprodukts , salīdzināmās cenās, procentos pret iepriekšējo gadu	-3,5	6,9	1,9	-0,9	0,0	2,1
Patēriņa cenu indekss (gada vidējais), procentos	0,2	3,3	17,3	8,9	1,3	3,7
Nodarbināto skaita izmaiņas (15-74 gadi), procentos pret iepriekšējo gadu	-1,9	-3,3	2,6	-0,2	-0,8	0,6
Nodarbinātības līmenis , procentos	64,2	62,5	63,9	64,2	64,0	64,5
Bezdarba līmenis (bezdarbnieki 15-74 gadi), procentos no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem	8,1	7,6	6,9	6,5	6,9	6,9
Vidējā mēneša bruto darba samaksa , procentos pret iepriekšējo gadu	6,2	11,8	7,5	11,9	9,7	7,7

2025. gadā būtiski auga investīciju apjoms. Pateicoties gan ES fondu līdzekļu straujākai apguvei, gan arī privātā sektora kreditēšanas aktivizēšanai 2025. gadā investīcijas pieauga par 9,8 %. Tāpat arī Latvijā piesaistīto ĀTI neto plūsmas turpina palielināties. Uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā 2025. gada beigās sasniedza 27,1 mljrd. EUR, t.i. 63 % no IKP. Gada laikā tās pieauga par 3,5 % jeb par 0,9 mljrd. EUR. Vientlaikus investīciju aktivitātes Latvijas ekonomikā joprojām turpina būtiski ietekmēt ģeopolitiskās situācijas izmaiņas, finansējuma un ražošanas resursu pieejamība.

Situācija ārējā vidē nelabvēlīgi ietekmē eksportu. 2025. gadā eksports pieauga tikai par 0,1 %. Pakalpojumu eksports pieauga par 0,9 %, bet preču eksporta apjomi saruka par 0,3 %. Galvenās Latvijas eksporta preces 2025. gadā bija: koksne, tās izstrādājumi; elektroierīces un iekārtas; minerālie produkti; transportlīdzekļi, to daļas; mehānismi un ierīces.

Savukārt imports 2025. gadā pieauga par 5,7 %. 2025. gadā tekošā konta negatīvā bilance palielinājās līdz 3,6 % no IKP (2024. gadā - 1,5 % no IKP). Salīdzinot ar 2024. gadu, tekošā konta negatīvā bilance palielinājusies par 2,1 procentpunktu, ko galvenokārt noteica importa pieaugums. Tekošā konta stāvokli tuvākajos gados lielā mērā noteiks ģeopolitiskās situācijas norises.

Aizvadītā gada izaugsmes dzinuļi – apstrādes rūpniecība un būvniecība. 2025. gadā kopējā pievienotā vērtība palielinājās par 2 %, ražojošās nozares – par 3,3 %, savukārt pakalpojumu nozares – par 1,6 %. Lielāko ieguldījumu IKP pieaugumā deva apstrādes rūpniecības nozare (+4,7 %), ko veicināja pakāpeniska ārējā pieprasījuma uzlabošanās un ražošanas apjomu atjaunošanās, kā arī būvniecības nozare, kas gadā pieauga par 9 % pateicoties investīciju aktivitātes palielinājumam un infrastruktūras projektu īstenošanai.

Informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozare arī sniedza būtisku ieguldījumu IKP pieaugumā, gada laikā

pieaugot par 4,9 %, kas izceļ digitālās ekonomikas pieaugošo nozīmi. Savukārt profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu, kā arī administratīvo un atbalsta pakalpojumu nozares pieauga par 4,2 %, atspoguļojot kopējo uzņēmējdarbības aktivitātes palielināšanos. Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība pieauga par 2,7 %, ko veicināja iekšējā patēriņa nostiprināšanās. Veselības un sociālās aprūpes nozarē bija neliels pieaugums – 1,3 %.

Tomēr nelabvēlīgu laikapstākļu dēļ IKP pieaugumu negatīvi ietekmēja lauksaimniecības nozare (-3,2%) un ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (-3% gadā). Transporta un uzglabāšanas nozare samazinājās par 3,5 %, jo bija zemāks kravu apgrozījums un kritums tranzīta plūsmā, īpaši dzelzceļa un ostu segmentos.

Valsts budžeta deficīts pieaug, tomēr saglabājās zemāks kā iepriekš prognozēts. 2024. gadā budžeta deficīts sasniedza 700 milj. EUR jeb 1,8 % no IKP. Savukārt 2025. gadā, pēc Finanšu ministrijas aplēsēm, budžeta deficīts bija 2,4 % no IKP jeb 1,02 miljardi EUR, kas ir zemāks par plānoto deficītu – 2,9 % no IKP. Saeima 2026. gadam apstiprināja budžetu ar deficītu 3,3 % no IKP. Vidējā termiņā tas tiek prognozēts ap 3,6 % no IKP. Deficīta pieaugumu galvenokārt nosaka papildu finansējuma piešķiršana valsts aizsardzības un drošības stiprināšanai.

2025. gadā pieauga kredītēšanas aktivitāte. Banku sektora kredītportfelis kopumā 2025.gada beigās bija 17,2 mljrd. eiro, no kuriem iekšzemes nebanku klientiem bija izsniegti 16,2 mljrd. eiro. Iekšzemes klientu kredītportfeļa pieaugums gada laikā bija 12,6%, salīdzinot ar 2024.gada beigām.

Iekšzemes uzņēmumiem izsniegto kredītu apjoms 2025.gada beigās palielinājās par vairāk nekā 1/5 (22,3%), savukārt māsaimniecībām – par 11,5%, salīdzinot ar 2024.gada beigām. Tāpat neskatoties uz ģeopolitiskās spriedzes radītiem ekonomiskiem satricinājumiem banku sektors turpināja darboties ar peļņu. Viena laikus, lai gan uzņēmumu kredītēšana Latvijā ir strauji augusi, tomēr tā joprojām nav pietiekama un atpaliek no Eiropas vidēja kredītportfeļa līmeņa, lai mazinātu Latvijas strukturālo atpalicību kredītēšanas jomā.

Inflāciju visbūtiskāk ietekmē kāpums energoresursu un pārtikas cenām pasaulē. 2025. gadā vidējā gada inflācija bija vērojama augstāka nekā 2024. gadā, decembrī sasniedzot 3,7 %. Cenu dinamiku noteica gan energoresursu un pārtikas cenu svārstības pasaulē, gan nestabilā ģeopolitiskā vide. Nozīmīga bija arī vietējo tarifu pārmaiņu ietekme – īpaši ar mājokli saistīto energoresursu un pakalpojumu tarifu paaugstinājums gada laikā.

Pārtikas cenas un memorands par pārtikas preču tirdzniecību

2025. gada 27. maijā Ekonomikas ministrija, Zemkopības ministrija, PTAC, LTRK un vairākas citas nozares organizācijas parakstīja **Memorandu par pārtikas preču tirdzniecību**, kur mērķis ir palielināt vietējās izcelsmes pārtikas preču sortimentu un tirdzniecības apjomu, veicināt pamata pārtikas preču pieejamību Latvijas iedzīvotājiem (īpaši māsaimniecībām ar zemākiem ienākumiem), uzlabot sadarbību starp mazumtirgotājiem un ražotājiem, kā arī atbalstīt tautsaimniecības izaugsmi un ilgtspējīgu konkurenci pārtikas piegādes ķēdē. Memorandam vēlāk pievienojās arī Maxima Latvija, LLKA un z/s "DOKTUS".

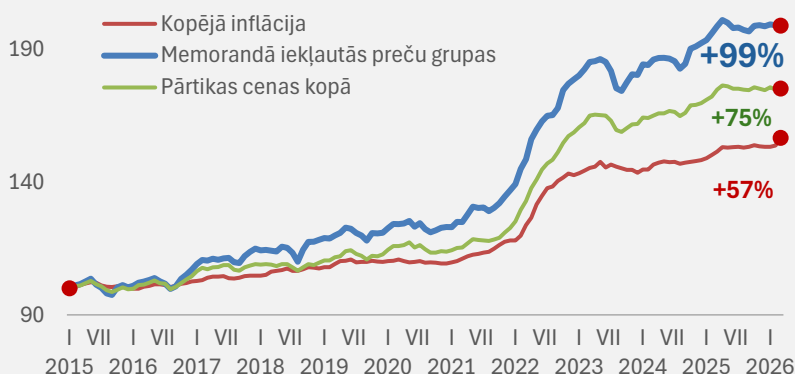
Memoranda nepieciešamību pamatoja straujais cenu kāpums – Memorandā iekļautajās produktu grupās cenas no 2015. gada janvāra līdz 2025. gada aprīlim pieauga par aptuveni 101%, būtiski pārsniedzot gan kopējo pārtikas cenu pieaugumu, gan vispārējo inflāciju.

Jāatzīmē, ka pēc memoranda ieviešanas vairāk kā pusei memorandā iekļauto pārtikas apakšgrupu cenas saruka, turklāt šo grupu devums kopējā pārtikas cenu kritumā bija lielāks nekā citām pārtikas preču kategorijām.

Salīdzinot ar Igauniju un Lietuvu, Latvijā kopš memoranda ieviešanas kopējais patēriņa cenu pieaugums ir bijis līdzīgs kā Igaunijā un būtiski zemāks kā Lietuvā, bet pārtikas un bezalkoholisko dzērienu cenas šajā periodā pat ir samazinājušās. Tajā pašā laikā Igaunijā un Lietuvā pārtikas cenas ir būtiski pieaugušas, kas norāda uz relatīvu zemāku cenu spiedienu Latvijā un var liecināt par memoranda iespējamu pozitīvu ietekmi uz pārtikas cenu dinamiku.

Patēriņa cenas memorandā iekļautajās pārtikas produktu grupās

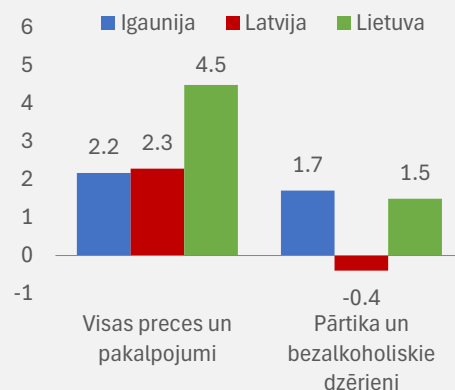
2015.gada janvāris = 100

Avots: EM novērtējums

Patēriņa cenu pārmaiņas Baltijas valstīs

2026.gada marts pret 2025.gada maiju, procentos

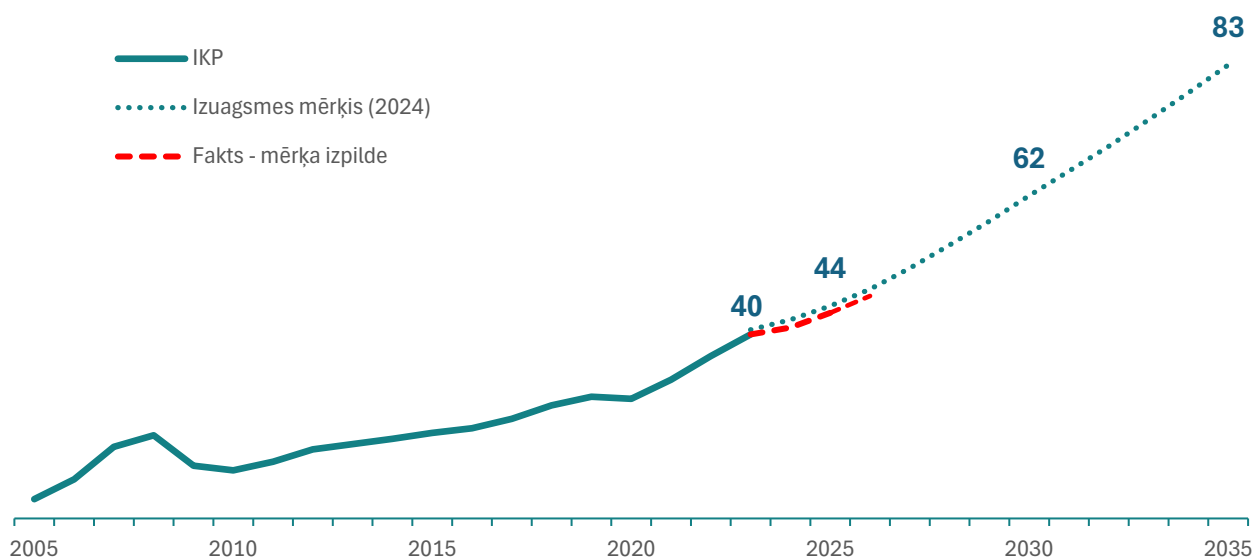

Darba tirgū vērojamas pozitīvas tendences. 2025. gadā, pēc divu gadu lejupslīdes, nodarbināto skaits pieauga par 0,6 % jeb 5600 nodarbināto. Vislielākais darbaspēka pieaugums bija tirdzniecības, profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu, apstrādes rūpniecības, kā arī sabiedrisko pakalpojumu nozarēs. Bezdarba dinamiku 2025. gadā lielā mērā ietekmēja ekonomiskās aktivitātes pieaugums iedzīvotāju vidū. 2025. gadā bezdarba līmenis saglabājās 2024. gada līmenī – 6,9%.

Mēneša vidējā bruto darba samaksa turpina palielināties. 2025. gadā vidējā bruto darba samaksa bija 1835 EUR. Salīdzinot ar 2024. gadu, mēneša vidējais atalgojums palielinājās par 132 EUR jeb 7,8 %. Nedaudz straujāks algu kāpums bijis privātajā sektorā. Reālais neto algas pieaugums, ņemot vērā inflāciju, bija 6,3 %.

Faktiskā IKP dinamika neatpaliek no izvirzītās mērķa trajektorijas, bet bez aktīvas rīcības ir risks, ka izaugsmes tempi var bremzēties

LATVIJAS IKP DINAMIKA UZ IZAUGSMES MĒRĶI

2026. gadā ekonomiskās aktivitātes pieaugums turpināsies, tomēr izaugsmi var kavēt Tuvo Austrumu konflikta saasināšanās

Neskatoties uz konflikta eskalāciju Tuvajos Austrumos, sagaidāms, ka 2026. gadā Latvijas ekonomika turpinās augt. To nodrošinās investīciju un privātā patēriņa pieaugums, kā arī eksporta izaugsme, pateicoties augstākām investīciju plūsmām no ES fondiem un privātā sektora, jaunu eksporta tirgu paplašināšana, kā arī strukturāliem uzlabojumiem inovāciju, digitalizācijas un zaļās ekonomikas jomā.

Militārā konflikta Tuvajos Austrumos ietekmē strauji ir pieaugušas globālās naftas un dabasgāzes cenas. Augstākas enerģijas cenas un nenoteiktība mazina ekonomisko aktivitāti, būtiski palielina ražošanas izmaksas. Konflikta kopumā vērtē kā faktoru, kas palielina inflāciju un samazina globālo izaugsmi – jo augstākas energoresursu cenas, jo lielāka negatīvā ietekme uz inflāciju un izaugsmi. Sagaidāms, ka 2026. gada vidējā inflācija varētu pieaugt līdz 3,5–4 %, savukārt ekonomikas izaugsme sasniegt ap 2 %.

Jāņem vērā, ka konflikta ietekme uz tautsaimniecību ir cieši saistīta ar tā ilgumu un dziļumu. Ilgstoša spriedze un nenoteiktība globālajos energoresursu tirgos var

būtiski ietekmēt gan pasaules, gan Latvijas ekonomikas izaugsmes perspektīvas.

Tuvo Austrumu konflikta ietekme uz ekonomikas izaugsmi un inflāciju

Tuvo Austrumu konflikta eskalācija palielina ģeopolitisko nenoteiktību un rada riskus globālajai tirdzniecībai, piegādes ķēdēm un energoresursu tirgiem. Latvijai tiešā ietekme ir ierobežota, tomēr netiešā ietekme var būt nozīmīga, īpaši caur energoresursu cenu kāpumu, transporta un apdrošināšanas izmaksu pieaugumu, kā arī vājāku ārējo pieprasījumu Latvijas eksporta tirgos.

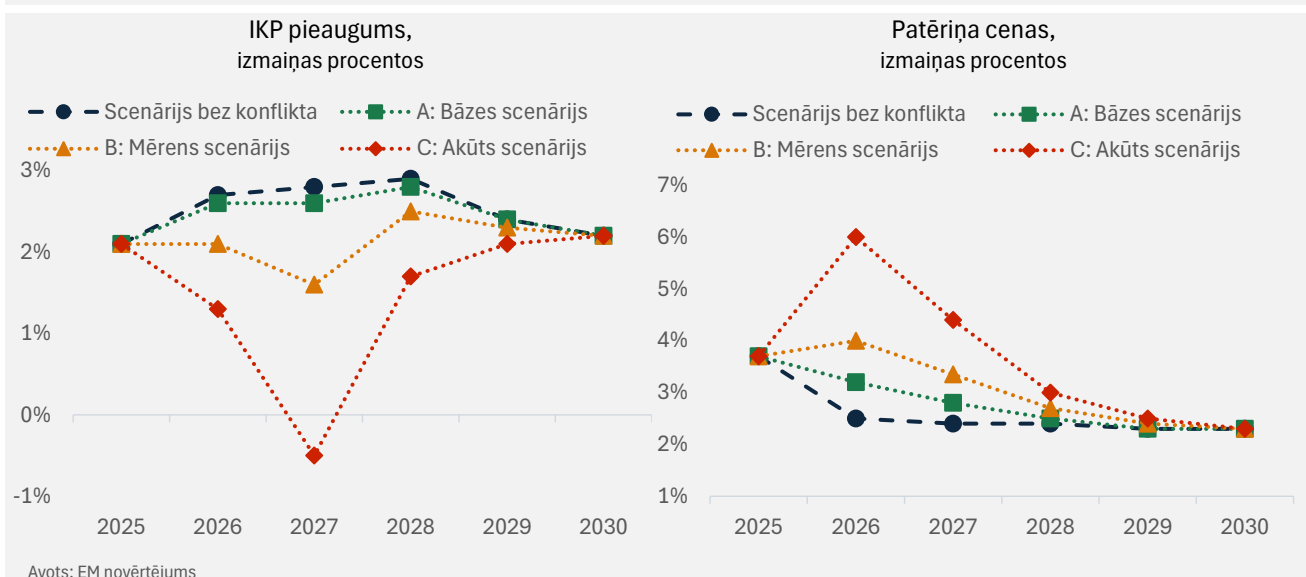
Energoresursu cenu kāpums palielina uzņēmumu un mājsaimniecību izmaksas, paātrina inflāciju un mazina pirktspēju, savukārt loģistikas sadārdzinājums ietekmē importa un eksporta pašizmaksu. Pastiprināta nenoteiktība var palēnināt ES ekonomikas izaugsmi, bremzējot Latvijas eksporta pieprasījumu un investīcijas.

Atkarībā no konflikta ilguma un intensitātes, kā arī tā, cik ilgi turpināsies Hormuza šauruma bloķēšana, **Ekonomikas ministrija ir izstrādājusi vairākus iespējamus ekonomikas attīstības scenārijus**. Jo augstākas būs naftas un gāzes cenas, jo sagaidāma lielāka negatīvā ietekme uz inflāciju un izaugsmi.

Pirms konflikta eskalācijas tik prognozēts, ka ekonomikas izaugsme 2026. gadā varētu sasniegt 2,7%. Vienlaikus, ņemot vērā gan energoresursu cenu šoka apmēru un konflikta ilgumu, sagaidāms, ka 2026. gadā ekonomikas izaugsme varētu sarukt par 0,1-0,2 procentpunktiem, ja konflikts noslēgtos aptuveni 2 mēnešu laikā (bāzes scenārijs), taču, ja konflikts ieilgs ilgāk nekā pusgadu, negatīvā ietekme uz izaugsmi varētu sasniegt pat 1,4 procentpunktus (akūts scenārijs), būtiski piebremzējot attīstību un radot papildu grūtības uzņēmējiem.

Tāpat pirms konflikta 2026. gada vidējā inflācija tika prognozēta ap 2,5-3%, aktualizētā inflācijas trajektorija var būtiski atšķirties atkarībā no scenārija – no aptuveni 3,5-4%, ja konflikts beigsies astoņu nedēļu laikā, līdz pat 5,5-6,5% ieilgstot konfliktam.

Vienlaikus jāņem vērā, ka inflācijas dinamika gada ietvaros saglabāsies nevienmērīga – ar straujāku cenu kāpumu gada pirmajā pusē un iespējamu stabilizāciju vai korekciju gada otrajā pusē, ja energoresursu cenas normalizēsies vai tiks īstenoti papildu politikas pasākumi cenu spiediena mazināšanai.

Lai atbalstītu ekonomikas izaugsmi, sagatavoti pretpasākumi energokrīzes ietekmes mazināšanai uz tautsaimniecību. Ministru kabinets ir lēmis atbrīvot valsts naftas rezerves, kā arī pieņēmis likumprojektu par akcīzes nodokļa samazināšanu dīzeļdegvielai. Akcīzes nodokļa samazinājums ļāva dīzeļdegvielas cenu samazināt aptuveni par 8,6 centiem litrā, bet lauksaimniecībā izmantojamai dīzeļdegvielai – par aptuveni 5,9 centiem litrā (ieskaitot pievienotās vērtības nodokli). Lai nodrošinātu pilnvērtīgu akcīzes nodokļa atlaižu iecenošanu degvielas gala cenā un mazinātu nepamatotas degvielas cenas pieauguma riskus, valdībā ir apstiprināts Degvielas tirgotāju solidaritātes maksājuma likumprojekts.

Sagatavoti un tiek izskatīti arī citi atbalsta pasākumi (piemēram, PVN samazinājums degvielai, papildus dotācijas sabiedriskajam transportam, atbalsts mājsaimniecībām un energoietilpīgiem uzņēmumiem u.c.) un nepieciešamības gadījumā tos īsteno.

2026. gadā turpinās augt nodarbinātība un iedzīvotāju ienākumi. Pozitīvu ietekmi uz darba algām uzturēs gan algu konverģence tuvāk ES ekonomiski attīstīto valstu algu līmenim, gan arī darbaspēka produktivitātes pieaugums. Darba tirgū procesus ietekmēs arī piedāvājuma faktori, kas noteiks nepieciešamību uzņēmējiem aktīvāk domāt ne tikai par to, kā piesaistīt jaunus speciālistus, bet arī kā noturēt esošos, tostarp

pārskatot darba atalgojuma likmes. Turpinās pieaugt iedzīvotāju nodarbinātības līmenis, tomēr nodarbināto pieaugums saglabāsies ierobežots, ko noteiks

demogrāfiskās tendences un produktivitātes pieaugums.

Latvijas ekonomikas attīstība vidējā termiņā ir atkarīga no situācijas ārējā vidē un reformām

Lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību, īpaši ģeopolitisko situāciju.

Svarīga ir arī ES kopējās ekonomikas telpas turpmākā attīstība. Latvijas ekonomiskās priekšrocības vidējā termiņā galvenokārt balstīsies uz plānoto ES atbalsta programmu efektivitāti un uzlabojumiem uzņēmējdarbības vidē.

Latvijas ekonomikas konkurētspējas priekšrocības pamatā balstās uz tehnoloģiskiem faktoriem, ražošanas efektivitātes uzlabošanu un inovācijām, mazākā mērā – uz zemu atalgotu darbaspēku un zemām resursu cenām.

Vidējā termiņa izaugsmes perspektīvu kontekstā ir būtiski atzīt arī plaisu starp izvirzīto mērķi un starptautisko institūciju aktuālajām prognozēm. Latvijas ekonomikas dubultošana līdz 2035. gadam matemātiski prasa vidēji ~7 % nominālo IKP pieaugumu gadā jeb ~4-5 % reālo pieaugumu salīdzināmajās cenās pie prognozētās ~2 % inflācijas. Tomēr Eiropas Komisijas 2025. gada rudens prognoze paredz Latvijas IKP pieaugumu tikai 1,0 % 2025. gadā, 1,7 % 2026. gadā un 1,9 % 2027. gadā¹. Starptautiskais Valūtas fonds 2025. gada Article IV konsultācijā Latvijas potenciālo izaugsmi vidējā termiņā novērtē ap 2,5 %²

Šī plaisa starp 4-5 % nepieciešamo reālo pieaugumu un 1,7–2,9 % prognozēto izaugsmi ir būtiska, taču tā nav

iemesls atteikties no mērķa. Tā ir apliecinājums tam, ka līdzšinējais ekonomikas modelis vairs nespēj nodrošināt vēlamo izaugsmes tempu, un pamato šajā ziņojumā piedāvāto rīcību nepieciešamību. Eiropas Komisijas 2025. gada ziņojumā par Latviju³ un SVF Article IV konsekventi norādītie strukturālie izaicinājumi – palēninātā konverģence ar ES vidējo IKP uz iedzīvotāju, vāja kopējā faktoru produktivitāte, augošas darbaspēka izmaksas un strukturālas barjeras resursu pārdalei no zemas uz augstas produktivitātes uzņēmumiem – sakrīt ar šajā ziņojumā veiktās uzņēmumu mikrodatu analīzes secinājumiem.

Šajā ziņojumā piedāvātās rīcības ir tieši mērķētas, lai mainītu Latvijas izaugsmes trajektoriju, fokusējoties uz trim savstarpēji saistītiem produktivitātes virzītājiem – uzņēmumu mērogošanu un kapitāla pieejamību, birokrātiskā sloga mazināšanu mazajiem uzņēmumiem un darbaspēka kvalitātes lēcieni. Bāzes scenārijs (bez politikas pārmaiņām) atbilst tieši starptautisko institūciju prognozētajai trajektorijai un nozīmē, ka Latvijas IKP uz iedzīvotāju (PPS) līdz 2035. gadam sasniegs tikai ~76 % no ES vidējā līmeņa. Mērķa scenārijs paredz konverģences plaisas pilnīgu aizvēršanu līdz ~97 % no ES vidējā.

¹ Eiropas Komisija. *Economic Forecast for Latvia* (Autumn 2025 Economic Forecast, 2025. gada 17. novembris). Pieejams: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-member-states/country-pages/latvia/economic-forecast-latvia_en

² Starptautiskais Valūtas fonds. *Republic of Latvia: 2025 Article IV Consultation – Press Release; Staff Report* (IMF Country Report No. 2025/272, IMF Executive Board pieņemts 2025. gada 15. septembrī). Pieejams: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2025/09/18/pr-25304-republic-of-latvia-imf-executive-board-concludes-2025-article-iv-consultation>

³ Eiropas Komisija. *2025 Country Report – Latvia* (Commission Staff Working Document SWD(2025) 214 final, Brisele, 2025. gada 4. jūnijs). Pieejams: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/0325cb3c-b119-4054-a186-568f0b41b016_en?filename=LV_CR_SWD_2025_214_1_EN_autre_document_travail_service_part1_v4.pdf

2. 2025.GADĀ SASNIEGTIE REZULTĀTI

2025. GADĀ SASNIEGTIE REZULTĀTI

Izaugsmes stratēģijā izvirzīto mērķu izpilde · Ekonomikas ministrija · 2026. gada aprīlis

~4,3 mljrd. EUR Kopējie ieguldījumi Latvijas ekonomikā Mērķis: 3,7 mljrd. EUR ↑ +16%	>1 mljrd. LIAA investīcijas	+1,8 mljrd. Kreditēšana EUR	36 Aizsardzības projekti	231 Eksportētāji >20M EUR
--	--	---------------------------------------	------------------------------------	-------------------------------------

MĒRĶI UN SASNIEGTAIS

LIAA INVESTĪCIJAS >1 mljrd. EUR Mērķis: +1 mljrd. EUR SASNIEGTS 31 veiksme stāsts · 27 LIF projekti (699,7 milj. EUR) · plānotais eksports ≥385 milj. EUR · 1276+ darba vietas	KREDITĒŠANA +1,8 mljrd. EUR (+300m) Mērķis: +1,5 mljrd. EUR PĀRSNIEGTS Kreditu atlikums +12,6% · nefinanšu sabiedrību kredīti +22,3% (→16% no IKP) · ĀTI: 26,5 mljrd. EUR (62,4% no IKP)
AIZSARDZĪBAS INDUSTRIJA 270 mEUR (+70m) Mērķis: +200 milj. EUR PĀRSNIEGTS Granti, aizdevumi, inkubācija duāla lietojuma projektiem · 36 LIAA projekti ar potenciālu ~1,4 mljrd. EUR	ES FONDI — UZŅĒMUMI >1,1 mljrd. EUR (+300m) Mērķis: +800 milj. EUR PĀRSNIEGTS 713 milj. publiskais + ≥400 milj. privātais · 420 P&A projekti (166,9 milj.) · Kundziņas projekts >700 milj. EUR
MĀJOKĻI UN SILTINĀŠANA 275 mEUR (+75m) Mērķis: +200 milj. EUR PĀRSNIEGTS Uzsākti projekti zemas ires mājokļu programmā un daudzdzīvokļu māju energoefektivitātē · mērķis pārsniegts par 37%	KOPĒJIE IEGULDĪJUMI ~4,3 mljrd. EUR (+600m) Mērķis: +3,7 mljrd. EUR PĀRSNIEGTS Gada mērķis pārsniegts par ~600 milj. EUR (+16%) · visi galvenie investīciju virzieni sasniedza vai pārsniedza plānoto

REFORMAS UN ATBALSTS UZŅĒMĒJDARBĪBAI

BIROKRĀTIJAS MAZINĀŠANA -132,4 mEUR Mērķis: -25% birokrācija jeb 1,29 mljrd. EUR līdz 2028. gadam DAĻĒJI ✓ CSP/VID e-formāts — 42 384 pārskati mazāk gadā ✓ Vienkāršotas būvniecības procedūras privātmājām - saskaņošanas laiks samazinājies par 50%. ✓ Atvieglota ALTUM atbalsta saņemšana ✓ 7 papildu EM pasākumi pilnībā izpildīti ✓ Regulējums lielajām komercsabiedrībām	EKSPORTĒJOŠIE UZŅĒMUMI 231 / 250 Mērķis: 250 uzņēmumi ar eksportu >20 milj. EUR/gadā DAĻĒJI +45 uzņēmumi salīdzinot ar 2023. gadu · 20 eksporta veicināšanas misijas · mērķis tiek aktīvi sasniegts.
---	---

Dati uz 2025. gada 31. decembri

Avots: Ekonomikas ministrija, LIAA, Latvijas Banka

2025. gadā izaugsmes stratēģijā izvirzītie galvenie uzdevumi ir sekmīgi sasniegti

Kopumā 2025. gadā Latvijas tautsaimniecībā papildus ieguldīti **4,3 mljrd. EUR**, kas pārsniedz sākotnējo mērķi (3,7 mljrd. EUR).

LIAA piesaistītie investīciju projekti. 2025. gadā Latvija piesaistījusi vēsturiski lielāko investīciju apjomu viena gada laikā. Ar LIAA līdzdalību uzsākti 31 jauni investīciju projekti par kopējo summu 1,01 mljrd. EUR, pirmo reizi pārsniedzot viena miljarda robežu (salīdzinājumā ar vidējiem ~600 milj. EUR gadā iepriekšējos gados). Šie projekti radīs 1350 jaunas darba vietas. Investīcijas ir koncentrētas augstas pievienotās vērtības nozarēs: 460 milj. EUR zināšanu ietilpīgā bioekonomikā, 428 milj. EUR viedajā enerģētikā, 21 milj. EUR digitalizācijā (11 projekti), 20 milj. EUR aizsardzības rūpniecībā un 34 milj. EUR rūpnieciskajā ražošanā. Starp 2025. gada investīciju veiksmes stāstiem – Japānas "Epson" Eiropas Biznesa pakalpojumu centrs Rīgā (6 milj. EUR, 150 darba vietas, izvēlēts, konkurējot ar 28 pilsētām 18 valstīs), Kanādas "NtangledState" biznesa pakalpojumu centrs (25 milj. EUR, 200 darba vietas) un Igaunijas "Frankenburg Technologies" tuvas darbības pretgaisa aizsardzības raķešu ražotne (10 milj. EUR). Visi šie projekti ietilpst prioritārajās viedās specializācijas nozarēs un, atbilstoši Lielo investīciju programmas kritērijiem, garantē darba vietas ar atalgojumu vismaz 1,3 reizes virs reģiona vidējā (Rīgā – virs tautsaimniecības vidējā).

Kreditēšana un privātās investīcijas. 2025.gada beigās banku izsniegto iekšzemes kredītu atlikums sasniedza 16,2 mljrd. EUR. Salīdzinot ar iepriekšējā gada beigām, tas pieauga par 12,6% (par 1,8 mljrd. EUR). Tai skaitā iekšzemes nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikums 2025.gada laikā palielinājās no 5,6 mljrd. EUR līdz 6,9 mljrd. EUR, pieaugot par 22,3%. Kreditēšanas apjoms nefinanšu sabiedrībām 2025. gada beigās sasniedz 16% no IKP.

Ieguldījumi aizsardzības industrijā. EM īstenotajās Aizsardzības industrijas atbalsta programmās ieguldīti 270 milj. EUR – par 35% vairāk nekā plānots. Atbalsts novirzīts aizsardzības industrijas stiprināšanai caur finanšu instrumentiem un grantu atbalstu duāla pielietojuma produktiem un tehnoloģijām un militāriem projektiem.

Šobrīd LIAA strādā ar 36 aizsardzības jomas projektiem ar kopējo potenciālo investīciju apjomu gandrīz 1,4 mljrd. EUR apmērā;

ES fondu investīcijas un privātais līdzfinansējums – kopumā uz 2025.gada 1.decembri ieguldīti vismaz 713 milj. EUR ES fondu un valsts budžeta finansējums, kā arī vismaz 400 milj. EUR privātās investīcijas;

Mājokļos un siltināšanā ieguldīti gandrīz 275 milj. EUR. Īres mājokļu tirgus attīstība – papildus finansējums zemas īres maksas mājokļu būvniecības atbalsta programmai; risinājumi izmaksu ziņā pieejamu mājokļu

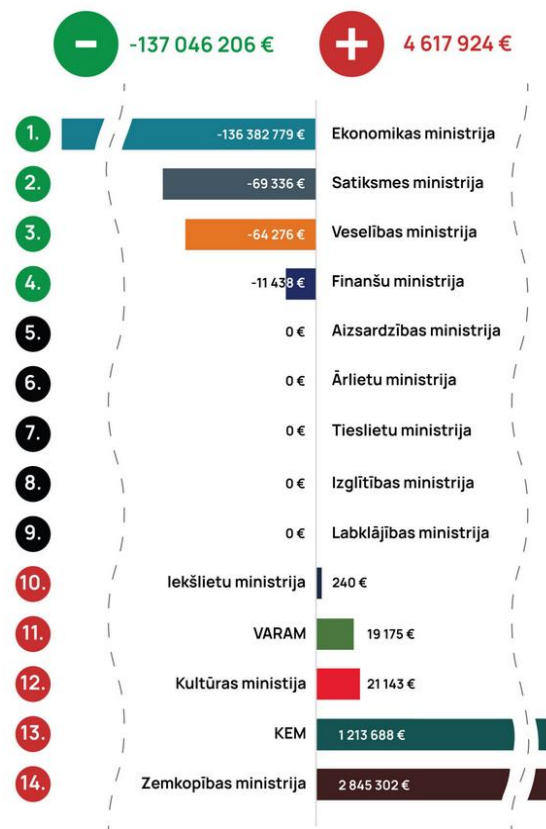
būvniecībai publiskās privātās partnerības ietvaros. **Ēku atjaunošana** – atbalsts daudzdzīvokļu dzīvojamu māju energoefektivitātes uzlabošanai; Kapitāla atlaide – 50 %, ja projektā tiks izmantoti rūpnieciski ražoti koka konstrukciju siltināšanas paneļi vai projektā vienlaikus atjauno vismaz 3 mājas; 10 pilotprojektu īstenošana daudzdzīvokļu dzīvojamu māju atjaunošanai ar rūpnieciski ražotiem koka karkasa paneļiem, uzņēmējdarbības energoefektivitātes veicināšana. **Hipotekārās kredītēšanas veicināšana reģionos** – ir izstrādāta programma, kas kopš 2025. gada oktobra nodrošina ALTUM hipotekāro aizdevumu līdz 74 000 EUR apmērā pieejamību fiziskām personām mājokļa iegādei reģionos.

Birokrātijas mazināšana. 2025. gadā birokrātijas mazināšanas rezultātā tautsaimniecībā kopumā ietaupīti 132,4 milj. EUR, no kuriem EM resora pasākumi veido – 136,6 milj. EUR.

BIROKRĀTIJAS MAZINĀŠANA

Valdības un ministriju rezultāti birokrātiskā sloga mazināšanā

-132,4 milj. EUR

Avots: Valsts kanceleja, dati 01.12.2025. – 10.04.2026.

ieviesta iniciatīva "Zaļais koridors", tās uzraudzība un pilnveide, piešķirot prioritāti militārās ražošanas sekmēšanai. Mazināts administratīvais slogs kompleksu un saistītu tūrisma pakalpojumu sniedzējiem.

Sniegts atbalsts uzņēmumiem un investoriem administratīvo šķēršļu novēršanā, tai skaitā:

- atvieglota informācijas sniegšana valsts pārvaldes iestādēm – ieviests vienots CSP un VID e-formāts, par 3900 samazinot uzņēmumu skaitu, kam jāsniedz pārskati, un par 42 384 – iesniedzamo pārskatu skaitu gadā;
būtiski vienkāršotas būvniecības procedūras privātmājā – līdz 60 m² bez būvvaldes lēmuma, virs 60 m² ar paskaidrojuma rakstu, vienkāršota nodošana ekspluatācijā un siltināšanas darbi paziņošanas kārtībā, samazinot saskaņošanas laiku vairāk nekā par 50 %;

- vienkāršota Altum atbalsta saņemšana – ieviesta datu integrācija ar Uzņēmumu reģistru, atvieglotas prasības finansējumam līdz 100 tūkst. EUR, paātrināta lielo uzņēmumu izvērtēšana un ieviesta riskos balstīta pieeja;
- izstrādāts arī regulējums, kas atvieglo atbalsta pieejamību lielajām komercsabiedrībām, ļaujot iesniegt apliecinājumu par neatbilstību grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmēm, ja nav iespējams iesniegt ārvalstu saistīto uzņēmumu finanšu datus.

Valdības ātrā reaģēšana investoru problēmām – 46 lēmumi, 9,3 mljrd. ietekme

Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomes (LIP) atbalsts – LIP sēdēs kopumā izskatīti 15 problēmjaudājumi un pieņemti 46 lēmumi, tai skaitā nodrošināts:

- ✓ **Koksnes pieejamība augstas pievienotās vērtības projektiem** – pilnveidoti "Latvijas valsts mežu" pārdošanas un ilgtermiņa sadarbības nosacījumi, radot prognozējamu un investoriem pieejamu ilgtermiņa sadarbības sistēmu, lai nodrošinātu iespēju Latvijā īstenot jaunus, stratēģiskus koksnes pārstrādes projektus, tai skaitā "Fibenol Latvia" biorafinēšanas rūpnīcu;
- ✓ **Aizsardzības projektu īstenošanas uzlabojumi** – 2025. gada janvārī ar LIP iesaisti LIAA tika noteikta kā vienotais kontaktpunkts aizsardzības jomas investīciju lokalizācijai. 2025. gadā sniegts LIP atbalsts aizsardzības nozares projektiem kopējā investīciju vērtībā virs 510 milj. EUR, būtiski paātrinot vairāku militārās ražošanas objektu īstenošanu Latvijā;
- ✓ **Inženierkomunikāciju izbūves atvieglošana pie valsts autoceļiem** – līdzšinējais regulējums kavēja elektroenerģijas kabeļu un citu inženierkomunikāciju izbūvi valsts autoceļu nodalījuma joslā, kas ietekmēja atjaunīgās enerģijas projektus, industriālo parku attīstību un infrastruktūras modernizāciju. Ar LIP

iesaisti tika izstrādāts risinājums VSIA "Latvijas Valsts ceļi" atļaujām bez termiņa ierobežojuma kabeļu ieguldīšanai un noteikta vienota tipveida līgumu kārtība ar kabeļu turētājiem, lai samazinātu riskus un birokrātiju;

- ✓ **Rīgas Ziemeļu koridora iekļaušana ES TEN T pamattikla shēmā** – sagatavots un iesniegts priekšlikums par A5 posma un Rīgas Ziemeļu koridora (3. un 4. posms) iekļaušanu ES TEN T pamattikla shēmā;
- ✓ **Nodokļu režīma uzlabošana ārvalstu investoriem** – izpildot LIP pieņemtos lēmumus, uzlabota Latvijas investīciju vides konkurētspēja reģionā, no 01.01.2026. UIN piemērošana ir kļuvusi skaidrāka un IIN ieturējumi no dividendēm ir samazināti un saskaņoti ar starptautisko praksi. Ieviesta iespēja uzņēmumiem, kuru īpašnieki ir tikai fiziskas personas, izvēlēties alternatīvo UIN likmi 15% apmērā dividendēm, vienlaikus maksājot IIN 6%. Nodokļa maksātājs pats izvēlas, piemērot 15% vai saglabāt vispārējo 20% likmi, un izvēle attiecas uz visām taksācijas periodā izmaksātajām dividendēm.

Kopējā LIP lēmumu ietekme kopš LIP darba atjaunošanas 2024. gada aprīlī ir aptuveni 9,3 mljrd. EUR.

Valsts atbalsta ietekme uz uzņēmumu izaugsmi – veiksmes stāsti

Valsts atbalsts – izaugsmes dzinējspēks. Latvijas uzņēmējdarbības atbalsta ekosistēma – EM un citu saistītu institūciju politikas instrumenti, Attīstības finanšu institūcijas ALTUM finansējums un ES struktūrfondu un ES aizsardzības atbalsta instrumentu līdzfinansējums – ir pierādījuši savu efektivitāti, palīdzot uzņēmumiem augt, radīt darbavietas reģionos un ienākt starptautiskajos tirgos.

Veiksmīgāko atbalsta saņēmēju analīze rāda vairākas kopīgas iezīmes. **Pirmkārt**, atbalsts visefektīvāk darbojas kā svira – uzņēmumi, kas apvieno ALTUM aizdevumus ar ES fondu grantiem konkrētos investīciju projektos, sasniedz visstraujāko izaugsmi. **Otrkārt**, atbalsts palīdz pārvarēt kritisko masu — pāreju no mazā uz vidējo segmentu vai no vidējā uz lielo, kad uzņēmumam vajadzīgs finansiāls impulss kapacitātes celšanai. **Treškārt**, ES fondu pētniecības finansējums ir ļāvis tādiem uzņēmumiem kā Tilde, Pharmidea un HansaMatrix investēt inovācijās un radīt produktus ar augstu pievienoto vērtību.

SIA ASNS Ingredient (Zirņu proteīna ražošana; Jelgava). Atbalsts: ALTUM Lielo investīciju aizdevumu programma. Lielākais privātais ražošanas projekts Latvijā pēdējā desmitgadē – 132–150 milj. EUR investīcija zirņu proteīna rūpniecībā. Pārstrādās 70 tūkst. tonnu zirņu gadā, ražojot proteīna izolātu, cieti, koncentrātu un šķiedrvielas eksportam uz Eiropu un Ameriku. Izejvielas iepirks no Latvijas zemniekiem (kooperatīvi LATRAPs, Barkavas arodi, Durbes grauds). Rūpniecības būvniecība noslēguma fāzē, ražošana plānota no 2027. gada sākuma. Radīs vairāk nekā 100 jaunu darbavietu Jelgavā. *Apgrozījums: projekts būvniecībā, ražošana no 2027; darbinieki: 100+ (plānots).*

SIA AIMASA (Ēku būvniecība; Valmiera). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. Valmieras gada uzņēmums 2024 un 2025. Īstenojis tādus projektus kā Amber Beverage Group loģistikas centrs (viena no tehnoloģiski avancētākajām noliktavām Baltijā), Valmieras Drāmas teātra pārbūve (Latvijas Būvniecības gada balva 2024), Vidzemes rehabilitācijas centrs, Rīgas BioEnergija katlu māja u.c. *Apgrozījums: 32,1M → 97,3M (+203%); darbinieki: 121 → 120.*

Redwire Defense Tech Riga SIA (Autonomās sistēmas, droni; Rīga). Atbalsts: ES fondi un AM līdzfinansējums. Viena no straujāk augošajām augsto tehnoloģiju kompānijām Latvijā – autonomo dronu un aviācijas sistēmu ražotājs aizsardzības vajadzībām. *Apgrozījums 4 gados pieaudzis gandrīz 8 reizes, darbinieku skaits pārsniedzis 200. Apgrozījums: 8,7M → 68,3M (+689%); darbinieki: 135 → 239.*

SIA KOOL LATVIJA (Mazumtirdzniecība; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. No vidēja mazumtirgotāja līdz 80M+ apgrozījumam ar četrkāršu darbinieku pieaugumu – viens no spilgtākajiem mērogošanās piemēriem ar salīdzinoši nelielu valsts atbalstu. *Apgrozījums: 17,0M → 82,2M (+384%); darbinieki: 75 → 286.*

SIA Syfud (Pārtikas ražošana; Liepāja). Atbalsts: ALTUM aizdevums un ES fondi (dominē). Greenfield pārtikas ražotne Liepājā, praktiski pilnībā izveidota ar ES fondu līdzfinansējumu. No gandrīz nulles līdz 5M+ apgrozījumam un 119 darbiniekiem – nozīmīgs reģionālais darba devējs Liepājā. *Apgrozījums: 0,06M → 5,2M; darbinieki: 23 → 119.*

SIA IMPRO CEĻOJUMI (Ceļojumu pakalpojumi; Rīga). Atbalsts: ALTUM garantijas un ES fondi. Strauja atlabšana un izaugsme pēc Covid krīzes, izmantojot ALTUM garantijas un ES atbalstu. *Apgrozījums sešas reizes lielāks nekā 2021. gadā. Apgrozījums: 2,9M → 19,8M (+576%); darbinieki: 22 → 43.*

SIA AJ Power (Elektroenerģija; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevums un ES fondi. Enerģētikas uzņēmums, kas veiksmīgi mērogojies virs 50M apgrozījuma ar augstu produktivitāti uz vienu darbinieku. Ir viens no uzņēmumiem EM sarakstā. *Apgrozījums: 36,2M → 55,6M (+53%); darbinieki: 19 → 25.*

SIA KL SYSTEMS (Inženierbūvniecība; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevums un ES fondi. Straujākā izaugsme inženierbūvniecības sektorā – apgrozījums 4 gados pieaudzis 8 reizes, darbinieku skaits palielinājies par 53%. *Apgrozījums: 4,9M → 39,1M (+696%); darbinieki: 110 → 168.*

CBS Igate SIA (Loģistika, transports; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevums. No mazas loģistikas kompānijas līdz 33M apgrozījumam četros gados – viens no iespaidīgākajiem izaugsmes stāstiem ALTUM sarakstā. *Apgrozījums: 0,1M → 33,2M; darbinieki: 6 → 25.*

SIA AMMUNITY (Metālizstrādājumu ražošana (aizsardzība); Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. Aizsardzības nozares ražotājs ar eksplozīvu izaugsmi – no 0,4M līdz 9,3M apgrozījumam. Nozīmīgs piemērs tam, kā valsts atbalsts palīdz veidot aizsardzības industrijas kapacitāti Latvijā. *Apgrozījums: 0,4M → 9,3M (+2 296%); darbinieki: 18 → 42.*

SIA BUKOTEKS (Ēku būvniecība; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. Būvniecības uzņēmums, kas ar nozīmīgu ALTUM un ES fondu atbalstu pārgājis no vidējā uz lielāku tirgus segmentu, tuvojoties 50 milj. apgrozījuma atzīmei. *Apgrozījums: 27,1M → 41,4M (+53%); darbinieki: 35 → 39.*

SIA NEWCOM Construction (Ēku būvniecība; Rīga). Atbalsts: ES fondi. Viens no straujāk augošajiem būvuzņēmumiem Latvijā, kas ar ES fondu atbalstu sasniedzis gandrīz 50M apgrozījumu un pārsniedz 220 darbiniekus. *Apgrozījums: 22,5M → 49,6M (+120%); darbinieki: 192 → 223.*

SIA PRO DEV (Ēku būvniecība; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevums un ES fondi. Pārgājis no vidējā uz lielo būvnieku segmentu, vairāk nekā divkājšojot apgrozījumu četru gadu laikā. *Apgrozījums: 19,2M → 45,3M (+135%); darbinieki: 86 → 95.*

SIA EnerGrid (Specializētie būvdarbi (enerģētika); Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevums un ES fondi. Atjaunīgās enerģijas infrastruktūras uzņēmums ar 100-kārtīgu apgrozījuma pieaugumu un strauju darbinieku skaita kāpumu no 5 līdz 59. *Apgrozījums: 0,1M → 12,2M; darbinieki: 5 → 59.*

SIA Grantiņi Mežs (Mežsaimniecība; Vidzeme). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. Mežsaimniecības uzņēmums ar nozīmīgu ALTUM un ES fondu atbalstu, kas ļāvis septiņkārsot apgrozījumu un izveidot pastāvīgu darbinieku komandu. *Apgrozījums: 1,9M → 14,5M (+644%); darbinieki: 2 → 15.*

SIA Alūksnes putnu ferma (Mājputnu audzēšana; Alūksne). Atbalsts: ALTUM aizdevums un ES fondi. Reģionālais mājputnu ražotājs, kas ar ES fondu un ALTUM atbalstu trīskāršojis apgrozījumu. Nozīmīgs darba devējs Alūksnes novadā. *Apgrozījums: 3,3M → 10,9M (+235%); darbinieki: 4 → 7.*

SIA Baltic Dairy Board (Piena pārstrāde; Bauskas novads). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. Piena pārstrādes uzņēmums ar augstu ALTUM aizdevumu apjomu, kas ļāvis gandrīz trīskāršot apgrozījumu un gandrīz divkārsot darbinieku skaitu. *Apgrozījums: 4,7M → 12,1M (+159%); darbinieki: 28 → 49.*

AS Smiltenes Piens (Piena pārstrāde; Smiltene). Atbalsts: ES fondi. Viens no pazīstamākajiem Latvijas piena zīmoliem ar stabilu ilgtermiņa modernizāciju. ES fondu atbalsts ļāvis investēt ražošanas tehnoloģijās un noturēt gandrīz 150 darbavietas Smiltenes novadā. *Apgrozījums: 22,0M → 30,6M (+39%); darbinieki: 149 → 146.*

SIA L.J. LINEN (Linu tekstila eksports; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevums un ES fondi. Linu tekstiliju vairumtirgotājs ar strauju mērogošanos – apgrozījums pieaudzis no 28M līdz gandrīz 47M, darbinieku skaits palielinājies par 50%. *Apgrozījums: 28,3M → 46,9M (+66%); darbinieki: 19 → 29.*

AS Agrofirma Tērvete (Augkopība un lopkopība; Dobeles novads). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. Viens no lielākajiem Latvijas lauksaimniecības uzņēmumiem ar ilgtermiņa izaugsmi un stabilām darbavietām reģionā. ES fondu atbalsts izmantots ražošanas modernizācijai. *Apgrozījums: 10,0M → 13,5M (+34%); darbinieki: 144 → 163.*

AS HansaMatrix (Elektronikas ražošana; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. Augsto tehnoloģiju elektronikas kontraktāražotājs, kas ar atbalstu trīskāršojis darbinieku skaitu un ievērojami palielinājis ražošanas kapacitāti. *Apgrozījums: 21,4M → 37,3M (+75%); darbinieki: 13 → 40.*

SIA PHARMIDEA (Farmācija; Olaine). Atbalsts: ES fondi (pētniecība). Bezrecepšu medikamentu un uztura bagātinātāju ražotājs ar stabilu izaugsmi un ES fondu pētniecības atbalstu. Ražotne Olainē, eksportē uz vairāk nekā 30 valstīm. *Apgrozījums: 7,4M → 8,6M (+15%); darbinieki: 103 → 119.*

SIA TILDE (Valodu tehnoloģijas, MI; Rīga). Atbalsts: ES fondi (Horizon, ERAF). Latvijas mākslīgā intelekta un valodu

tehnoloģiju līderis – mašintulkošana, runas atpazīšana, NLP. Nozīmīgs ES Horizon un ERAF projektu dalībnieks, kas veicina Latvijas digitālo konkurētspēju. *Apgrozījums: 6,7M → 7,6M (+14%); darbinieki: 109 → 103.*

SIA Getliņi EKO (Atkritumu pārstrāde, enerģētika; Ropažu novads). Atbalsts: ES fondi. No atkritumu poligona uz modernu enerģijas un resursu atgūšanas uzņēmumu ar 50M+ apgrozījumu. ES fondu atbalsts ļāvis investēt bioenerģijas un atkritumu pārstrādes tehnoloģijās. *Apgrozījums: 31,0M → 50,4M (+63%); darbinieki: 119 → 148.*

SIA Vianova (Inženierbūvniecība; Rīga). Atbalsts: ES fondi. Ceļu un infrastruktūras būvniecības uzņēmums, kas ar ES fondu projektu palīdzību divkārsojis apgrozījumu un ievērojami palielinājis darbinieku skaitu. *Apgrozījums: 15,3M → 34,2M (+124%); darbinieki: 54 → 84.*

Kooperatīvā sabiedrība Piena Loģistika (Piena loģistika un tirdzniecība; Valmiera). Atbalsts: ES fondi. Piena kooperatīvs, kas ar ES fondu palīdzību gandrīz divkārsojis apgrozījumu, tuvojoties 50M atzīmei. *Apgrozījums: 25,3M → 49,8M (+97%); darbinieki: 23 → 31.*

SIA BELSS (Inženiertehniskie risinājumi; Mārupe). Atbalsts: ES fondi. Augstas pievienotās vērtības inženiertehnisko sistēmu uzņēmums ar stabilu apgrozījumu un nozīmīgu darbinieku skaita pieaugumu (+36%). ES fondi atbalstījuši kompetenču attīstību. *Apgrozījums: 19,4M → 18,4M (stabilis); darbinieki: 45 → 61.*

SIA Kafijas pasaule (Kafijas mazumtirdzniecība; Rīga). Atbalsts: ALTUM aizdevumi un ES fondi. Kafijas tīkla operators ar četrkārsu apgrozījuma un trīskāršu darbinieku pieaugumu – labs piemērs atbalsta sviras efektam mazā uzņēmumā. *Apgrozījums: 1,6M → 6,8M (+322%); darbinieki: 16 → 48.*

SIA DECTA (Finanšu tehnoloģijas; Rīga). Atbalsts: EM sarakstā kā nozares uzņēmums. Karšu maksājumu apstrādes tehnoloģiju uzņēmums ar vairāk nekā 160 darbiniekiem un stabilu izaugsmi – viens no lielākajiem *fintech* darba devējiem Latvijā. *Apgrozījums: 12,8M → 14,6M (+14%); darbinieki: 157 → 161.*

AS MADARA Cosmetics (Dabīgā kosmētika; Mārupes novads). Atbalsts: ALTUM un ES fondi. Latvijā dibināts un Nasdaq Baltic biržā kotēts dabīgās kosmētikas ražotājs ar eksportu uz 50+ valstīm. ALTUM aizdevumu programmas ietvaros iegādāta zīmuļveida produktu pildīšanas iekārta, kā arī uzsākti pētniecības projekti >2 milj. EUR apjomā jaunu receptūru un tehnoloģiju izstrādei. *Apgrozījums: 18,8M → 20,5M (+9%); darbinieki: 158 → 183.*

SIA BRABANTIA LATVIA (Mājsaimniecības preču ražošana; Talsu novads). Atbalsts: Komerccinansējums. Nīderlandes zīmola Brabantia uzņēmums Latvijā ražo gludināšanas dēļus un veļas žāvēšanas statīvus eksportam. Uzņēmums iegulda attīstībā, uzbūvēta trešā ražošanas ēka un tiek plānots turpināt investīcijas manuālo operāciju automatizācijā (attiecīgi arī samazinot darbinieku skaitu). *Apgrozījums: 19,7M → 20,9M (+6%); darbinieki: 158 → 144.*

3. PRIORITĀTES STRAUJĀKAI EKONOMIKAS ATTĪSTĪBAI

Līdzšinējais ekonomikas politikas modelis vienādi izturējās pret visiem uzņēmumiem neatkarīgi no to lieluma, izaugsmes potenciāla vai tautsaimniecības ieguldījuma - vienādas atbalsta shēmas, vienādas prasības, vienāda pieeja. Šajā ziņojumā iekļautā uzņēmumu mikrodatu analīzes rezultāti skaidri parāda, ka šāda pieeja Latvijas apstākļos nedod vēlamo rezultātu. Produktivitātes plaisa starp lielajiem un mazajiem uzņēmumiem Latvijā ir ievērojami lielāka nekā ES vidēji, un neliels skaits uzņēmumu (~2,7 %) rada

divas trešdaļas no kopējā produktivitātes pieauguma. Tāpēc Ekonomikas ministrija turpmāk mērķtiecīgi diferencēs savu pieeju — lielajiem uzņēmumiem nodrošinot kapitālu, mērogu un infrastruktūru, lai tie varētu augt un kļūt par reģionāliem līderiem; mazajiem – noņemot birokrātiskās barjeras, lai tie varētu strādāt, attīstīties un izaugt. Tā ir konceptuāla pieejas maiņa no horizontāla, "visiem vienādā" atbalsta uz rezultātā fokusētu, uz izaugsmes potenciālu balstītu politiku.

Ekonomikas dubultošana – augstāki ienākumi un produktīvāki uzņēmumi

Ekonomikas dubultošana = produktivitātes lēciens = augstāki ienākumi katram iedzīvotājam. Latvijas IKP pieaugums no ~40,3 mljrd. EUR 2024. gadā uz ~83 mljrd. EUR līdz 2035. gadā nav tikai grāmatvedisks mērķa rādītājs – tas ir nepieciešams priekšnosacījums būtiskām pārmaiņām katra iedzīvotāja dzīves kvalitātē. Matemātiski tas prasa vidēji 7 % nominālo gada pieaugumu faktiskajās cenās jeb ~4 % pieaugumu salīdzināmajās cenās pie ~2 % inflācijas – tempu.

Ekonomikas dubultošana nozīmē iedzīvotāju ienākumu pieaugumu no pašreizējiem 70 % uz ~100 % no ES vidējā līmeņa (pēc pirktspējas paritātes), t.i., pilnīgi aizverot konverģences plaisu, kas Latviju šķir no ES vidējās labklājības. Treškārt, konverģence nav iespējama bez produktivitātes lēciena – no 55 % uz ~75 % no ES vidējā līmeņa. Ņemot vērā noturīgo darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanos, Latvijas ekonomikas izaugsme turpmāk nav iespējama ar darbaspēka apjoma palielināšanu – tā iespējama tikai caur produktivitātes

pieaugumu katrā darba vietā. Šajā kontekstā svarīgi uzsvērt, ka produktivitāte nenozīmē strādāt vairāk stundu vai savienot vairākus darbus – tieši pretēji. Produktivitāte nozīmē augstāku pievienoto vērtību par tām pašām darba stundām: modernākas tehnoloģijas, labāku darba organizāciju, augstāku kvalifikāciju un līdz ar to - labāk apmaksātu darbu. Katrs produktivitātes pieauguma procents praksē nozīmē augstāku algu katram strādājošajam.

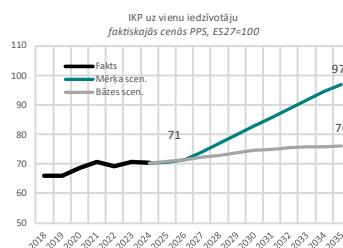
Bez mērķtiecīgas politikas pārmaiņām Latvija paliek iesprūduši pie ~60 % no ES produktivitātes vidējā līmeņa, konverģences plaisa saglabāsies.

Produktivitāte nav abstrakts ekonomikas rādītājs. Katrs produktivitātes pieauguma procents tieši pārvēršas iedzīvotāju reālajos ienākumos – augstākās algās, lielākās pensijās, plašākā valsts spējā finansēt veselību, izglītību un aizsardzību. **Ekonomikas dubultošana nav mērķis pats par sevi, bet ceļš uz augstāku dzīves līmeni katram Latvijas iedzīvotājam.**

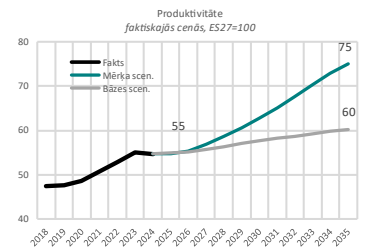

Mērķis līdz 2035. g:
dubultot IKP ~83 mljrd. €
(salīdzinājumā ar ~40,3 mljrd. € 2024. gadā), kas nozīmē ~6,2% vidējo gada pieauguma tempu faktiskajās cenās, jeb ap >4% pieaugumu salīdzināmās cenās pie ~2% inflācijas.

IKP uz 1 iedzīvotāju (pēc PPS)
no 70 → ~100
no ES vidējā

Produktivitāte (IKP uz 1 strādājošo, faktiskajās cenās)
no 55 → ~75
no ES vidējā

Attīstības atslēga – investīcijas, tikai ar publisko sektoru nepietiek

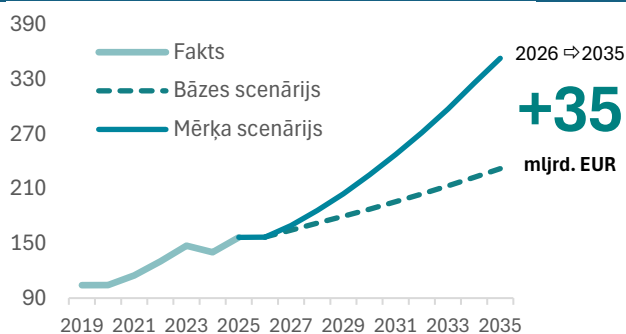
Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, nepieciešams būtiski palielināt kopējo investīciju apjomu Latvijas tautsaimniecībā. Bāzes scenārijā, turpinot esošo attīstības trajektoriju, gada investīcijām jāpieaug no 10,1 mljrd. EUR 2025. gadā līdz 16 mljrd. EUR 2035. gadā. Savukārt mērķa scenārijā, kas nodrošina ekonomikas dubultošanu, ikgadējām investīcijām 2035. gadā jāsasniedz 24 mljrd. EUR – vairāk nekā divas reizes nekā šodien.

Desmit gadu periodā mērķa scenārijs prasa kopējās investīcijas 175 mljrd. EUR apmērā, no kurām publiskās

investīcijas (valsts budžets, ES fondi, pašvaldības) veido aptuveni 43 mljrd. EUR (aptuveni 1/4 no kopējā investīciju apjoma - pēdējo trīs gadu vidējais līmenis). Tas skaidri parāda – publiskais sektors var būt katalizators, bet ekonomikas dubultošanu nodrošinās privātais kapitāls. Valdības uzdevums ir veidot vidi, kurā privātās investīcijas plūst dabiski – stimulējot kredīvēšanu, samazinot birokrātijas slogu, nodrošinot nodokļu pārskatāmību un saprotamību, kā arī efektīvi ieguldot ES fondu līdzekļus, kas sekmē privātā kapitāla piesaisti.

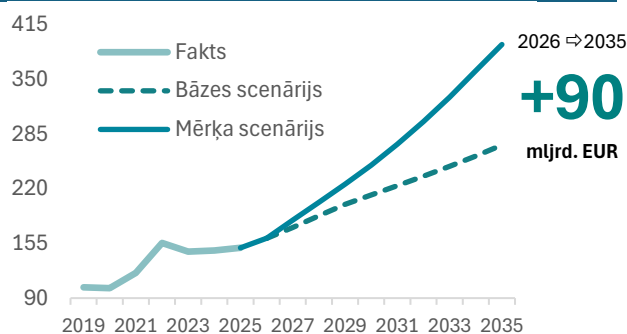
BRUTO PAMATKAPITĀLA VEIDOŠANA

faktiskajās cenās, 2018.gads = 100

PREČU UN PAKALPOJUMU EKSPORTS

faktiskajās cenās, 2018.gads = 100

Investīciju apjoms nosaka izaugsmes tempu, bet to kvalitāte – rezultātu

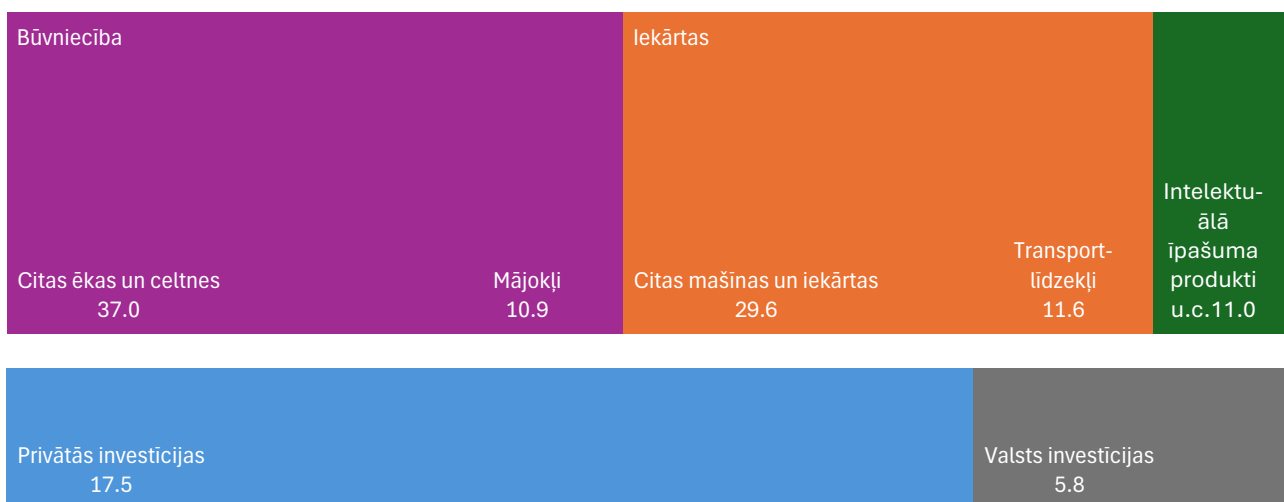
Investīciju dinamikas analīze liecina, lai nodrošinātu IKP pieaugumu par 1 %, investīcijām būtu jāpalielinās par 4,2-4,5 %, jeb par 320-350 milj. EUR (salīdzināmajās cenās), kas faktiskajās cenās atbilst aptuveni 420-450 milj. EUR investīciju pieaugumam. Jāņem vērā, ka Latvijā investīciju struktūrā gandrīz puse ir mašīnas un ražošanas iekārtas, kuras lielākoties tiek importētas. Tāpēc investīciju apjoma palielināšana vienlaikus var arī ietekmēt importa pieaugumu, tādējādi samazinot neto eksporta devumu un ierobežojot IKP pieaugumu. Ņemot vērā importa komponenti investīcijās, nepieciešamais investīciju pieaugums var būt būtiski lielāks. Pieņemot, ka aptuveni trešā daļa no investīciju precēm ir importētas, lai nodrošinātu 1 % IKP pieaugumu, investīcijām būtu jāpalielinās jau par aptuveni 5,8-6,5 % (salīdzināmajās cenās), kas faktiski nozīmē investīciju kāpumu par aptuveni 450-500 milj. EUR salīdzināmajās cenās un līdz pat 580-650 milj. EUR faktiskajās cenās.

Jāuzsver, ka šie aprēķini ir indikatīvi, jo tie neņem vērā citu IKP komponentu dinamiku, kā arī investīciju sekundāros efektus (jaunu darba vietu radīšana vai esošo samazināšana automatizācijas un robotizācijas rezultātā). Turklāt pilns investīciju multiplikatīvais efekts parasti neizpaužas uzreiz, jo daļa ienākumu tiek uzkrāta vai novirzīta importam, un investīciju projekti (īpaši infrastruktūrā) prasa laiku, līdz tie sāk radīt ekonomisko atdevi. Svarīgi ir arī ņemt vērā laika nobīdi starp investīciju veikšanu un to ietekmi uz ražošanas apjomiem – jaunu jaudu izveide un esošo modernizācija tikai pakāpeniski pārvēršas ražošanas un produktivitātes pieaugumā.

Svarīga ir ne tikai investīciju intensitāte, bet arī to struktūra un kvalitāte. Investīciju dinamikai jābūt stabilai un pietiekami straujai, vienlaikus pakāpeniski palielinot to īpatsvaru IKP. Tomēr izšķiroša nozīme ir ne tikai investīciju apjomam, bet arī to efektivitātei, ko lielā mērā ietekmē ieguldījumu nozaru un tehnoloģiskā struktūra.

INVESTĪCIJU STRUKTŪRA LATVIJĀ

pa aktīvu veidiem un sektoriem, % no IKP, vidēji pēdējos 3 gados

Avots: CSP

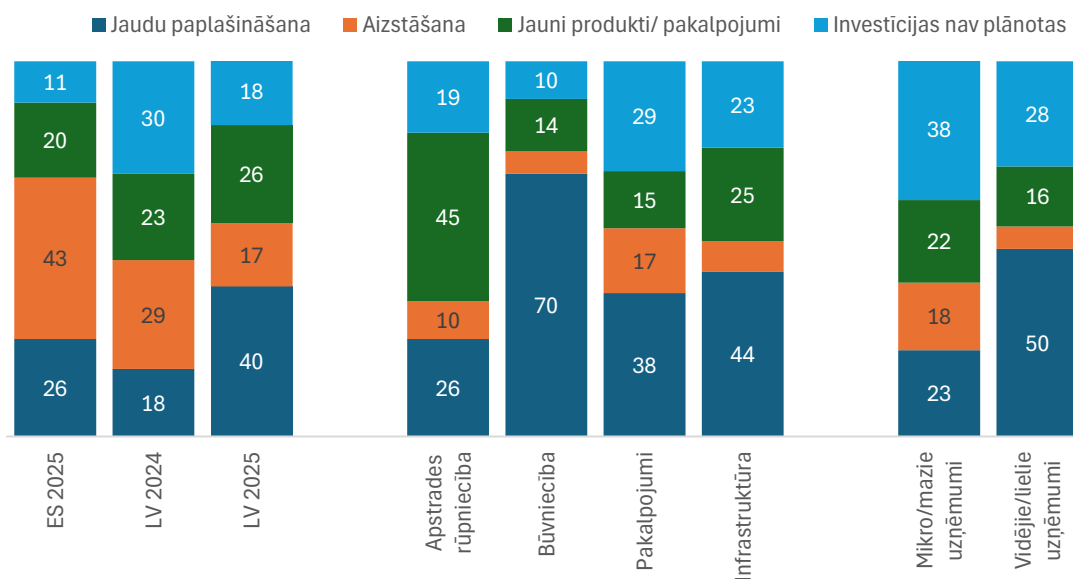
Latvijā vairāk nekā 75 % no investīcijām veido privātās investīcijas, kuras ilgstoši saistītas ar esošo ražošanas iekārtu aizvietošanu, nevis jaunu jaudu radīšanu. Turklāt daļa uzņēmēju tuvākajos gados neplāno būtiskus investīciju projektus. Salīdzinoši neliels investīciju īpatsvars tiek novirzīts ražošanas un pakalpojumu apjomu paplašināšanai vai jaunu produktu izstrādei, kas ierobežo to ietekmi uz IKP pieaugumu vidējā termiņā.

Eiropas investīciju bankas (EIB) 2025. gada investoru aptaujas rezultāti rāda, ka nākotnes privātās investīcijas lielākoties būs saistītas ar ražošanas jaudas

paplašināšanos. Galvenokārt tie ir vidējie un lielle uzņēmumi – 50 % no tiem plāno jaudas paplašināšanu (salīdzinājumā ar 23 % mikro/mazajos uzņēmumos). Tomēr apstrādes rūpniecības uzņēmumiem ir salīdzinoši mazs investīciju īpatsvars ražošanas jaudu paplašināšanā (26 %), kas **liecina par uzņēmumu mērogošanas problēmām**. Samazinās arī to uzņēmēju daļa, kas tuvākajos gados neplāno nekādas investīcijas, tomēr joprojām šis rādītājs ir liels mikro/mazajiem uzņēmumiem (38 %), kas lielā mērā ir saistīts ar lielākiem šķēršļiem investīciju veikšanai.

LATVIJAS UZŅĒMĒJU NĀKOTNES IEGULDĪJUMU PRIORITĀTES

investīciju prioritātes nākamajiem trim gadiem, % no aptaujātajiem uzņēmumiem

Avots: EIB Investment Survey. Latvia. <https://www.eib.org/files/publications/20250218-091225-econ-eibis-2025-latvia-en.pdf>

Papildus šī aptauja rāda, ka Latvijas uzņēmumu nākotnes galvenā investīciju prioritāte ir esošās jaudas paplašināšana (40%), kam seko jauni produkti/pakalpojumi (26%) un aizstāšanas investīcijas (17%) un 18 % uzņēmumu, kas vispār neplāno investīcijas. Salīdzinot ar 2024. gadu, būtiski palielinājies to uzņēmumu skaits, kas plāno paplašināt ražošanas jaudas (no 18 % līdz 40 %). Savukārt to uzņēmumu īpatsvars, kas neplāno investīcijas, samazinājies no 30 % līdz 18 %, liecinot par investoru pozitīvāku noskaņojumu. Tomēr, salīdzinot ar ES vidējo rādītāju 2025. gadā, Latvijā ir augstāks to uzņēmumu īpatsvars, kas neplāno investīcijas (18 % pret 11 %), un mazāks uzsvars uz jauniem produktiem/pakalpojumiem (26 % pret 20 %).

Latvijas uzņēmēji investīcijas finansē galvenokārt no iekšējiem avotiem, kas nerada parādsaistības.

Uzņēmumu augstā atkarība no iekšējā finansējuma var būt gan stiprā puse (zems parādu līmenis, finanšu stabilitāte), gan vājība (ierobežotas investīcijas, lēnāka izaugsme). Īpaši tas ir mikro/mazo uzņēmumu segmentā, kur vairāk nekā trešdaļa vispār neplāno investēt tuvākajos trīs gados. Ierobežotā pieejamība ārējām finansējumiem varētu būt viens no nozīmīgākajiem iemesliem, kāpēc šie uzņēmumi neplāno investēt.

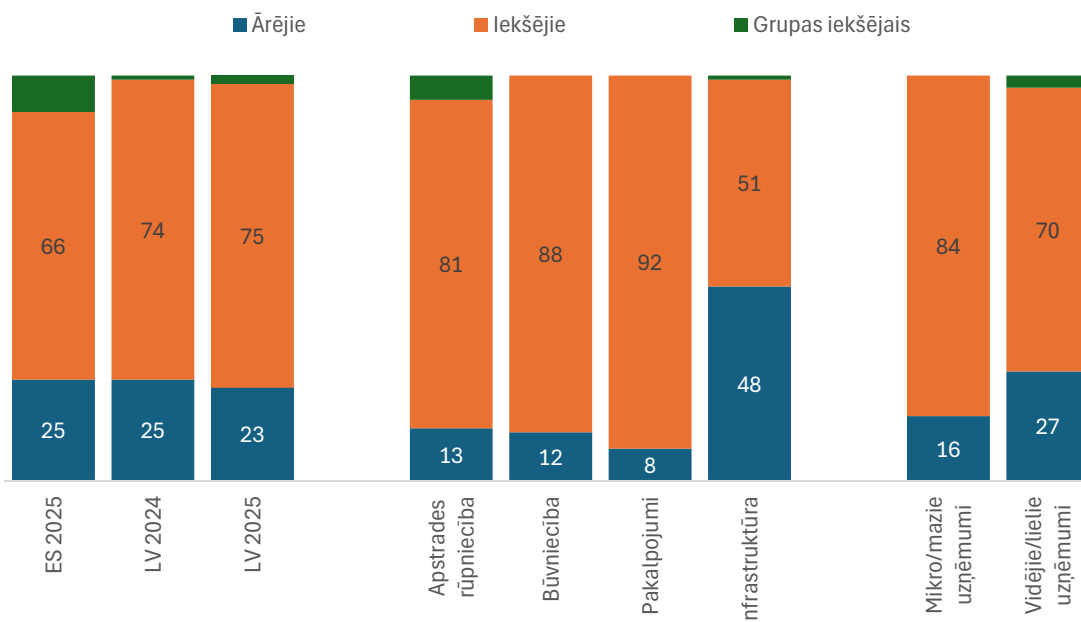
Lielāka daļa no kopējām investīcijām tiek finansēta no iekšējiem avotiem (75 % pret 66 % ES vidēji). Turklāt infrastruktūras nozares uzņēmumiem ārējais finansējums veido 48 %, kas vairāk nekā divreiz pārsniedz vidējo rādītāju. Mikro un mazie uzņēmumi finansē investīcijas gandrīz pilnībā no iekšējiem resursiem (84 %), ar ārējo finansējumu tikai 16 % apmērā. Vidējie un lielle uzņēmumi izmanto ārējo finansējumu ievērojami vairāk – 27 % Investīciju ārējais finansējums veido 23 % un vairāk nekā puse Latvijas uzņēmumu, kas saņem ārējo finansējumu, to iegūva no bankas (54 % pret 79 % ES vidēji).

Vairāk nekā puse Latvijas uzņēmumu, kas saņem ārējo finansējumu, to iegūva no bankas (54% pret 79% ES vidēji), un starp tiem, kas izmanto ārējo finansējumu, mazāk ir neapmierināti ar aizņemšanās izmaksām nekā Salīdzinot ar ES vidējo rādītāju 2025. gadā, Latvijā ir augsts uzņēmumu īpatsvars, kas neplāno investīcijas (18% pret 11%), un mazāks uzsvars uz jauniem produktiem/pakalpojumiem (26% pret 20%).

Pēc LB datiem 2025. gada beigās iekšzemes nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikums bija 6880 milj. EUR. Gada laikā tas palielinājās par vairāk kā 22% (par 1255 milj. EUR). Kreditēšanas dinamika kļūst arvien straujāka, tomēr tas vēl nav pietiekami, ņemot vērā to zemo līmeni, kas saglabājās kopš globālās finanšu krīzes.

INVESTĪCIJU FINANSĒŠANAS AVOTI

EIB aptaujas rezultāti

Avots: EIB Investment Survey. Latvia. <https://www.eib.org/files/publications/20250218-091225-econ-eibis-2025-latvia-en.pdf>

Tomēr ne visi kredīti ir novirzīti investīciju finansēšanai. Daļa no tiem ir virzīti apgrozāmo līdzekļu palielināšanai, eksporta kreditēšanai u.c. Kreditēšanas apjomu

palielināšanu būtiski ierobežo uzņēmumu esošais finansiālais stāvoklis.

Finansējuma ziņā ierobežoto Latvijas uzņēmumu īpatsvars 2025.gadā bija 9,2%. Lai gan salīdzinot ar 2024.gadu to daļa ir samazinājusies (13,2%), Latvija joprojām ievērojami atpaliek no ES vidējā līmeņa, kur finansiāli ierobežoti ir tikai 6,1% uzņēmumu. Turklāt Latvijas uzņēmumu finansēšanas ierobežojumi galvenokārt ir saistīti ar investīciju pieteikumu noraidīšanu.

Ražošanas uzņēmumiem un mikro/maziem uzņēmumiem ir vislielākais finansiāli ierobežoto uzņēmumu īpatsvars. Ražošanas nozarē finansiāli ierobežoto uzņēmumu kopskaits sasniedz aptuveni 16,2%, kas ir augstākais rādītājs starp visām nozarēm. No tiem 12% ir noraidīti, 2,1% saņēmuši mazāk, un 2,1% ir atturējušies no pieteikšanās pēc finansējuma. Augsts finansiāli ierobežoto uzņēmumu skaits ražošanas nozarē ir vērtējams negatīvi, ņemot vērā to, ka tā ir kapitālietilpīgā nozare, kur investīcijas ir nozīmīgs faktors konkurētspējas nodrošināšanai.

Mikro un mazo uzņēmumu finansiālā ierobežotība ir aptuveni 13,8%. Vidējiem un lielajiem uzņēmumiem šis rādītājs ir tikai 7,3%. Īpaši zīmīgi ir "atturēto" (*discouraged*) uzņēmumu rādītāji, kas ir izteikti lielāks ražošanas uzņēmumiem un mikro/mazo uzņēmumu segmentā. Tas liecina, ka uzņēmumi pat nepiesakās finansējumam, jo iepriekš uzskata, ka tiks noraidīti. Šis pašcenzūras efekts nozīmē, ka reālā finansējuma nepietiekamība ir vēl lielāka, nekā rāda noraidījumu statistika.

Jāsecina, ka Latvijā 2025. gadā bija vērojama pozitīva tendence investīciju aktivitātē, taču saglabājas vairāki izaicinājumi: augsts neinvestējošo uzņēmumu īpatsvars (īpaši mikro/mazo vidū), zems inovācijas līmenis ražošanas nozarē, kā arī plaša starp lielo un mazo uzņēmumu investīciju kapacitāti. Investoru aptauja parādīja, ka nenoteiktība par nākotni un kvalificēta personāla pieejamību ir būtisks šķērslis investīcijām. Latvijas uzņēmumi arī uzskata, ka investīciju aktivitātes kavē enerģijas izmaksas. Joprojām nozīmīgs investīciju ierobežojums ir zems kredītēšanas līmenis.

Produktivitāte veicina labklājību – katrs tā pieauguma procents nozīmē augstākus ienākumus un konkurētspējīgāku ekonomiku

Produktivitātes pieaugums ir galvenais ilgtermiņa dzīves līmeņa celšanās virzītājs un pamats Latvijas konkurētspējai globālajā ekonomikā. Produktivitātes pieaugums ir kritisks faktors, lai kompensētu demogrāfiskā krituma sekas – sarūkošu darbaspējīgo iedzīvotāju skaitu un novecojošu sabiedrību.

Valsts produktivitātes līmeņa izaugsme atspoguļo tās spēju pielāgoties mainīgai videi, aktīvi ieviešot inovācijas, jaunās tehnoloģijas un efektīvus uzņēmējdarbības risinājumus, lai ar esošajiem vai pat ierobežotiem

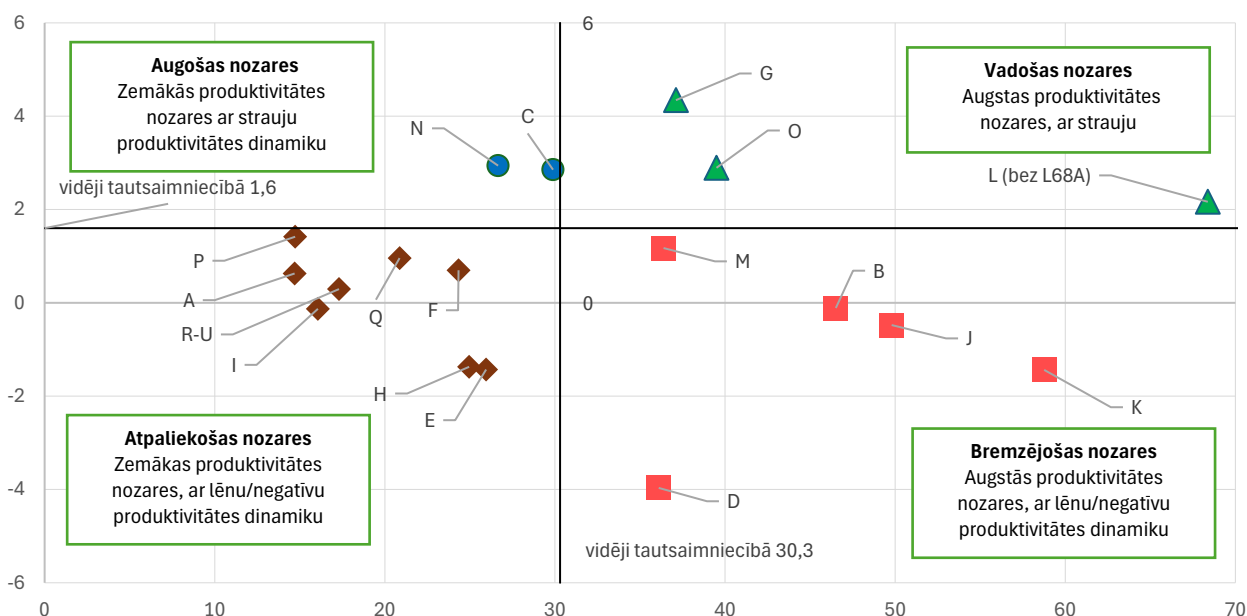
resursiem sasniegtu labākus rezultātus. Tāpēc valdības loma produktivitātes palielināšanā ir īpaši nozīmīga – tas veido pamatu konkurētspējas celšanai un sabiedrības labklājības uzlabošanai ilgtermiņā.

Produktivitātes dinamika Latvijā iepriekšējos gados ir bijusi straujāka nekā vidēji ES, tādējādi nodrošinot produktivitātes plaisas samazināšanos ar ES valstīm. No 2020. līdz 2025. gadam produktivitāte vidēji gadā Latvijā pieauga par 2,2 %, bet ES – par 1,3 %, kas ir bijis straujāks nekā Lietuvā un Igaunijā.

LATVIJAS PRODUKTIVĪTĀTE NOZARU GRIEZUMĀ

X ass – Produktivitāte 2024.gadā, salīdzināmās cenās, tūkst. EUR;

Y ass – Produktivitātes izmaiņas, 2013.-2024.gadā, vidēji gadā, procentos

Piezīme: (A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība; (B) leguves rūpniecība un karjeru izstrāde; (C) Apstrādes rūpniecība; (D) Elektroenerģētika; (F) Būvniecība; (G) Tirdzniecība; (H) Transports un uzglabāšana; (I) Izmitināšana un ēdināšana; (J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi; (K) Finanšu un apdrošināšana; (L) Operācijas ar nekustamo īpašumu; (M) Profesionālie pakalpojumi; (N) Administratīvie pakalpojumi; (O) Valsts pārvalde; (P) Izglītība; (Q) Veselība; (R-U) Māksla, izklaide un citi pakalpojumi.

Metodoloģiskā piezīme. Diagrammā atspoguļotā nozaru produktivitātes dinamika balstās uz darba produktivitātes (pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto) izmaiņām 2013.-2024. gadā. Šī mērvienība pakalpojumu nozarēs un valsts pārvaldē uzrāda zināmas mērīšanas ierobežojumus, piemēram, valsts pārvaldes produktivitāte lielā mērā tiek aprēķināta no atalgojuma datiem, tāpēc straujš algu kāpums var parādīties kā produktivitātes pieaugums; savukārt augošās nozarēs (IKT, profesionālie pakalpojumi) jaunu darbinieku straujā piesaiste istermiņā samazina vidējo rādītāju uz vienu nodarbināto neatspoguļojot nozares ilgtermiņa potenciālu.

Avots: Latvijas Universitātes Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultātes Produktivitātes zinātniskais institūts "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK"
https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/tu_portal/lvpeak.lu.lv/LU_domnica_LV_PEAK/Latvijas_produkivitates_zinojums_2020/2025/LPZ2025.pdf

Kā rāda Latvijas Universitātes Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultātes Produktivitātes zinātniskā institūta "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK" veiktie aprēķini⁴, tad lielākais devums produktivitātes pieaugumā laika periodā no 2013.-2014. gadam bija tirdzniecības nozarei, kam sekoja sabiedrisko pakalpojumu un apstrādes rūpniecības nozarēs. Šajās nozarēs ir arī lielākais nodarbināto skaits, attiecīgi 15,2 %, 23,8 % un 12,3 % no kopējā nodarbināto skaita. Turklāt kopējās produktivitātes kāpumu būtiski bremzēja ekonomisko aktivitāšu samazinājums transporta nozarē. Produktivitātes negatīvā dinamika bija vērojama arī enerģētikas, komunālo pakalpojumu, informācijas un komunikācijas nozarē, kā arī finanšu starpniecībā. 2024. gadā nozarēs ar negatīvu devumu produktivitātes dinamikai bija nodarbināti gandrīz 20 % no kopējā nodarbināto skaita. Pozitīvi, ka apstrādes rūpniecība (nozare ar relatīvi zemāku produktivitāti) laika periodā no 2013. līdz 2024. gadam uzrādīja vienu no straujākajiem produktivitātes pieauguma tempiem.

Vēsturiskā nozaru analīze norāda virzību, bet ne nākotnes nišas. Atspoguļotā nozaru produktivitātes analīze parāda, kuras nozares pēdējā desmitgadē ir devušas lielāko devumu kopējā produktivitātes pieaugumā un kuras to ir bremzējušas. Šī ir vērtīga datos balstīta diagnoze, taču tai ir būtiska metodoloģiska robeža: tā ļauj identificēt **vēsturiskās** salīdzinošās priekšrocības, nevis paredzēt **nākotnes** nišas, kurās Latvija varētu būt globāli konkurētspējīga. Pasaules pieredze rāda, ka nozaru izaugsmes lēcienus nereti rada tehnoloģiskie pārrāvumi vai uzņēmējdarbības modeļi, kuri parādās negaidītās jomās un kurus nevar paredzēt no vēsturiskiem datiem ne valsts ekonomikas politikas plānošana, ne nozaru asociācijas. Tieši šī iemesla dēļ šajā ziņojumā piedāvātās rīcības apzināti nepiedāvā nozaru sarakstu, kurās valsts būtu noteikusi salīdzinošās priekšrocības veidot. Šāda pieeja konfliktētu ar tirgus ekonomikas pamatlogiku, kur biznesa idejas un to mērogošana ir uzņēmēju, ne valsts

⁴ https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/tu_portal/lvpeak.lu.lv/LU_domnica_LV_PEAK/Latvijas_produkivitates_zinojums_2020/2025/LPZ2025.pdf

ziņā. Vienlaikus ekonomikas politikā nozaru fokuss ir pamatots divos gadījumos. Pirmkārt, kad pastāv stratēģiska valsts interese, kas pārsniedz tirgus loģiku – aizsardzības industrija un enerģētiskā neatkarība ir piemēri, kur Latvijas drošības un ekonomiskās noturības interese pamato mērķētu valsts iesaisti. Otrkārt, kad valsts atbalsts izlīdzina sistēmiskās tirgus nepilnības – viedās specializācijas stratēģijā definētajās jomās (zināšanu ietilpīgā bioekonomika, biomedicīna un fotonika, mākslīgais intelekts un IKT, viedie materiāli un tehnoloģijas, viedā enerģētika un mobilitāte), kur sākotnējās investīcijas pētniecībā un infrastruktūrā ir

kritiskas un pārsniedz atsevišķu uzņēmumu kapacitāti. Pārējās nozarēs valsts loma ir radīt **horizontālus** priekšnoteikumus – kvalificētu darbaspēku, kapitāla pieejamību, lētu enerģiju, ātru un paredzamu administratīvo vidi – kuros uzņēmēji paši atrod savas nišas un veido nākotnes salīdzinošās priekšrocības.

Tieši tāpēc, lai izprastu Latvijas produktivitātes dinamiku un noteiktu efektīvākos politikas instrumentus, ir nepieciešama analīze ne tikai nozaru, bet arī uzņēmumu līmenī – kā tieši konkrēti uzņēmumi rada vai bremzē produktivitātes pieaugumu.

LATVIJAS PRODUKTIVITĀTE NOZARU GRIEZUMĀ

Produktivitātes izmaiņas, 2013.-2024.gadā
vidēji gadā, procentos

Produktivitāte 2013 un-2024.gadā, salīdzināmās
cenās, tūkst. EUR (apļa lielums = nodarbināto īpatsvars)

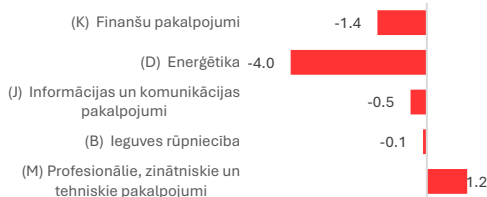
Vadošās nozares

Augstas
produktivitātes
nozares, ar strauju
produktivitātes
dinamiku

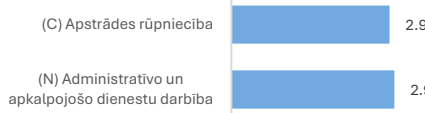
Bremzējošās nozares

Augstas
produktivitātes
nozares, ar lēnu/negatīvu
produktivitātes
dinamiku

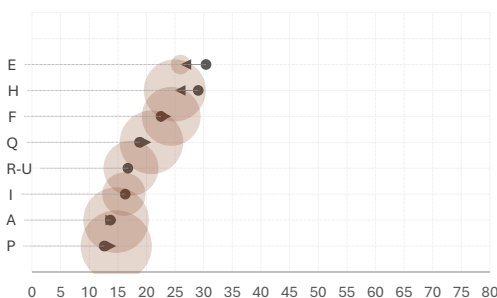
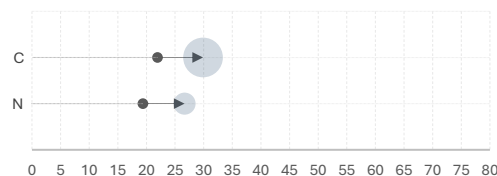
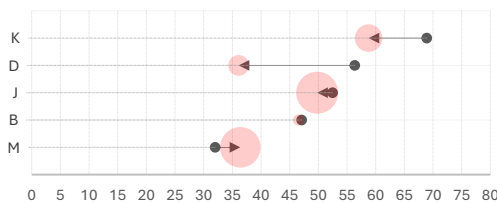
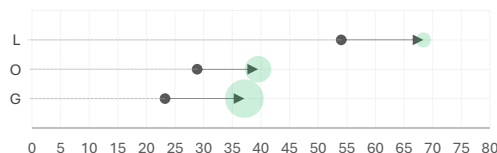
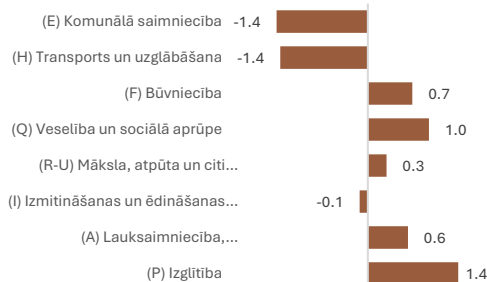
Augošās nozares

Zemākās
produktivitātes
nozares ar strauju
produktivitātes
dinamiku

Atpaliekošās nozares

Zemākas
produktivitātes
nozares, ar lēnu/negatīvu
produktivitātes
dinamiku

Avots: Latvijas Universitātes Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultātes Produktivitātes zinātniskais institūts "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK"
https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/lvpeak.lu.lv/LU_domnica_LV_PFAK/Latvijas_produkivitates_zinojums_2020/2025/LPZ2025.pdf

Svarīgs katrs lielais uzņēmums

McKinsey Global Institute 2025. gada maijā publicēja pētījumu "The power of one: How standout firms grow national productivity"⁵, kas piedāvā jaunu skatījumu uz to, kā rodas valsts mēroga produktivitātes pieaugums. Pētījums izceļas ar neparastu metodoloģisku pieeju – tā vietā, lai analizētu makroekonomiskos faktorus vai anonīmu uzņēmumu statistiskos sadalījumus, pētnieki izveidoja "laboratorijas ekonomiku" no aptuveni 8300 reālu, identificējamu lielo uzņēmumu ASV, Vācijā un Apvienotajā Karalistē četrās nozarēs (mazumtirdzniecība, autobūve un aviācija, ceļošana un loģistika, datori un elektronika), detalizēti izsekojot katra uzņēmuma devumu nacionālajā produktivitātē laika posmā no 2011. līdz 2019. gadam. Produktivitāte mērīta kā reālā bruto pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto, iekļaujot arī darbaspēka pārdales efektus starp uzņēmumiem.

Produktivitātes pieaugums ir krasi koncentrēts. Mazāk nekā 100 uzņēmumu – pētnieku nosaukti par "Standouts" jeb izcilajiem – nodrošināja aptuveni divas trešdaļas no visa pozitīvā produktivitātes pieauguma katrā valstī. ASV tikai 44 uzņēmumi (5 % no izlases), kas nodarbināja 23 % darbinieku, radīja 78 % no pozitīvā produktivitātes devuma. Vienlaikus negatīvā ietekme bija vēl koncentrētāka – vien 14 "stagnējošie" uzņēmumi ASV bija atbildīgi par 57 % no produktivitātes krituma.

Produktivitāte aug lēcieneidīgi, nevis pakāpeniski. Pretēji izplatītajam priekšstatam, ka produktivitāte pieaug, labākajai praksei pakāpeniski izplatoties no līderu uz pārējiem, pētījums liecina, ka izaugsme notiek straujās "eksplozijās", ko izraisa nedaudzu uzņēmumu drosmīgi stratēģiski lēmumi – jaunu biznesa modeļu mērogošana,

reģionālā un produktu portfeļa pārveidošana, klientu vērtības piedāvājuma maiņa un darbības mēroga efektu izmantošana. Efektivitātes celšana bija tikai viena no piecām stratēģijām un ne vienmēr galvenā.

Darbaspēka pārdales ir tikpat svarīga kā inovācija. ASV aptuveni puse no produktivitātes pieauguma izrietēja no darbaspēka pārdales – darbinieki pārgāja no mazāk produktīviem uzņēmumiem uz produktīvākajiem. Vācijā un Apvienotajā Karalistē šis efekts bija vājāks, jo mazāk produktīvie uzņēmumi turpināja pastāvēt, bremzējot kopējo dinamiku.

Viens uzņēmums var mainīt valsts kopskaitli. Piemēram, Vācijā – ja būtu bijuši vēl 19 uzņēmumi ar tādu pašu produktivitātes devumu kā viens mazumtirgotājs izlasē, visas Vācijas ekonomikas produktivitātes pieaugums būtu vairāk nekā divkārtšojies. Šo efektu pētnieki dēvē par "viena spēku" (the power of one).

Kāpēc tas ir svarīgi Latvijai? Latvijā, kur ekonomiku veido salīdzinoši neliels skaits lielu uzņēmumu un produktivitātes plaisa ar ES vidējo līmeni joprojām ir būtiska, McKinsey secinājumi apstiprina, ka **valdības politikai jābūt vērstai ne tikai uz vispārēju uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, bet arī uz mērķtiecīgu atbalstu uzņēmumiem ar vislielāko izaugsmes potenciālu** – tiem, kas spēj kļūt par Latvijas ekonomikas "Standouts". Tieši šādu pieeju īsteno LIAA investīciju piesaistes stratēģija, Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padome (LIP) un viedās specializācijas programmas.

Produktivitātes pieaugums Latvijā ir krasi koncentrēts – to nosaka neliels skaits uzņēmumu

EM, balstoties uz McKinsey Global Institute pētījumā "The power of one" izmantoto pieeju, veikusi visu Latvijas uzņēmumu (55 000+) individuālā produktivitātes devuma analīzi, mērot reālo pievienoto vērtību uz vienu nodarbināto salīdzināmajās cenās.

Galvenā atziņa: 2,7 % uzņēmumu nodrošina divas trešdaļas no produktivitātes pieauguma

Analizējot katra uzņēmuma devumu kopējā produktivitātes dinamikā, atklājas izteikta koncentrācija. Lai gan vairākums uzņēmumu (71 %) sniedz pozitīvu devumu produktivitātē, izaugsmi nesamērīgi nosaka šaura uzņēmumu grupa:

- aptuveni **1500 uzņēmumu** (2,7 % no kopējā skaita) nodrošina **divas trešdaļas** (67 %) no visa pozitīvā produktivitātes pieauguma;
- **top 10 uzņēmumi**, nodarbinot tikai 2,3 % darbaspēka, sniedz **17 %** no visa pozitīvā devuma;
- **top 500 uzņēmumi** (mazāk nekā 1 %), nodarbinot aptuveni 1/5 no kopējā darbaspēka nodrošina **pusi no produktivitātes pozitīvā devuma**.

Šī koncentrācijas pakāpe ir līdzīga McKinsey starptautiskajiem rezultātiem, kur aptuveni 100 uzņēmumi no 8300 (1,2 %) ASV, Vācijā un Apvienotajā Karalistē nodrošināja divas trešdaļas produktivitātes izaugsmes.

⁵ <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-power-of-one-how-standout-firms-grow-national-productivity>

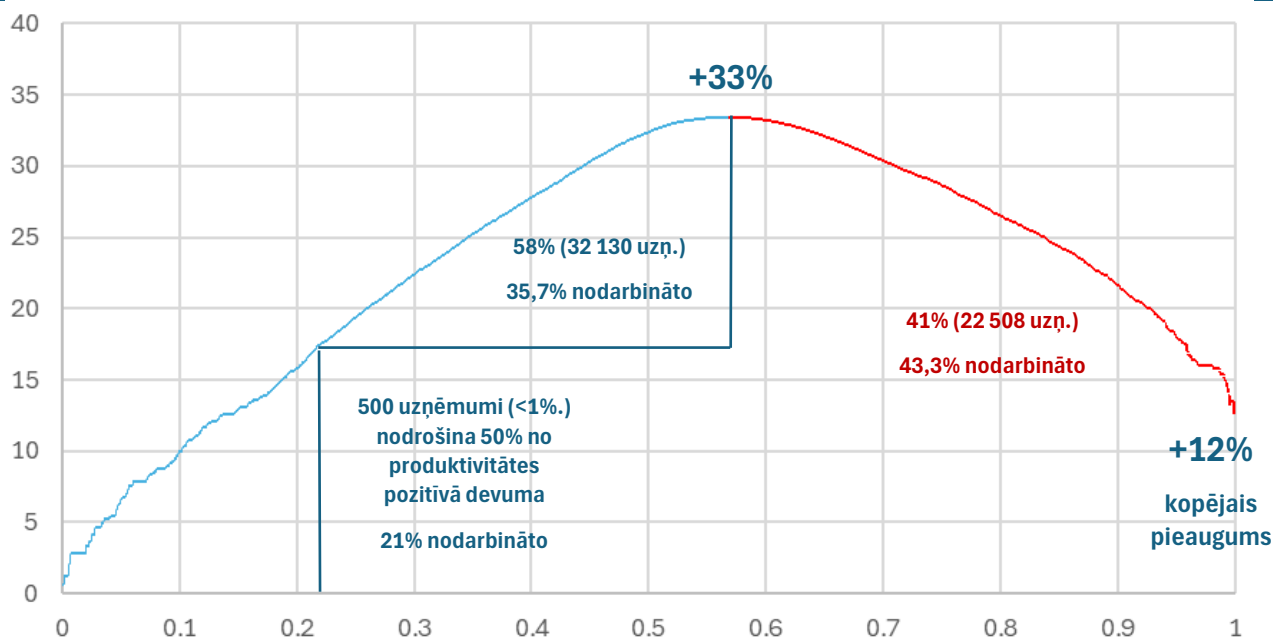
Negatīvā puse ir vēl koncentrētāka. Tikai 100 uzņēmumi ar lielāko negatīvo devumu ir atbildīgi par gandrīz **pusi (48%)** no visa produktivitātes krituma. McKinsey šādus uzņēmumus dēvē par "Stragglers" – līdzīgi kā starptautiski, arī Latvijā neliels skaits stagnējošu uzņēmumu bremzē visu tautsaimniecību.

Neto rezultāts (+12 %) ir gandrīz trīs reizes zemāks par produktīvāko uzņēmumu potenciālu (+33 %). Šī 21 procentpunktu starpība ir neizmantotais produktivitātes potenciāls, ko rada stagnējošo uzņēmumu bremzējošā ietekme.

PRODUKTIVITĀTES UN NODARBINĀTĪBAS IZMAIŅAS LATVIJAS UZŅĒMUMOS

X ass – Daļa no kopējā nodarbināto skaita;

Y ass – Produktivitātes pieaugums un uzņēmumu ieguldījums, procentos, salīdzināmās cenās, 2018.-2024.gadā

Tirdzniecībai un rūpniecībai ir lielākais devums produktivitātes izaugsmē, taču katrā nozarē izšķirošo lomu spēlē daži izcilākie uzņēmumi

Lielākais pozitīvais devums produktivitātes izaugsmē – tirdzniecībai un apstrādes rūpniecībai. Šīs divas nozares kopā veido lielāko daļu no tautsaimniecības produktivitātes kāpuma (tirdzniecība – 10,5 pp, apstrādes rūpniecība – 9,0 pp). Nākamās nozīmīgākās nozares ir informācija un komunikācijas (4,1 pp), finanšu pakalpojumi (4,0 pp) un enerģētika (3,9 pp).

Lielo uzņēmumu ietekme ir nesamērīga – abos virzienos (pozitīvā un negatīvā). Lai gan lieli uzņēmumi veido mazāk nekā 1 % no uzņēmumu skaita katrā nozarē, to devums ir izšķirošs. Apstrādes rūpniecībā lielo uzņēmumu pozitīvais devums veido aptuveni 39 % no nozares kopējā pozitīvā devuma. Arī informācijas un komunikācijas (J), transporta (H) un enerģētikas (D) nozarēs atsevišķu lielo uzņēmumu lēmumi – par investīcijām, tehnoloģiju ieviešanu vai restrukturizāciju – var būtiski mainīt visas nozares produktivitātes trajektoriju. Tomēr šī ietekme ir abpusēja – enerģētikā (D), finanšu starpniecībā (K) un

ieguves rūpniecībā (B) negatīvo devumu nosaka tieši lieli uzņēmumi, kuru individuālās grūtības ietekmē visu nozari.

Mēroga priekšrocības ir skaidri redzamas. Apstrādes rūpniecības apakšnozaru dati liecina – lielāki uzņēmumi strādā produktīvāk. Apstrādes rūpniecības nozarē ir vērojama mēroga priekšrocības loma. Turklāt ir skaidra sakarība – lielāki uzņēmumi strādā produktīvāk. Piemēram, datoru un elektronikas ražošanā (NACE 26) lielo uzņēmumu produktivitāte pārsniedz mikrouzņēmumu līmeni vairāk nekā 5 reizes, farmācijā (NACE 21) – gandrīz 9 reizes, nemetālisko minerālu ražošanā (NACE 23) – vairāk nekā 7 reizes. Arī tradicionālajās apakšnozarēs (pārtika, koksne) produktivitāte konsekventi pieaug līdz ar uzņēmuma lielumu. Tas nozīmē, ka mēroga priekšrocības – efektīvāka tehnoloģiju izmantošana, specializācija un resursu optimizācija – ir viens no galvenajiem produktivitātes noteicošajiem faktoriem apstrādes rūpniecībā.

Viens no būtiskākajiem šķēršļiem produktivitātes kāpināšanā ir strukturālā sadrumstalotība. Vairākās apstrādes rūpniecības apakšnozarēs (vieglā rūpniecība, ķīmiskās vielas, gumijas un plastmasas izstrādājumi u.c.) lielie un vidējie uzņēmumi nav pārstāvēti vispār. Šajās apakšnozarēs produktivitāte ir pilnībā atkarīga no mikro un mazo uzņēmumu snieguma, kas ierobežo nozares kopējo produktivitātes potenciālu.

Latvijas mikrodatu analīze apstiprina McKinsey galveno tēzi – produktivitātes pieaugumu nosaka nevis miljoniem uzņēmumu pakāpeniski uzlabojumi, bet gan neliela skaita

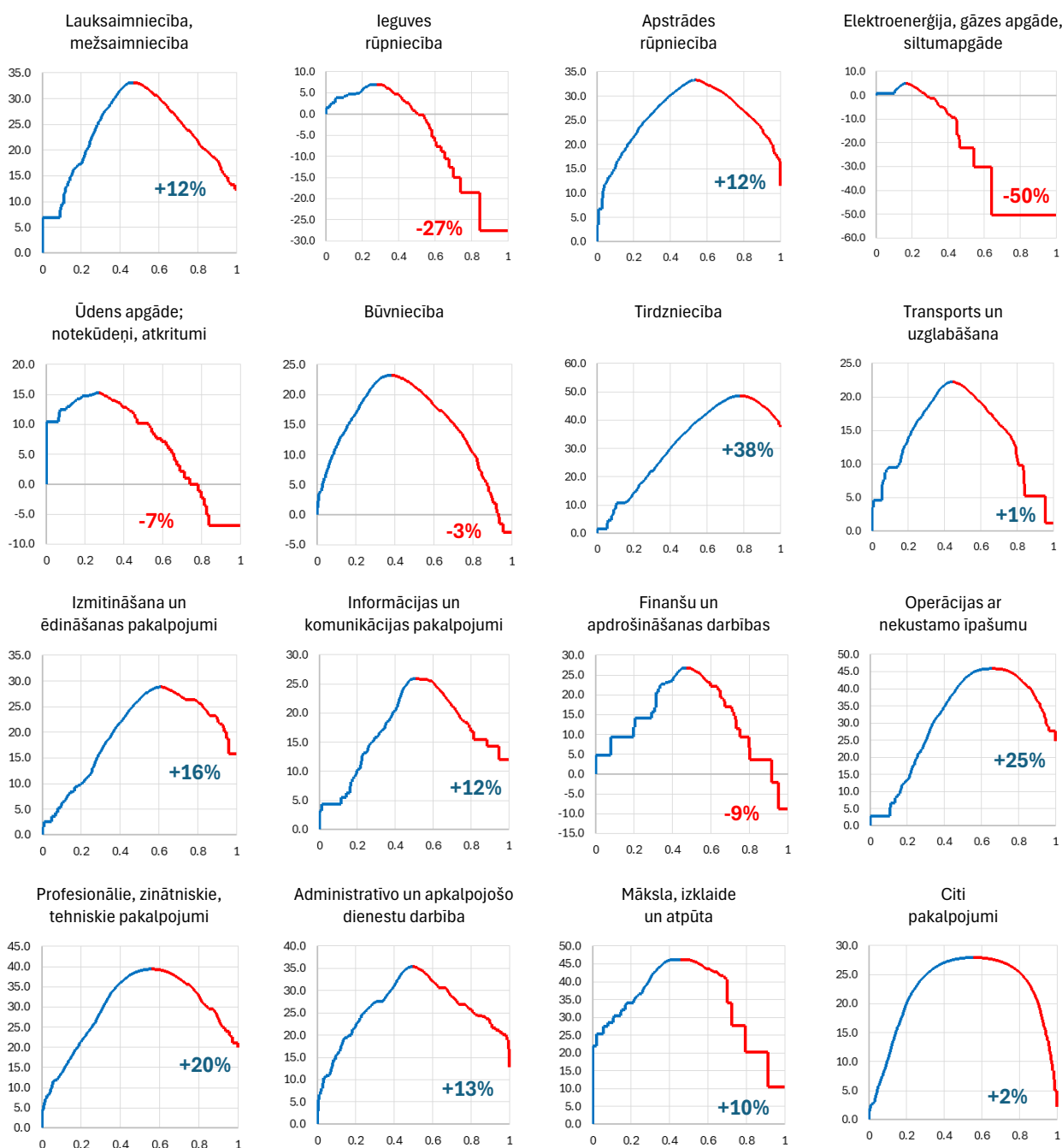
uzņēmumu drosmīgi stratēģiski lēmumi. Tas norāda uz diviem savstarpēji papildinošiem politikas virzieniem:

- **atbalstīt potenciālos līderus** – veicināt uzņēmumu izaugsmi un mērogošanu (piekļuve kapitālam, eksporta attīstība, tehnoloģiju ieviešana, cilvēkkapitāla stiprināšana);
- **risināt stagnējošo uzņēmumu strukturālās problēmas** – mērķtiecīgi identificēt negatīvā devuma uzņēmumu iezīmes un veicināt resursu pārdali uz produktīvākām darbībām.

PRODUKTIVITĀTES PIEAUGUMS UN UZŅĒMUMU DEVUMS PA NOZARĒM

X ass – Daļa no kopējā nodarbināto skaita;

Y ass – Produktivitātes pieaugums un uzņēmumu ieguldījums, procentos, salīdzināmās cenās, 2018.-2024.gadā

Uzņēmumu mērogošana ir svarīgs virziens produktivitātes kāpināšanai. Mikro datos veiktā uzņēmumu produktivitātes līmeņa un dinamikas analīzes rezultāti liecina, ka uzņēmumu izaugsmes veicināšana un mērogošana (*scaling*) ir viens no svarīgākajiem virzieniem Latvijas produktivitātes kāpināšanai. Dati rāda, ka lielāki uzņēmumi sasniedz augstāku produktivitāti gandrīz visās nozarēs un apakšnozarēs. Vienlaikus Latvijas uzņēmumu

struktūrā dominē mikrouzņēmumi, un daudzās nozarēs vidējie un lielie uzņēmumi ir nepietiekami pārstāvēti. **Politikas pasākumiem, kas veicina uzņēmumu izaugsmi** – piekļuvi kapitālam, eksporta attīstību, tehnoloģiju ieviešanu un cilvēkkapitāla stiprināšanu –, **būtu tieša pozitīva ietekme uz produktivitātes pieaugumu tautsaimniecībā.**

Lielo eksportētāju skaits dubultojies – bet Latvijai vajag vairāk

Latvijas eksporta bāzi veido aptuveni 5300 uzņēmumu, taču to skaits kopš 2018. gada augstākā punkta (5690) ir samazinājies par 7%. Šis kritums pilnībā izriet no mazāko eksportētāju segmenta. Uzņēmumu ar eksportu zem

1 milj. EUR skaits ir sarucis no 4452 (2017) līdz 3692 (2024), t.i. par 17%. Tas norāda uz augošu ienākšanas barjeru eksporta tirgos mazajiem uzņēmumiem.

EKSPORTĒJOŠO UZNĒMUMU SADALĪJUMS PĒC TO EKSPORTA APJOMA

2015-2024.gadā, uzņēmumi ar eksporta apjomu virs 10 milj. EUR

Uzņēmumi ar eksportu 10M+

192 →

325

uzņēmumi (2015-2024)

Izauguši uz augstāku grupu

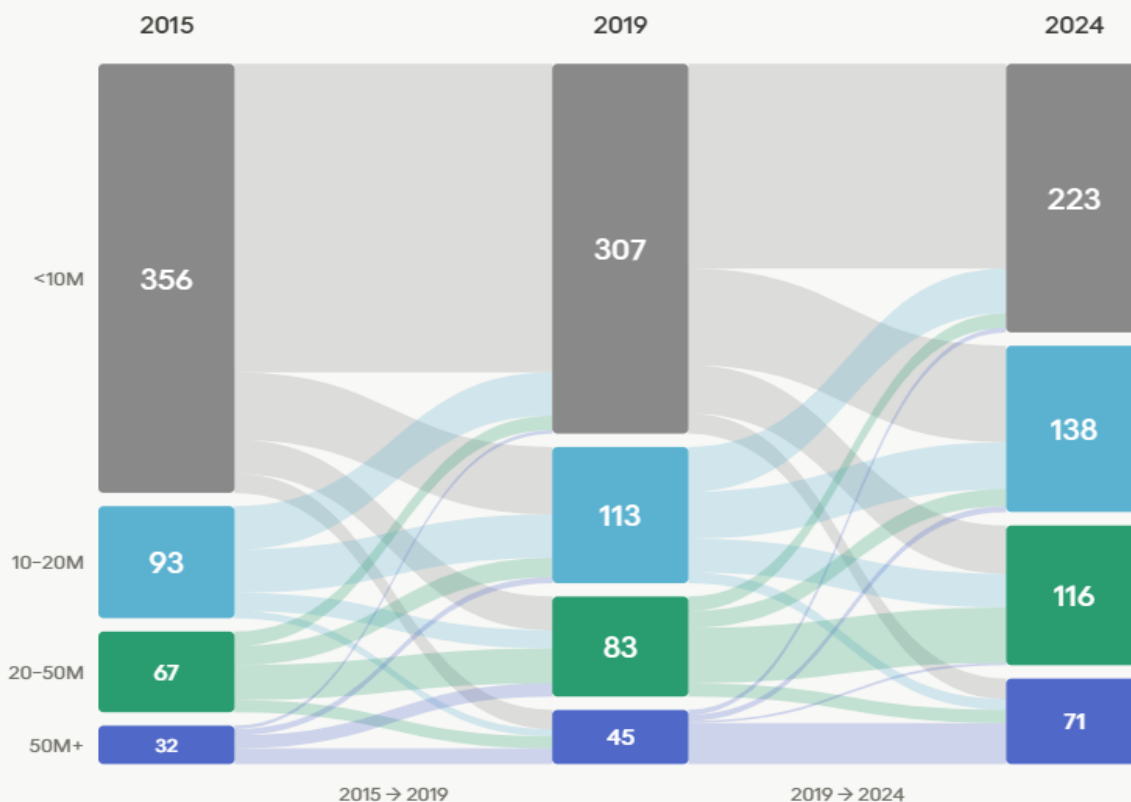
195

uzņēmumi (2015-2024)

Sarukuši uz zemāku grupu

62

uzņēmumi (2015-2024)

■ <10M EUR ■ 10-20M EUR ■ 20-50M EUR ■ 50M+ EUR

548 uzņēmumi, kas vismaz vienā gadā (2015-2024) eksportēja virs 10 milj. EUR. Avots: EM aprēķini, CSP dati.

Vienlaikus notiek kvalitatīva pārstrukturēšanās. Eksportētāju bāzes "smaguma centrs" pārvietojas uz augšu. Uzņēmumu skaits ar eksportu virs 10 milj. EUR ir pieaudzis no 192 (2015) līdz 325 (2024), t.i. par 69 %. Visspilgtāk aug lielāko eksportētāju grupa – uzņēmumu ar eksportu virs 50 milj. EUR skaits ir vairāk nekā divkārtšojies: no 32 (2015) līdz 71 (2024). Arī 20–50 milj. segments ir gandrīz divkārtšojies: no 67 līdz 116 uzņēmumiem.

Eksportētāju plūsmas analīze parāda – Latvijā darbojas "eksporta kāpnes". Izsekojot 548 uzņēmumu individuālās trajektorijas (visus, kas vismaz vienā gadā eksportēja virs 10 milj. EUR), atklājas, ka laikā no 2015. līdz 2024. gadam 195 uzņēmumi ir pārgājuši uz augstāku eksporta kategoriju, bet tikai 62 nokrituši uz zemāku. Izaugsmes plūsma trīs reizes pārsniedz samazinājuma plūsmu.

Tomēr kopskaitļi joprojām ir pārāk mazi salīdzinājumam ar izvirzītajiem mērķiem). Lai Latvija

sasniegtu eksporta īpatsvaru 80 % no IKP (pašreiz ap 64 %), nepieciešams ne tikai palielināt esošo eksportētāju apjomus, bet arī būtiski paplašināt lielo eksportētāju bāzi. Strukturāli Latvijas eksporta piramīda joprojām ir ļoti šaura augšgalā. Uz katrēm 100 eksportētājiem tikai 6 eksportē vairāk par 10 milj. EUR un tikai 1,3 – vairāk par 50 milj. EUR. Pārējie 70 % eksportētāju darbojas zem 1 milj. EUR sliekšņa, kur eksporta stabilitāte un noturība ir būtiski zemāka. Šī proporcija desmit gados ir uzlabojusies, bet transformācija notiek lēni.

Eksporta izaugsmes potenciāls:

- esošo 1–10M eksportētāju pacelšanā uz nākamo līmeni – šajā segmentā ir 1289 uzņēmumi, kas ir pamats nākotnes lielajiem eksportētājiem;
- produktivitātes un konkurētspējas celšanā jau lielajiem eksportētājiem, kuru individuālie lēmumi par jauniem tirgiem, produktiem un investīcijām tieši ietekmē valsts eksporta kopapjomu.

7 no 50 – Latvijai trūkst lielo uzņēmumu Baltijas mērogā

Starptautiskās risku pārvaldības kompānijas Coface 2025. gada Baltijas lielāko uzņēmumu Top 50 reitingā⁶ šogad iekļauti 28 uzņēmumi no Lietuvas, 15 no Igaunijas un tikai septiņi no Latvijas. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu Latvijas uzņēmumu skaits reitingā sarucis no astoņiem līdz septiņiem.

Kopumā 50 lielākie Baltijas uzņēmumi 2024. gadā apgrozījuši 69,7 mljrd. EUR un nopelnījuši vairāk nekā 1,7 mljrd. EUR. Reitinga augšgalu stabilās pozīcijās aizņem Lietuvas uzņēmumi: mazumtirdzniecības uzņēmumu grupa "Vilniaus prekyba", holdings "Maxima Grupė", enerģētikas uzņēmumi "ORLEN Lietuva" un "Ignitis grupė", kā arī mazumtirgotājs "Maxima LT".

Desmitniekā iekļuvuši arī divi Igaunijas uzņēmumi: transporta un piegādes pakalpojumu sniedzējs "Bolt Technology" un enerģētikas uzņēmums "Eesti Energia", kas ieņem attiecīgi sesto un septīto vietu.

Vienīgais Latvijas pārstāvis pirmajā desmitniekā ir energokompānija "Latvenergo", kas ierindojas 8. vietā.

Latviju reitingā pārstāv arī mazumtirgotājs "Rimi Latvia" (19. vieta), mazumtirgotājs "Maxima Latvija" (21.), IT produktu un sadzīves elektronikas izplatītājs "ELKO Grupa" (22.), aviācijas uzņēmums "Air Baltic Corporation" (36.), naftas produktu izplatītājs "Orlen Latvija" (40.) un būvmateriālu, dārza un mājsaimniecības preču mazumtirgotājs "DEPO DIY" (48.). Šie septiņi Latvijas uzņēmumi kopā pērn apgrozījuši 7,04 mljrd. EUR un guvuši 282 milj. EUR peļņu – attiecīgi 10,1 % no Baltijas Top 50 uzņēmumu kopapgrozījuma un 16,3 % no kopējās peļņas.

Septiņi lielākie Latvijas uzņēmumi pērn kopumā nodarbināja teju 17,7 tūkstošus darbinieku.

⁶ https://www.coface.lt/en/news-economy-and-insights/coface-baltic-top-50-2025-ranking-of-the-largest-baltic-companies?target_type=modal&target_value=modal-documents-form-89293

BALTIJAS VALSTU TOP 50 UZŅĒMUMI

#	↕	'23	Valsts	Uzņēmums	Nozare	Apgr. '23	Apgr. '24	Δ%	Peļņa '23	Peļņa '24	Δ%	Darbin. '23	Darbin. '24	Δ%
1	●	1	LT	Vilniaus Prekyba UAB*	Biznesa pakalpojumi	7 667	8 023	+5%	286	179	-37%	45 450	45 242	0%
2	▲	3	LT	Maxima Grupē UAB*	Biznesa pakalpojumi	5 844	6 097	+4%	184	135	-26%	37 828	36 412	-4%
3	▼	2	LT	Orlen Lietuva AB	Ķīmija, nafta, farmācija	6 426	5 873	-9%	294	-686	-333%	1 492	1 535	+3%
4	●	4	LT	Ignitis Grupē AB*	Biznesa pakalpojumi	2 542	2 295	-10%	320	276	-14%	4 405	4 688	+6%
5	●	5	LT	Maxima LT UAB	Tirdzniecība	2 142	2 208	+3%	116	123	+6%	11 460	11 306	-1%
6	▲	10	EE	Bolt Technology OÜ*	IT, telekomunikācijas	1 704	1 992	+17%	-91	-102	+12%	4 104	4 206	+2%
7	▲	8	EE	Eesti Energia AS*	Enerģētika	1 905	1 785	-6%	-422	12	-103%	5 268	4 927	-6%
8	▼	6	LV	Latvenergo AS*	Enerģētika	2 034	1 703	-16%	350	273	-22%	1 388	1 455	+5%
9	▲	12	LT	Euroapothecha UAB*	Biznesa pakalpojumi	1 596	1 658	+4%	25	-20	-181%	5 616	6 639	+18%
10	▲	13	LT	Sanitex UAB*	Lauksaimniecība, pārtika	1 503	1 651	+10%	48	42	-14%	3 734	3 989	+7%
11	★	-	LT	Darius Zubas Holding UAB*	Finanšu pakalpojumi	2 156	1 635	-24%	43	47	+8%	4 950	5 024	+1%
12	▼	7	LT	Akola Group AB*	Biznesa pakalpojumi	1 999	1 506	-25%	14	24	+74%	4 887	4 959	+1%
13	▼	9	LT	Willgrow UAB*	Biznesa pakalpojumi	1 757	1 458	-17%	232	50	-78%	18 770	12 566	-33%
14	▲	19	EE	Infortar AS*	Finanšu un apdrošināšana	1 084	1 371	+26%	293	193	-34%	1 308	6 228	+376%
15	▼	11	LT	Ignitis UAB*	Komunālie pakalpojumi	1 645	1 222	-26%	-123	21	-117%	409	450	+10%
16	●	16	LT	Viada LT UAB*	Ķīmija, nafta, farmācija	1 171	1 214	+4%	5	7	+33%	1 827	1 832	0%
17	▼	14	LT	Kesko Senukai Lithuania UAB*	Tirdzniecība	1 198	1 202	0%	43	39	-10%	6 791	6 689	-2%
18	●	18	EE	NG Investeeringud OÜ*	Profesionālie pakalpojumi	1 134	1 129	0%	48	33	-31%	5 396	5 510	+2%
19	▲	20	LV	SIA Rimi Latvija	Tirdzniecība	1 075	1 125	+5%	29	38	+31%	5 317	5 245	-1%
20	▲	25	EE	Bolt Operations OÜ	IT, telekomunikācijas	972	1 122	+15%	119	124	+5%	795	868	+9%
21	●	21	LV	Maxima Latvija SIA	Tirdzniecība	1 073	1 101	+3%	56	50	-10%	6 075	5 932	-2%
22	▲	23	LV	ELKO Grupa AS*	Elektronika, IT	1 061	1 056	0%	11	13	+10%	273	270	-1%
23	▲	24	EE	Elengor Grupp AS*	Enerģētika	1 022	978	-4%	265	48	-82%	478	919	+92%
24	▼	22	LT	Koncernas Achemos Grupē UAB*	Biznesa pakalpojumi	1 062	956	-10%	-19	6	-131%	3 900	3 800	-3%
25	▲	26	EE	TKM Grupp AS*	Finanšu un apdrošināšana	947	944	0%	37	27	-27%	4 724	4 700	-1%
26	▲	27	LT	IKI Lietuva UAB*	Tirdzniecība	887	935	+5%	12	16	+27%	5 499	5 544	+1%
27	▼	17	LT	Circle K Lietuva UAB	Ķīmija, nafta, farmācija	1 153	894	-22%	14	28	+101%	1 032	1 023	-1%
28	●	28	LT	Lidl Lietuva UAB	Tirdzniecība	870	889	+2%	16	14	-9%	2 605	2 669	+2%
29	●	29	LT	MG Grupē UAB*	Biznesa pakalpojumi	854	869	+2%	49	51	+5%	3 893	3 845	-1%
30	▲	34	LT	Norfos Mažmena UAB	Tirdzniecība	783	866	+11%	19	21	+6%	3 411	3 516	+3%
31	▲	33	LT	ACME Grupē UAB*	Biznesa pakalpojumi	802	810	+1%	17	13	-21%	430	455	+6%
32	★	-	EE	Tavid AS*	Tirdzniecība	541	805	+49%	8	24	+191%	350	369	+5%
33	▼	32	LT	Thermo Fisher Scientific Baltics UAB	Ķīmija, nafta, farmācija	820	790	-4%	348	450	+29%	1 508	1 562	+4%
34	▼	30	EE	Tallink Grupp AS*	Transports	835	785	-6%	78	40	-49%	4 912	4 847	-1%
35	▲	36	LT	Rivona UAB	Lauksaimniecība, pārtika	685	752	+10%	22	24	+10%	1 113	1 176	+6%
36	▲	38	LV	Air Baltic Corporation AS*	Transports	664	745	+12%	33	-118	-451%	2 468	2 593	+5%
37	▼	15	LT	Linas Agro AB	Lauksaimniecība, pārtika	1 177	740	-37%	17	5	-70%	217	213	-2%
38	▲	47	LT	Vinted UAB	Elektronika, IT	566	739	+31%	27	65	+142%	1 180	1 318	+12%
39	★	-	LT	Tesonet Global UAB*	Finanšu pakalpojumi	547	714	+31%	51	40	-21%	-	-	-
40	▼	31	LV	SIA Orlen Latvija	Ķīmija, nafta, farmācija	827	705	-15%	3	3	-12%	13	13	0%
41	▲	49	LT	Energijos Skirstymo Operatorius AB	Komunālie pakalpojumi	593	701	+18%	15	62	-59%	2 595	2 611	+1%
42	▼	40	LT	Girteka Logistics UAB	Transports	629	685	+9%	0,7	-9	-1282%	714	648	-9%
43	▼	37	EE	Kasperwiki Laevaomanikud OÜ*	Tirdzniecība	682	650	-5%	1	-1	-197%	747	709	-5%
44	▲	46	EE	Aqua Marina AS*	Nekustamais īpašums	597	633	+6%	12	1	-88%	899	863	-4%
45	▼	41	EE	Selver AS	Tirdzniecība	627	620	-1%	17	13	-25%	2 967	2 906	-2%
46	▼	39	EE	AVH Grupp AS*	Profesionālie pakalpojumi	646	620	-4%	6	-0,9	-114%	726	681	-6%
47	★	-	LT	Baltic Petroleum UAB	Ķīmija, nafta, farmācija	575	610	+6%	5	1	-68%	611	643	+5%
48	★	-	LV	SIA DEPO DIY*	Tirdzniecība	553	605	+9%	26	21	-21%	2 105	2 183	+4%
49	▲	48	EE	Maxima Eesti OÜ	Tirdzniecība	593	598	+1%	11	7	-38%	3 205	2 842	-11%
50	▼	44	EE	Alexela AS*	Tirdzniecība	617	594	-4%	8	-5	-160%	460	538	+17%

Latvijas uzņēmumi izcelti treknrakstā. Apgrozījums un peļņa – milj. EUR. Apzīmējumi: ★ jauns, ▲ augšup, ▼ lejup, ● nemainīgs

Avots: Coface Baltic Top 50, 2025. gads.

Šie dati sasaucas ar iepriekš analizēto produktivitātes koncentrāciju un eksportētāju piramīdas šaurumu. Latvijas ekonomikā trūkst lielo uzņēmumu – to skaits Baltijas Top 50 ir četras reizes mazāks nekā Lietuvā un divas reizes mazāks nekā Igaunijā, lai gan iedzīvotāju skaita starpība ir būtiski mazāka. Lielo uzņēmumu trūkums tieši ietekmē gan eksporta apjomus, gan produktivitātes dinamiku, jo, kā liecina gan McKinsey pētījums, gan EM mikrodatu analīze, tieši lieli uzņēmumi rada nesamērīgi lielu devumu valsts

produktivitātes pieaugumā. Uzņēmumu mērogošana un jaunu lielo uzņēmumu izaugsmes veicināšana ir viens no priekšnosacījumiem Izaugsmes stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Jāveido vidi, kur attīstās līderi, kas savā jomā izceļas ar spēcīgu konkurētspēju, radošām inovācijām un sasniedz ievērojamu izaugsmi gan Latvijā, gan ārpus tās robežām.

Nepieciešama skaidra prioritāšu izvēle, koncentrējot publiskos un privātos resursus jomās, kas visvairāk ietekmē investīciju apjomu, eksportspēju, produktivitāti un uzņēmējdarbības vidi – jānodrošina straujāka izaugsme lielajiem un attīstību veicinoša vide mazajiem un vidējiem uzņēmumiem

◆ PRIORITĀTE – UZŅĒMUMU MĒROGOŠANA, PRODUKTIVITĀTE UN KAPITĀLA PIEEJAMĪBA

Latvijas izaugsmes pamatā ir ne tikai jaunu uzņēmumu rašanās, bet arī esošo uzņēmumu spēja augt lielākiem, produktīvākiem un eksportspējīgākiem. Tāpēc atbalsta politika diferencējama atbilstoši uzņēmumu attīstības stadijai – maziem uzņēmumiem mazinot birokrātiju un administratīvo slogu, savukārt lielajiem uzņēmumiem nodrošinot instrumentus straujākai izaugsmei.

Ekonomikas politikas prioritāte ir mērķtiecīgs atbalsts uzņēmumu mērogošanai – palīdzot esošajiem vidējiem uzņēmumiem izaugt par lieliem. Konkrēti: ja 70 uzņēmumi no 20–50 milj. EUR segmenta izaug līdz 50M+ grupai un vēl 70 uzņēmumi no 5–20 milj. segmenta aizpilda atbrīvoto vietu, tas rada papildu 8,5 miljrd. EUR apgrozījumu (+11 % pret 2024. gadu) un 1,65 miljrd. EUR pievienotās vērtības (+9,3 %). Tādējādi 50M+ uzņēmumu skaits pieaug par trešdaļu – no 209 līdz 279.

Galvenie uzdevumi:

- Veidot uzņēmējdarbības vidi, kur **mazie uzņēmumi netiek pārmērīgi ierobežoti**, bet tiem tiek radīti vienkārši, attīstību veicinoši nosacījumi.
- **Nodrošināt atbalstu lielo uzņēmumu izaugsmei** ar mērķi vidējā termiņā būtiski palielināt lielo uzņēmumu skaitu Latvijas ekonomikā.

- Izveidot jaunus finanšu instrumentus uzņēmumu mēroga paplašināšanai un energoefektivitātes paaugstināšanai.
- Izstrādāt ALTUM pašu kapitāla fonda risinājumu **sadarbībā ar valsts fondēto pensiju plānu pārvaldītājiem**, lai paplašinātu vietējo kapitāla avotu pieejamību uzņēmumiem.
- Mobilizēt papildu finansējumu no komercbanku sektora uzņēmumu investīcijām un izaugsmei.
- Koncentrēt apmēram pusi no publiskajām investīcijām produktivitāti paaugstinošos pasākumos, lai straujāk tuvinātos ES vidējam attīstības līmenim.
- Eksports kā nosacījums dalībai publiskajos iepirkumos, Eksporta īpatsvars kā atlases kritērijs.

UZŅĒMUMU MĒROGOŠANAS POTENCIĀLS LATVIJĀ

2024.GADS | 109.8 tūkst. UZŅĒMUMI | APGROZĪJUMS 77.2 mljrd. EUR

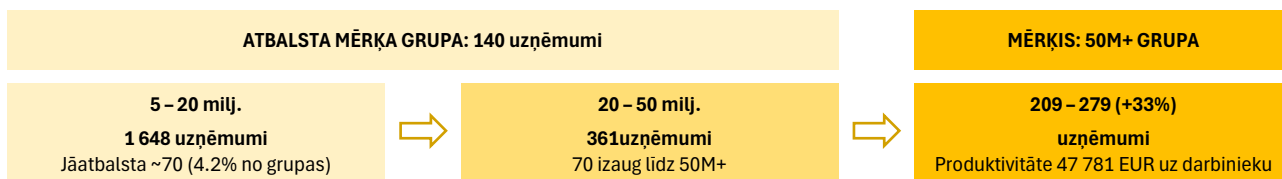
UZŅĒMUMU SADALĪJUMS PĒC APGROZĪJUMA (2024)

< 50 tūkst.	50 tūkst. – 1M	1M – 5M	5M – 20M	20M – 50M	50M+
Uzņēmumi 64 877 59%	Uzņēmumi 36 736 34%	Uzņēmumi 5 940 5.4%	Uzņēmumi 1 648 1,5%	Uzņēmumi 361 0,3%	Uzņēmumi 209 0,2%
Apgrozījums 764 mEUR	Apgrozījums 9 430 mEUR	Apgrozījums 12 657 mEUR	Apgrozījums 15 824 mEUR	Apgrozījums 11 015 mEUR	Apgrozījums 27 525 mEUR
Pievienotā vērtība 706 mEUR	Pievienotā vērtība 3 146 mEUR	Pievienotā vērtība 3 080 mEUR	Pievienotā vērtība 3 476 mEUR	Pievienotā vērtība 2 048 mEUR	Pievienotā vērtība 5 368 mEUR
Nodarbināto skaits 60,1 tūkst.	Nodarbināto skaits 182,4 tūkst.	Nodarbināto skaits 133,4 tūkst.	Nodarbināto skaits 116,0 tūkst.	Nodarbināto skaits 53,8 tūkst.	Nodarbināto skaits 112,3 tūkst.

PRODUKTIVITĀTES ĶĒDE

11 748 EUR uz darbinieku	17 243 EUR uz darbinieku	23 085 EUR uz darbinieku	29 956 EUR uz darbinieku	38 027 EUR uz darbinieku	47 781 EUR uz darbinieku
------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

MĒRĶIS – Palielināt 50M+ uzņēmumu skaitu par 1/3

A: 70 uzņēmumi 20M–50M → 50M+		B: 70 uzņēmumi 5M–20M → 20M–50M	
Apgrozījums	+7 083 mEUR	Apgrozījums	+1 464 mEUR
Pievienotā vērtība	+1 401 mEUR	Pievienotā vērtība	+249 mEUR
Produktivitāte	+25,6%	Produktivitāte	+26.9%

KOPĒJAIS EKONOMISKAIS PIENESUMS

Papildu apgrozījums +8 547 milj. EUR +11.1% pret 2024	Papildu pievienotā vērtība +1 650 milj. EUR +9.3% pret 2024	Papildu pievienotā vērtība 0.2% uzņēmumu rada 35.6% apgrozījuma
---	---	---

◆ PRIORITĀTE MAZĀKS BIROKRĀTISKAIS SLOGS UZŅĒMUMIEM

Birokrātijas mazināšana ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem investīciju pieaugumam un uzņēmējdarbības vides uzlabošanai. Prioritāte ir vienkāršāki procesi, ātrāki lēmumi, mazāk kontroles.

Latvijā 93 % uzņēmumu (101 600) darbojas ar apgrozījumu zem 1 milj. EUR gadā. Šie uzņēmumi kopā nodarbina 242 tūkstošus cilvēku – vairāk nekā trešdaļu no visiem nodarbinātajiem privātajā sektorā. Viņiem mērogošanas instrumenti nav aktuāli – viņiem vajag vienkāršāku vidi, kurā strādāt. Katrs papildu pārskats, saskaņojums vai administratīvā prasība nesamērīgi skar tieši mazos uzņēmumus, kuriem nav resursu juridiskajam un grāmatvedības atbalstam.

2025.gadā birokrātijas mazināšanā jau sasniegti būtiski rezultāti. Tomēr šis darbs ir jāturpina. Galvenie virzieni: vienkāršota ES fondu administrēšana, "dati vienreiz" principa ieviešana (uzņēmējam nav atkārtoti jāiesniedz informācija, kas jau ir valsts rīcībā), mazumtirdzniecības regulējuma optimizēšana un mākslīgā intelekta izmantošana publiskās pārvaldes procesos.

Pilnīga pāreja uz principu "valsts apkalpo uzņēmēju, nevis uzņēmējs apkalpo valsti". Tas nozīmē – mikrouzņēmumiem ar apgrozījumu zem 200 000 EUR ieviest automatisku nodokļu aprēķinu uz VID rīcībā esošo datu pamata, atsakoties no gada pārskata iesniegšanas pienākuma. Uzņēmumiem ar apgrozījumu līdz 1 milj. EUR – vienots, vienkāršots ceturkšņa pārskats, kas aizstāj visus pašreizējos atsevišķos ziņojumus VID, CSP un citām iestādēm. Ieviest moratoriju jauniem regulējumiem, kas palielina administratīvo slogu uzņēmumiem ar apgrozījumu zem 2 milj. EUR – katrs jauns pienākums var stāties spēkā tikai pēc obligātas ietekmes novērtēšanas un kompensējoša vienkāršojuma citur. Pilnībā digitalizēt visas uzņēmēja un valsts mijiedarbības – līdz 2028. gadam neviena uzņēmēja darbība, kas prasa valsts atļauju vai saskaņojumu,

Abas prioritātes ir savstarpēji papildinošas. Mērogošanas atbalsts ceļ Latvijas produktivitātes augšējo robežu – rada jaunus līderus, kas velk ekonomiku. Birokrātijas mazināšana ceļ apakšējo robežu – atbrīvo simtiem tūkstošu mazu uzņēmumu potenciālu, samazina "stagnējošo" uzņēmumu bremsējošo ietekmi un nodrošina, ka resursi plūst uz produktīvākajām darbībām. Kopā tās veido vienu izaugsmes formulu – vairāk lielo uzņēmumu un mazāk šķēršļu mazajiem.

nedrīkst prasīt fizisku klātbūtni vai dokumentu iesniegšanu papīra formā. Un visbeidzot – valsts pārvaldes iestādes savstarpēji apmainās ar datiem reālajā laikā, izmantojot mākslīgā intelekta risinājumus datu kvalitātes nodrošināšanai, lai uzņēmējs nekad neiesniedz to pašu informāciju divreiz. Mērķis nav samazināt birokrātiju par 25 % – mērķis ir panākt, ka **mazam uzņēmumam Latvija administratīvā sloga ziņā ir vienkāršākā vieta ES.**

Pasākumi:

- **Vienkāršot ES fondu administrēšanu**, sākot ar pilotprojektu eksporta atbalsta pasākumos, ieviešot vienkāršoto izmaksu metodiku un vienotās likmes principu.
- **Īstenot administratīvā sloga mazināšanas pasākumus mazumtirdzniecības nozarē** – optimizēt kases aparātu lietošanas prasības, pārskatīt audita sliekšņus, vienkāršot reklāmas un ielu tirdzniecības regulējumu, stiprināt atbalstu mazajiem tirgotājiem reģionos.
- Plašāk ieviest vienkāršotās izmaksu metodikas publiskā atbalsta programmās, samazinot uzskaites un atskaišu slogu uzņēmumiem.
- Attīstīt valsts pārvaldes procesus pēc principa "**dati vienreiz**" – uzņēmējam jau valsts rīcībā esoša informācija nav jāiesniedz atkārtoti.
- **Nostiprināt mākslīgā intelekta risinājumu izmantošanu publiskajā pārvaldē** – analītikā, administratīvo procesu automatizācijā un lēmumu pieņemšanas atbalstā.

4. EKONOMIKAS POLITIKAS VIRZIENI

Šajā nodaļā izklāstītie ekonomikas politikas virzieni ir veidoti saskaņā ar Eiropas Savienības horizontālo politiku ietvaru, kas 2025.–2026. gadā ir būtiski paplašinājies un noteic kopīgo virzienu visām dalībvalstīm.

Eiropas Komisijas Konkurētspējas kompass⁷ (2025. gada 29. janvāris) izvirza trīs pīlārus – inovāciju plaisas slēgšana, dekarbonizācija un konkurētspēja, ekonomiskā drošība un atkarību mazināšana - kā piecus horizontālos veicinātājus: regulējuma vienkāršošana, vienotā tirgus padziļināšana, ietaupījumu un investīciju savienība, prasmes un kvalitatīvas darba vietas, kā arī ES un nacionālās politikas labāka koordinācija.

Latvijas politikas virzieni tieši atspoguļo šo ietvaru:

- 4.1. Aizsardzības industrija atbilst Eiropadomes 2025. gada 6. marta secinājumiem un ReArm Europe / Readiness 2030 iniciatīvai⁸, kuras ietvaros Latvijai aktivizēta nacionālā glābiņa klauzula augstākiem aizsardzības izdevumiem;
- 4.2. Enerģētiskā noturība ir saskaņota ar Tirās rūpniecības darījumu⁹ (2025. gada 26. februāris), Pieejamas enerģijas rīcības plānu un Neto nulles emisiju industrijas aktu (NZIA), kuru ieviešanai LIAA noteikta par vienoto kontaktpunktu Latvijā;
- 4.3. Reģionālā specializācija īsteno ES kohēzijas politikas mērķus reģionālās konverģences un savienojamības jomā, papildinot tos ar Latvijas ostu pārorientāciju atbilstoši Tirās rūpniecības darījuma piegādes ķēžu prasībām;

- 4.4. Konkurētspējīga uzņēmējdarbība un produktivitāte ir saskaņota ar Konkurētspējas kompasu inovāciju pīlāru (Apply AI iniciatīva, Start-up and Scale-Up Strategy, IPCEI dalība), ietaupījumu un investīciju savienību, kā arī EU Economic Security Strategy¹⁰, kas pamato ekonomiskās drošības integrāciju kā ekonomikas politikas neatņemamu sastāvdaļu līdzās konkurētspējai un produktivitātei;
- 4.5. Cilvēkkapitāls īsteno Prasmju savienības¹¹ (Union of Skills, 2025. gada marts) prioritātes un Eiropas Komisijas 2025. gada 25. novembra ieteikuma par cilvēkkapitālu¹² aicinājumu mērķēt prasmju politiku stratēģiskās ekonomikas nozarēs, jo īpaši STEM jomā;
- 4.6. Moderna infrastruktūra un mājokļi ietver aprītes ekonomikas principu integrāciju būvniecībā saskaņā ar gaidāmo Aprītes ekonomikas aktu (2026), Ēku energoefektivitātes direktīvas prasību ieviešanu un mājokļu pieejamības pasākumus, kas saskaņojami ar topošo Eiropas pieejamo mājokļu plānu, tāpat ievērojot klimata adaptācijas prasības būvnormatīvos un infrastruktūras plānošanā;
- 4.7. Birokrātijas mazināšana ir tieši saskaņota ar Eiropas Komisijas Omnibus paketēm un mērķi samazināt MVU administratīvo slogu vismaz par 35 % līdz 2029. gadam¹³.

Šī sasaiste ir ne tikai institucionāla, bet arī finanšu — ievērojama daļa šajā nodaļā minēto rīcību tiek finansēta no ES kohēzijas politikas 2021.–2027. gada plānošanas perioda, Atvērto tirdzniecības un noturības mehānisma, kā arī gaidāmā Konkurētspējas fonda 2028.–2034. gada DFS ietvaros.

⁷ Eiropas Komisija. Communication from the Commission: A Competitiveness Compass for the EU (COM(2025) 30 final, Brisele, 2025. gada 29. janvāris). Pieejams: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/competitiveness-compass_en

⁸ Eiropas Komisija. White Paper for European Defence Readiness 2030 — ReArm Europe Plan (2025. gada marts). Pieejams: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/readiness-2030_en

⁹ Eiropas Komisija. The Clean Industrial Deal: A joint roadmap for competitiveness and decarbonisation (COM(2025) 85 final, Brisele, 2025. gada 26. februāris). Pieejams: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/clean-industrial-deal_en

¹⁰ Eiropas Komisija. Joint Communication on a European Economic

Security Strategy (JOIN(2023) 20 final, 2023. gada 20. jūnijs). Pieejams: https://commission.europa.eu/topics/eu-economic-security_en

¹¹ Eiropas Komisija. Communication: A Union of Skills (2025. gada 5. marts). Pieejams: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1530>

¹² Eiropas Komisija. Proposal for a Council Recommendation on Human Capital in the European Union (2025. gada 25. novembris). Pieejams: https://commission.europa.eu/news/proposal-council-recommendation-human-capital-european-union-2025-11-25_en

¹³ Eiropas Komisija. *Simpler rules for a stronger economy* (Komisijas vienkāršošanas iniciatīva — 25 % administratīvā sloga samazinājums visiem uzņēmumiem un 35 % MVU līdz 2029. gada beigām, t.i. līdz Komisijas mandāta beigām). Pieejams: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/simplification_en

4.1. AIZSARDZĪBAS INDUSTRIJAS ATTĪSTĪBA UN VALSTS DROŠĪBA

MĒRĶIS – novirzīt vismaz 500 milj. EUR aizsardzības industrijas investīcijām un attīstīt Latvijā vietējo militāro ražošanas bāzi, iekļaujoties NATO un ES aizsardzības piegādes ķēdēs

RĪCĪBAS

- ◆ **Mērķētas investīcijas aizsardzības industrijas attīstībai – jaunu P&A projektu īstenošana**, elektronikas, ķīmijas, vides tehnoloģiju u.c. nozaru zināšanu un pieredzes izmantošana valsts drošības stiprināšanā
- ◆ **Militārās ražošanas kapacitātes palielināšana Latvijā, t.sk., sekmējot pašvaldību tehnoloģisko parku resursu iespējošanu un industrializāciju**
- ◆ **Militārās ražošanas uzsākšanas un paplašināšanas, kā arī investīciju piesaistes būtiska paātrināšana aizsardzības industrijas attīstībai**
- ◆ **LIAA kontaktpunkts lielo aizsardzības industrijas projektu piesaistei un īstenošanai Latvijā**

“Aizsardzības industrijas un inovāciju atbalsta stratēģija 2025.-2036. gadam” paredz, ka aizsardzības industrijas spēju stiprināšanā kritiska ir visu iesaistīto resoru rīcības konsolidācija – AM, EM, ĀM, LIAA u.c., kā arī pašas aizsardzības industrijas un zinātnes kopienas mērķtiecīga darbība. Īpaši jāatzīmē, ka stratēģija paredz stratēģisku investīciju piesaistes modeli, lai Latvija iekļautos piegādes ķēdēs aizsardzības jomā. Šajā modelī LIAA ir noteikts kā galvenais valsts investīciju piesaistes kontaktpunkts vietējās industrijas iesaistei piegādes drošības prasības izpildei militāra un divējāda lietojuma projektiem. Aizsardzības industrijas attīstībai būtiska ir speciālistu pieejamība, īpaši ar izglītību STEM jomās.

Tiek veidotas specializētas aizsardzības industrijas atbalsta programmas, t.sk., turpināts EM investīciju fonds (67 milj. EUR).

Kohēzijas programmu pārskatīšana – Ekonomikas ministrija ir rosinājusi neapgūto finansējumu ES fondos novirzīt atbalstam projektiem rūpniecisko spēju uzlabošanai – 150 milj. EUR.

Latvijas aizsardzības spēju stiprināšanai pieejams atbalsts jaunu divējāda lietojuma produktu izstrādei
1.2.1.1. “Atbalsts jaunu produktu attīstībai un internacionalizācijai” 3. kārtas ietvaros. Atbalsts granta veidā līdz 1 milj. EUR rūpnieciskiem pētījumiem, eksperimentālām izstrādņēm un tehniski ekonomiskajai priekšizpētei pieejams sīkiem (mikro), maziem, vidējiem un lieliem komersantiem. Programmas kopējais finansējums ir 29,4 milj. EUR, pirmajā projektu iesniegumu atlasē atbalstīti 25 divējāda lietojuma projekti par 13,8 milj. EUR. Otrajā projektu iesniegumu atlasē, kas

noslēdzās 19.01.2026. iesniegts 71 projekta iesniegums, līdz ar to plānots, ka tiks atbalstīti vēl vismaz 20 divējāda lietojuma projekti.

Uzsāktas mērķētas investīcijas aizsardzības industrijas attīstībai – šobrīd novirzīti vairāk kā 273 milj. EUR:

- granti P&A divējāda lietojuma produktu izstrādei – 30 milj. EUR;
- kapitāla atlaide ražošanai/inovāciju aizdevumi – 70 milj. EUR;
- inkubācija – novirzīti 2 milj. EUR (uzsaukums 2026. gada 1. ceturksnī) un pieejami 22 LIAA pārstāvniecībās;
- lielākiem investīciju projektiem pieejams aizdevums ar kapitāla atlaidi – 67 milj. EUR, kurā militāriem projektiem ir noteikta prioritāra kārtība;
- programma rūpniecisko spēju uzlabošanai militāriem un divējāda lietojuma projektiem – 70 milj. EUR;
- individuālās garantijas finansējuma pieejamības nodrošināšanai – 34 milj. EUR.

Lielais investīciju fonds (valsts budžets) – pieejams arī primārās lauksaimnieciskās ražošanas un militārā pielietojumu preču ražošanai – no 2025. gadā novembra pieejamais finansējums 67,04 milj. EUR (projektu atlase atvērta no 20.11.2025. – 20.03.2026.). Iesniegti projekti par kopējo investīciju apjomu 858 milj. EUR. Pieejamais finansējums ļaus finansēt tikai aptuveni ¼ daļu no šī apjoma, kas pasvītro nepieciešamību nodrošināt

finansējumu arī turpmākiem uzsaukumiem lielo investīciju fondā.

Mērogojamu aizsardzības industrijas projektu attīstībai paredzēts izstrādāt atbalsta programmu par kopējo finansējumu 150 milj. EUR, sniedzot iespēju komersantiem saņemt aizdevumus ar kapitāla atlaidi projektiem, kas pārsniedz 10 milj. EUR un sasniedz 100 milj. EUR robežu.

“Altum pašu kapitāla fonds izaugsmei un aizsardzībai” – plānots izstrādāt 2026. gadā. Mērķis ir uz komerciāli izdevīgiem nosacījumiem ieguldīt Latvijas uzņēmumos un Latvijai nozīmīgos projektos (t.sk. infrastruktūras, PPP un aizsardzības nozares uzņēmumos). Fonda plānotais apmērs ir vismaz 100 milj. EUR (no pensiju fondiem) ar iespēju palielināt fonda apjomu. Plānotas 20 - 30 investīcijas aizsardzības, enerģētikas, informāciju tehnoloģiju, mākslīgā intelekta un citās strauji augošās nozarēs.

4.2. ENERĢĒTISKĀ NOTURĪBA UN KONKURĒTSPĒJA

MĒRĶIS – lētākā industriālā elektroenerģija reģionā, vietējā ražošana un enerģētiskā neatkarība kā Latvijas rūpniecības konkurences pamats

Latvija ir spērusi konkrētus soļus virzībā uz 2050.gada enerģētikas stratēģijas mērķiem – samazināt elektroenerģijas cenu par trešdaļu, uz pusi samazināt importēto energoresursu īpatsvaru un nodrošināt stabilu ražošanas un patēriņa bilanci. Enerģētikas nozare veido aptuveni 10 % no IKP, un kopējās investīcijas bāzes scenārijā ir 36,9 mljrd. EUR (1,4 mljrd. EUR jeb 3,3 % no IKP gadā).

Atjaunīgās enerģijas izaugsme ir uzsākta. Latvenergo 2024. gadā pabeidza projektu "SES 100 MW" – 15 saules parki Baltijā ar kopējo jaudu 115 MW. Kaigu purvā Jelgavas novadā top Laflora Energy – Latvijā lielākais vēja parks (108,8 MW, 16 turbīnas), ražošana sāksies 2026. gada vasarā; puse investīciju (~95 milj. EUR) paliek Latvijas tautsaimniecībā. Latvenergo iegādājies arī Pienava Wind projektu (147 MW, darbība no 2027. gada). Priekulē darbojas Latvenergo pirmais hibrīdparks – saules stacija, bateriju uzkrāšana un vēja turbīnas. Koncerna mērķis: papildu atjaunīgās jaudas 2,3 GW Baltijā līdz 2030. gadam.

Priekšrocība jau darbojas praktiski: 2026. gada martā, pateicoties saules enerģijai un Daugavas hidroelektrostaciju ražošanai, biržas cena vairākās stundās nokritās zem 15 EUR/MWh. Kontrasts ir ass – tajā pašā laikā Brent naftas cena ir 107–112 USD/barelā, dīzeļdegvielas biržas cena Ziemeļrietumeiropā sasniegusi 1200 USD/t, bet degvielas uzpildes stacijās Latvijā dīzeļdegviela atsevišķās DUS jau pārsniegusi 2,00 EUR/l. Enerģētiskā neatkarība vairs nav abstrakts mērķis – tā ir šodienas ekonomiskā realitāte.

LIAA noteikta par vienoto kontaktpunktu Neto nulles emisiju industrijas akta (NZIA) ieviešanai Latvijā. Ir iesniegts pirmais Latvijas stratēģiskais projekts ES neto nulles emisiju platformā oglekļa uztveršanas jomā. Izstrādāts Latvijas ilgtspējīgas enerģijas tehnoloģiju attīstības plāns līdz 2035. gadam.

Ieviests jauns, efektīvāks valsts naftas produktu drošības rezervju iegādes modelis un uzsākta pirmās nepieciešamības preču rezervju izveide. Pakāpeniski līdz 2029. gadam naftas produktu drošības rezerves 100 % apmērā tiks iegādātas valsts īpašumā, kas ļaus tuvāko desmit gadu laikā ietaupīt 877 milj. EUR. 2024. gadā izstrādāts tiesiskais regulējums, nosakot kārtību, kādā **iedzīvotāji nodrošināmi ar pirmās nepieciešamības precēm valsts apdraudējuma gadījumā**, valsts pārvaldes uzdevums iedzīvotāju nodrošināšanā ar pirmās nepieciešamības precēm ir deleģēts SIA “Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor”, kā arī uzsāktas īstenot organizatoriska rakstura darbības iedzīvotāju nodrošināšanai ar pirmās nepieciešamības precēm (tostarp, izsludināta daļa iepirkumu par pirmās nepieciešamības preču iegādi).

Lai aviācijas nozarei dotu iespēju optimizēt izmaksas, kas saistītas ar valsts naftas produktu drošības rezervju veidošanu un uzturēšanu, reizē nepalielinot finansiālo slogu tiem komersantiem un gala patērētājiem, kuri patērē benzīnu vai dīzeļdegvielu, izstrādājām tiesisko regulējumu, kas paredz atbrīvot no pakalpojuma maksas samaksas pienākuma par patērēto aviācijas degvielu, reizē paredzot, ka aviācijas nozare pati uztur drošības rezerves.

◆ **Modulārā kodolenerģija – izvērtēt Latvijas lomu jaunajā tehnoloģiju paaudzē**

Latvijas uzņēmumi sadarbībā ar citu valstu partneriem un Latvijas zinātniekiem veic priekšdarbus modulāro un mikro modulāro atomelektrostaciju attīstībai. Ņemot vērā, ka elektroenerģijas patēriņš Latvijā līdz 2050. gadam dubultosies (līdz 18 TWh), jāizvērtē Latvijas potenciāla loma – gan kā komponentu ražotājam, gan kā potenciālu staciju izvietotājam ilgtermiņā (pēc 2035. gada). Vienlaikus jāsauglabā reālisma princips – šodienas investīciju fokusam jābūt uz tehnoloģijām, kas darbojas jau tagad (saule, vējš, baterijas), vienlaikus gatavojot normatīvo un intelektuālo bāzi nākamās paaudzes tehnoloģijām.

◆ **Samazināt elektroenerģijas cenu Latvijas ražotājiem un eksportētājiem vismaz par 30 % līdz 2028. gadam**

Lēta enerģija ir rūpniecības konkurētspējas pamats. Francija ar regulēto kodolenerģijas mehānismu (ARENH) garantē rūpniecībai elektroenerģiju par ~42 EUR/MWh. Ziemeļvalstis piedāvā fiksētas cenas ilgtermiņa līgumus. Saules enerģijas ražošanas izmaksas jau ir 40–45 EUR/MWh, sauszemes vējš – 50–55 EUR/MWh, un tās turpina kristies. Latvijā prioritāte ir novērst administratīvos šķēršļus, kas kavē atjaunīgās enerģijas projektu attīstību, un izveidot industriālo tarifu instrumentu – valsts atbalstītus ilgtermiņa cenu līgumus vai nodokļu atvieglojumus energointensīvajiem eksportētājiem.

◆ **Izveidot 5–7 energointensīvos industriālos parkus ar garantētu pieslēgumu**

Investoru lēmumu par ražotnes izvietojumu arvien biežāk nosaka elektroenerģijas pieslēguma ātrums un pieejamība. Eiropā ilgje pieslēgumu termiņi ir viens no galvenajiem industriālo investīciju šķēršļiem. Latvijas mērķis – izveidot 5–7 industriālos parkus ar garantētu pieslēgumu 12 mēnešu laikā, jaudu vismaz 100 MW un integrētu bateriju uzkrāšanu. Tas var kļūt par būtisku konkurences priekšrocību ārvalstu tiešo investīciju piesaistē – un par enerģētiskās drošības infrastruktūru vienlaikus.

◆ **Attīstīt vietējo ražošanu, nevis tikai importēt tehnoloģijas**

ES Neto nulles rūpniecības akts nosaka – līdz 2030. gadam vismaz 40 % no ES klimatneitrālo tehnoloģiju vajadzībām jāapmierina ar iekšējo ražošanu. Latvijas industriālās nišas balstās uz elektrificēšanu, bioekonomiku un digitālajām inovācijām: elektroiekārtu un enerģētikas elektronikas komponentu ražošana, sensoru un automatizācijas tehnoloģijas, biometāns un aprītes bioekonomika, moderni biomateriāli un koka ķīmija, oglekļa dioksīda uztveršanas tehnoloģiju ražošana un eksports. EM plāns paredz konkrētus rezultātus: vismaz 2 uzņēmumi Latvijā, kas ražo neto nulles tehnoloģiju iekārtas ar kopējo apgrozījumu vismaz 50 milj. EUR gadā; investīcijas šajā jomā vismaz 300 milj. EUR; vismaz 3 jauni sertificēti iekārtu prototipi līdz 2028. gadam.

◆ **Paātrināt sauszemes vēja un saules enerģijas izbūvi – tās ir tehnoloģijas, kas reāli darbojas jau šodien**

McKinsey 2026. gada dati apstiprina: atkrastes vējš un zaļais ūdeņradis būtiski atpauk no izvirzītajiem mērķiem visos reģionos. Bet sauszemes vējš un saule ir vienīgās tehnoloģijas, kas globāli sasniegs 2030. gada mērķus un jau tagad ir lētākas par ražošanu no dabasgāzes. Politikas fokuss – novērst birokrātiskos šķēršļus, iedzīvināt principu, ka atjaunīgo energoresursu staciju plānošana un būvniecība ir darbības, kas ir sevišķi svarīgas sabiedrības interesēs, un nodrošināt, ka Latvenergo un privātie attīstītāji var realizēt plānotos 2,3 GW jaudu.

◆ **ELWIND un atkrastes vēja enerģija – stratēģisks ilgtermiņa projekts ar industriālu ietekmi**

Latvijas un Igaunijas atkrastes vēja enerģijas kopprojekts ELWIND (750–1000 MW) ir stratēģisks projekts, kura ekonomiskie ieguvumi pārsniedz enerģētiku: lokālā komponente, apkalpojošo ostu attīstība, ūdeņraža ražošana. Pašlaik notiek teritorijas izpēte; izsole plānota 2029. gadā, ekspluatācija – līdz 2035. gadam. Lai palielinātu projekta ekonomisko ietekmi Latvijai, nepieciešams attīstīt vismaz vienu atkrastes vēja parkus apkalpojošo ostu un piesaistīt komponentu ražotājus.

◆ **Ūdeņraža ekosistēma – fokusēt uz konkrētām industriālām vajadzībām**

Latvijas ūdeņraža nozare ir sākumstadijā – bez komerciālas ražošanas un ar ierobežotu pieprasījumu. Tāpēc politikas fokuss ir nevis plaša ekosistēmas veidošana, bet gan konkrēti pilotprojekti: zaļā ūdeņraža izmantošana esošās rūpniecības dekarbonizācijā, ūdeņraža ieleju attīstība brīvostu teritorijās, dalība Eiropas Ūdeņraža bankas izsolēs. Izveidot speciālo regulatīvo vidi ūdeņraža tehnoloģiju testēšanai un attīstībai.

4.3. REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA UN SAVIENOJAMĪBA

Reģionālā attīstība un savienojamība ir savstarpēji saistītas – bez kvalitatīvas transporta un loģistikas infrastruktūras reģioni nevar pilnvērtīgi izmantot savas ekonomiskās priekšrocības, savukārt bez ekonomiski spēcīgiem reģioniem transporta investīcijas nedod pakārtoto multiplikatora efektu uz tautsaimniecību.

Šī nodaļa apskata trīs savstarpēji saistītus politikas virzienus: reģionālo ekonomisko konkurētspēju, Latvijas ostu pārorientāciju uz augstākas pievienotās vērtības darbībām un transporta nozari kā produktivitātes sviru.

4.3.1. REĢIONĀLĀ EKONOMISKĀ KONKURĒTSPĒJA

MĒRĶIS – valsts konkurētspēja, kuras pamatā ir reģionu stiprās puses un specializācija, globāli konkurētspējīgi uzņēmumi reģionos un Rīgas kā Baltijas ekonomiskā dzinēja attīstība

RĪCĪBAS

- ◆ Industriālo parku tīkla paplašināšana Latvijas reģionos ar grantu atbalstu industriālo teritoriju attīstībai, pievedceļiem un inženierkomunikācijām (siltumapgāde, ūdens, kanalizācija, elektrība, gāze), kā arī komercdarbības mērķiem paredzēto ēku un saistītās infrastruktūras attīstībai.
- ◆ Reģionālās attīstības fonda darbības paplašināšana, apvienojot subsidijas ar izdevīgākiem kredīta nosacījumiem un piesaistot privātās un ārvalstu investīcijas reģionālajiem projektiem; pašvaldību stimulu palielināšana ekonomiskās vides uzlabošanai un pašvaldību savstarpējās sadarbības veicināšana.
- ◆ Rīgas kā Baltijas ekonomiskā centra stiprināšana — pārvaldības modeļa pārskatīšana, lai atspoguļotu Rīgas un Pierīgas reālo savstarpējo saistību, augstskolu un uzņēmumu sadarbības platformu izveide, transporta savienojamības un mājokļu pieejamības uzlabošana.
- ◆ Atbalsts MVU biznesa inkubācijai 22 LIAA pārstāvniecībās, t.sk. 20 reģionālajās, kā arī radošo industriju un tehnoloģiju pārstāvniecībā, prioritāri inovatīviem un eksportspējīgiem komersantiem.
- ◆ Atbalsts pašvaldību vietējās ekonomikas stiprināšanai – investīcijas piebraucamajos ceļos, inženierkomunikācijās un uzņēmējdarbības teritoriju infrastruktūrā Latgalē, Vidzemē, Kurzemē un Zemgalē.
- ◆ Reģionālā ekonomiskā specializācija – pašvaldības attīsta skaidri identificētas ekonomikas nišas (apstrādes rūpniecība, aizsardzības industrija, bioekonomika, IKT pakalpojumi, tūrisms), uz kurām tiek koncentrēts atbalsts un investīciju piesaiste.
- ◆ Datus balstīta lēmumu pieņemšana – pilnveidots pašvaldību ekonomisko un sociālo rādītāju kopums, kas atbalsta resursu sadali, attīstības plānošanu un investīciju lēmumus, t.sk. ES fondu un valsts investīciju plānošanas procesā.

Rīgai ir visi priekšnosacījumi kļūt par Baltijas ekonomisko dzinēju, taču pašlaik tās potenciālu kavē jaunuzņēmumu, lielo uzņēmumu un augstskolu ģeogrāfiskā izkliede un nepietiekamā savstarpējā sadarbība, kā arī pārvaldības modelis, kas trijās desmitgadēs nav būtiski mainījies, kamēr Rīga — un jo īpaši Pierīga — ir mainījušās pamatīgi. Rīgas attīstībai nepieciešams nodrošināt, lai dzinēja sastāvdaļas tiktu saliktas kopā un tam būtu pieejams pietiekami daudz talantu un inovāciju, lai radītu sinerģisku efektu uz visu Latvijas tautsaimniecību. Tas ietver pārvaldības modeļa

modernizāciju, transporta sistēmas un mājokļu politikas pilnveidi, kā arī mērķtiecīgu Rīgas cilvēkkapitāla un inovāciju ekosistēmu attīstību.

Latvijas reģionu attīstības potenciāls ir tieši saistīts ar to spēju piesaistīt augstas pievienotās vērtības investīcijas. 2025. gadā ar LIAA līdzdalību uzsākti 31 jauni investīciju projekti par kopējo summu 1,01 mljrd. EUR. No tiem 20 lielo investīciju projekti virs 10 milj. EUR (ar aizdevumiem un kapitāla atlaidi) tiek īstenoti tieši Latvijas reģionos, paredzot radīt vismaz 1 276 jaunas labi apmaksātas darba vietas un ik gadu

eksportēt vismaz 385 milj. EUR. Šie skaitļi ir konkrēts apliecinājums tam, ka mērķtiecīga reģionālā politika kopā ar industriālo parku infrastruktūru spēj piesaistīt ražojošas un eksportējošas investīcijas ārpus Rīgas.

Atbalsts MVU inovatīvas uzņēmējdarbības attīstībai 22 LIAA pārstāvniecībās piedāvā gan nefinanšu, gan grantu palīdzību (līdz 20 tūkst. EUR vienam komersantam) telpu un darba vietas nomai, grāmatvedībai, mārketingam, aprikojuma iegādei un tehnoloģiju izstrādei. Programmas kopējais finansējums ir 41,9 milj. EUR, plānots atbalstīt 488 komersantus. Līdz 2026. gada 31. martam atbalstīti 433 komersanti par kopējo finansējumu 9,3 milj. EUR.

Atbalsts pašvaldību vietējās ekonomikas stiprināšanai ir mērķēts uz piebraucamo ceļu un inženierkomunikāciju attīstību — atbalsts viena projekta īstenošanai nepārsniedz 200 tūkst. EUR. Programmas kopējais finansējums ir 3,8 milj. EUR, atbalsts piešķirts 45 projektiem visos četros Latvijas reģionos. Plānotais privāto ieguldījumu apmērs — 24,4 milj. EUR. Projektu īstenošanas termiņš — 2026. gada 30. novembris. Programmas rezultātā tiks uzlabota investīciju vide reģionos, nodrošināta piekļuve uzņēmējdarbības teritorijām un veicināta komersantu darbības paplašināšanās.

4.3.2. LATVIJAS OSTAS UN EKSPORTA LOĢISTIKA

MĒRĶIS – veicināt Latvijas ostu darbības pārorientāciju ekonomikas izaugsmes, eksportspējas un investīciju sekmēšanai, pārejot no tranzīta uz augstākas pievienotās vērtības kravām un industrializāciju ostu teritorijās

RĪCĪBAS

- ◆ Latvijas lielo ostu attīstības ceļa kartes 2026.–2028. gadam īstenošana – 26 pasākumi sešos rīcības virzienos: jauni tirgi un eksporta veicināšana; investīciju piesaiste; ostu infrastruktūras attīstība; ostu darbības optimizācija un pārvaldības pilnveide; zaļā pārkārtošanās, digitalizācija un inovācijas; militārā mobilitāte un aizsardzības industrijas loģistikas ķēde.
- ◆ Ostu industriālo parku attīstība – pārpakošanas, marķēšanas, vieglās montāžas un loģistikas centri ostu teritorijās, kas rada augstāku pievienoto vērtību nekā beztaras kravu apstrāde.
- ◆ Ostu, dzelzceļa un autotransporta intermodalitātes stiprināšana – sausās ostas reģionos.
- ◆ Ostu pārorientācija atbilstoši Tīrās rūpniecības darījuma piegādes ķēžu prasībām un ES ekonomiskās drošības stratēģijai, t.sk. kritiski svarīgo izejvielu, ūdeņraža un atjaunojamās enerģijas iekārtu apstrādei.

Latvijas ostas ir pārdzīvojušas strukturālas pārmaiņas — kravu apgrozījums sarucis par aptuveni 51 % salīdzinājumā ar maksimālo līmeni, ko galvenokārt noteica tranzīta no Krievijas un Baltkrievijas izbeigšanās. Vienlaikus tā ir iespēja pārorientēt ostas no zemas pievienotās vērtības tranzīta uz augstākas pievienotās vērtības darbībām: katrs konteiners ar pievienoto vērtību (pārpakošana, marķēšana, vieglā montāža) rada 3–5 reizes lielāku ekonomisko ieguldījumu nekā ekvivalents beztaras kravas apjoms.

2024.gadā tika sagatavots informatīvais ziņojums par Ostu pārvaldības reformas gaitu un tās pilnveidošanas iespējām. 2025. gada maijā Saeimas deputāti pirmajā lasījumā atbalstīja grozījumus Ostu likumā, kas paredz likvidēt līdzšinējās Rīgas un Ventspils ostu valdes un pārraudzību nodot ostu padomēm. Liepājas speciālās

ekonomiskās zonas pārvaldības reforma paredzēta pēc 2035. gada 31. decembra.

2025.gada aprīlī Latvijas Ostu, tranzīta un loģistikas padomē tika pieņemta EM sagatavotā Latvijas lielo ostu attīstības ceļa karte 2026.–2028. gadam. Ceļa kartes mērķis ir definēt stratēģiskos rīcības virzienus un atbalsta pasākumus, kas veicina Latvijas lielo ostu konkurētspēju un ilgtspējīgu attīstību, ietverot eksporta veicināšanas, investīciju piesaistes, industrializācijas, digitalizācijas, zaļās pārejas un militārās mobilitātes pasākumus. Ceļa karte definē sešus rīcības virzienus ar kopumā 26 konkrētiem pasākumiem un izvirza trīs sasniedzamos rādītājus: kravu apgrozījumu Latvijas ostās palielināt no 36 milj. tonnu 2024. gadā līdz 47 milj. tonnu 2027. gadā; pasažieru skaitu (t.sk. ar kruīza kuģiem iebraukušos) palielināt no 0,4 milj. 2024. gadā

līdz 1 milj. 2027. gadā; un par 10 % palielināt apgrozījumu rūpnieciskās ražošanas uzņēmumos Latvijas ostās, salīdzinot ar 2022. gada bāzes vērtību 1 174,3 milj. EUR.

Ostu attīstība ir cieši saistīta arī ar aizsardzības industrijas un militārās mobilitātes infrastruktūru — Latvijas ostas ir reģionālas militāri stratēģiskas vienības, kas nodrošina sabiedroto spēku un aizsardzības industrijas piegādes ķēžu noturību (sk. 4.1. nodaļu).

4.3.3. TRANSPORTA NOZARE KĀ PRODUKTIVITĀTES UN KONKURĒTSPĒJAS SVIRA

MĒRĶIS – attīstīt transporta nozari kā duālā lietojuma stratēģisku resursu, kas vienlaikus nodrošina civilās ekonomikas konkurētspēju, militāro mobilitāti, enerģētisko neatkarību un Latvijas pozīciju kā Eiropas Savienības austrumu pierobežas valsts kritiski svarīgu loģistikas mezglu.

RĪCĪBAS

- ◆ **Autotransporta modernizācija** – atbalsts elektrifikācijai (kravas auto, furgoni, uzlādes infrastruktūra loģistikas centros), maršrutu optimizācijai ar mākslīgā intelekta risinājumiem, prognozējošajai apkopei un MVU konsolidācijai kopīgu platformu veidošanā.
- ◆ **Loģistikas digitalizācija** — transporta vadības sistēmas (TMS) un noliktavu vadības sistēmas (WMS), kas optimizē resursus reāllaikā, lietu interneta (IoT) sensoru tīkli un digitālie dvīņi flotes uzraudzībai un prognozējošajai apkopei, kā arī dalība Eiropas Savienības mobilitātes datu telpā (Mobility Data Space) un vienotā transporta datu platformā..
- ◆ **Dzelzceļa nozares eksporta potenciāla attīstība** — pasažieru un kravu pārrobežu satiksmes paplašināšana ar Igauniju, Lietuvu un Poliju, kopīgi maršruti un biļešu sistēmas Baltijas mērogā, kā arī Latvijas dzelzceļa inženierijas un ritošā sastāva apkopes pakalpojumu eksports.
- ◆ **Aviācijas nozares attīstība** – mērķtiecīga tiešo maršrutu programma uz finanšu centriem (Londona, Frankfurte, ASV) un augošiem tirgiem, aviokravu termināļa attīstība un ilgtspējīgās aviācijas degvielas (SAF) ražošanas infrastruktūra.
- ◆ **Transporta dekarbonizācija** un sasaiste ar enerģētisko noturību – transporta elektrifikācija, ūdeņraža infrastruktūra un SAF ražošana kā NEKP 2030 izpildes un enerģētiskās neatkarības stiprināšanas instrumenti.
- ◆ **Mobilitātes mezglu un sauso ostu izveide reģionos** – darbaspēka mobilitātes uzlabošana un darbavietu radīšana ārpus Rīgas savienojumā ar autoceļu tīklu, kombinēto maršrutu un biļešu sistēmu ieviešana.

Transporta nozare nav tikai infrastruktūras nozare – tā ir produktivitātes, eksporta, enerģētikas un reģionālās attīstības krustpunkts, kas vienlaicīgi ietekmē vairākus šī ziņojuma stratēģiskos virzienus. Autotransports ir kļuvis par galveno kravu pārvadāšanas veidu – 88 % no kopējā kravu apjoma – savukārt nemateriālo investīciju īpatsvars nozarē ir tikai aptuveni 2 %, kas ir galvenais produktivitātes bremsētājs. Tāpēc atbalsta fokusam jaunajā ES fondu plānošanas periodā jāmainās – no fiziskās infrastruktūras būvniecības ar grantu modeli uz uzņēmumu kapitāla produktivitātes celšanu, investīcijām tehnoloģijās, automatizācijā un digitalizācijā.

Dzelzceļa pasažieru segments uzrāda spēcīgu pozitīvu

dinamiku. 2025. gadā pasažieru skaits sasniedza rekordlielus 21,3 milj. (par 9,7 % vairāk nekā 2024. gadā). Pretstats pasažieru pieaugumam ir dzelzceļa kravu pārvadājumu strukturālā lejupslīde. 2025. gadā pa dzelzceļa infrastruktūru pārvadāti 9,5 milj. tonnu kravu (-17,6 % pret 2024. gadu), kas bija vairāk nekā četkārtīgs samazinājums salīdzinājumā ar 2019. gadu, kad apjoms pārsniedza 40 milj. tonnu. Šī ir ģeopolitiski determinēta strukturāla pārmaiņa, kas prasa nozares pārorientāciju no austrumu tranzīta uz Centrālāzijas–ES savienojumiem, augstākas pievienotās vērtības konteinerkravām un Baltijas iekšējā tirgus segmentu. 2025. gadā šim mērķim tika pabeigta LDz koncerna strukturāla reforma — LDZ Cargo, LDZ Loģistika un LDZ

ritošā sastāva serviss apvienoti vienā uzņēmumā.

Aviācijas nozare atrodas strukturālā transformācijas posmā, kura sekmīga pārvarēšana ir priekšnoteikums Latvijas aviācijas sektora ilgtermiņa konkurētspējai. Vienlaikus aviokravu segments, kas līdz šim ir bijis vāji attīstīts, piedāvā pārvadātāju neatkarīgu izaugsmes virzienu — investīcijas e-komercijas un ātrās piegādes infrastruktūrā kopā ar ilgtspējīgās aviācijas degvielas (SAF) ražošanu var radīt jaunu industriju ar starptautisku konkurētspēju.

Transporta produktivitātes celšana rada pakārtotus efektus uz visu tautsaimniecību. Pirmkārt, zemākas loģistikas izmaksas tieši uzlabo Latvijas ražotāju eksporta konkurētspēju, jo loģistikas izmaksu attiecība pret pievienoto vērtību samazinās. Otrkārt, kvalitatīva savienojamība ir izšķirošs faktors ārvalstu tiešo investīciju lēmumos – uzņēmumi izvēlas atrašanās vietu, balstoties uz ostu, dzelzceļa un aviācijas pieejamību, tāpēc labāka transporta infrastruktūra piesaista investīcijas augstākas pievienotās vērtības nozarēs. Treškārt, digitalizēti transporta uzņēmumi paši kļūst par augstākas pievienotās vērtības pakalpojumu eksportētājiem – TMS platformu, prognozējošās analītikas un loģistikas konsultāciju veidā.

Transporta rada aptuveni 28% no Latvijas siltumnīcefekta gāzu emisijām ne-ETS sektorā, tāpēc nozares dekarbonizācija ir viena no lielākajām nepilnībām Latvijas klimata plānā. Investīcijas elektrifikācijā, SAF ražošanā un ūdeņraža infrastruktūrā vienlaikus risina trīs uzdevumus: NEKP 2030 izpilde, enerģētiskās neatkarības stiprināšana (mazāka atkarība no fosilās degvielas importa) un jaunu eksporta nišu radīšana. Tas iekļaujas plašākajā Latvijas ilgtspējīgas enerģijas tehnoloģiju attīstības plānā līdz 2035. gadam (sk. 4.2. nodaļu).

Transporta infrastruktūra ir arī duālas lietošanas resurss. Ceļu, tiltu, dzelzceļa un ostu infrastruktūras standartizācija atbilstoši NATO prasībām nodrošina militārās mobilitātes spēju visā Latvijas teritorijā. Civilo dronu koridoru izveide var kalpot arī aizsardzības vajadzībām, savukārt diversificēta loģistika samazina ievainojamību piegādes krīzēs. Šie aspekti tieši saistās ar 4.1. nodaļā definētajām aizsardzības industrijas un militārās mobilitātes prioritātēm un ar Latvijas lomu kā ES austrumu pierobežas valstij.

4.4. KONKURĒTSPĒJĪGA UZŅEMĒJDARBĪBA UN PRODUKTIVITĀTE

4.4.1. KAPITĀLA TIRGUS ATTĪSTĪBA UN FINANSĒJUMS INVESTĪCIJĀM

MĒRĶIS – finansējuma pieejamība jaunu biznesa ideju īstenošanai: nefinanšu sabiedrību kredītportfeli palielināt līdz vismaz 20 % no IKP un būtiski palielināt ĀTI apjomu uzņēmumu pašu kapitālā

RĪCĪBAS

- ◆ **Atbalsts investīciju piesaistei un finanšu pieejamībai tautsaimniecībā** – mērķis līdz 2029. gadam palielināt Latvijas nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikumu no 14 % līdz 17 % no IKP un dubultot uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju apjomu Latvijas uzņēmumu pašu kapitālā līdz 32 mljrd. EUR. Rīcības plānā investīciju piesaistei un finanšu pieejamībai tautsaimniecībā ietverti tādi uzdevumi kā Latvijas investīciju portfeļa piedāvājuma sagatavošana, publiskās un privātās partnerības iespēju izmantošana, mērogojamu investīciju projektu attīstība, smilšskastes pieejas jaunu tirgus spēlētāju piesaistei attīstīšana, pensiju fondu iesaiste ALTUM attīstības investīciju finansēšanā, kā arī pensiju fondu ieguldījumu stimulēšana Latvijā.
- ◆ **Atbalsts iespējkapitāla ieguldījumiem strauji augošos uzņēmumos** – pirmssēklas ieguldījumiem līdz 250 tūkst. EUR, sēklas ieguldījumiem līdz 1,5 milj. EUR, sākuma un izaugsmes ieguldījumiem līdz 2 milj. EUR sākuma iespējkapitāla fondā un līdz 4 milj. EUR izaugsmes iespējkapitāla fondā.
- ◆ **Atbalsts mikro aizdevumiem un starta aizdevumiem** – MVU, mazās vidējas (līdz 499 darbiniekiem) un vidējas (līdz 3 000 darbiniekiem) kapitalizācijas sabiedrībām – investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem līdz 250 tūkst. EUR.
- ◆ **Aizdevumi produktivitātes kāpināšanai** – MVU, gan mazās vidējas (līdz 499 darbiniekiem) un vidējas (līdz 3 000 darbiniekiem) kapitalizācijas sabiedrībām. – investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem līdz 5 milj. EUR.
- ◆ **Atbalsts – garantijas, t.sk., eksporta darījumiem** – mazās (līdz 499 darbiniekiem) un vidējās (līdz 3 000 darbiniekiem) kapitalizācijas sabiedrībām.
- ◆ **Atbalsts uzņēmumu dalībai kapitāla tirgos** – akciju un parāda vērstpapīru iekļaušanai tirdzniecības vietā – konsultantu piesaistes un pakalpojumu izmaksām, nepārsniedzot 50 % no projekta attiecināmām izmaksām.
- ◆ **Ierobežojumu atcelšana un šķēršļu mazināšanas valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām** finansējuma piesaistei caur kapitāla tirgus instrumentiem, tādējādi audzējot šo kapitālsabiedrību vērtību ilgtermiņā.

Aizdevumu ar kapitāla atlaidi programma – kopējais finansējums – 282,56 milj. EUR, paredzēta vērienīgiem investīciju projektiem (investīciju apjoms sākas no 10 milj. EUR), iespējams saņemt kapitāla atlaidi līdz pat 30 % no attiecināmajām izmaksām. Sākot ar 2025. gada 4. ceturksni, uzņēmumi var pieteikties atbalsta pasākuma 4. atlases kārtai, kur pieejamais finansējums ir 67 miljoni eiro. Atbalsta ietvaros jāveic ieguldījumi jaunos pamatlīdzekļos – ražošanas un tehnoloģiskajās iekārtās, datorprogrammēšanas iekārtās, kā arī ēkās un būvēs. Atbalsts tiek piešķirts investīcijām tūrismā, kultūras un radošo industriju sektorā, viedās specializācijas prioritārajos virzienos, kā arī primārajai lauksaimnieciskajai ražošanai, kā arī investīcijām, kas

veicina aizsardzības industrijas attīstības mērķu sasniegšanu.

Investīciju fonda ietvaros līdz 2025. gadam kopā apstiprināti 27 investīciju projekti (pašlaik noslēgti 21 līgums), sniedzot atbalstu investīciju projektiem par attiecināmo izmaksu summu 699,71 milj. EUR, piešķirot kapitāla atlaides 176,53 milj. EUR apmērā.

Programma “Iespējkapitāla ieguldījumi” – nodrošina finansējuma pieejamību un sekmē jaunu, inovatīvu, ar augstas izaugsmes un produktivitātes potenciālu gala saņēmēju izveidi un attīstību. Programmas kopējais plānotais finansējums ir 71,38 milj. EUR. Programmas ietvaros ir noslēgti 4 līgumi ar iespējkapitāla fondu pārvaldniekiem – trīs jaunuzņēmumu iespējkapitāla fondu

pārvaldniekiem un vienu izaugsmes stadijas fonda pārvaldnieku.

Mikroizdevumu un starta aizdevumu atbalsta programma

– pieejamais finansējums ir 28,5 milj. EUR. Programmas mērķis ir veicināt uzņēmēju iespējas saņemt finansiālo atbalstu saimnieciskās darbības uzsākšanai un attīstībai. Atbalsts tiek sniegts MVU, mazās vidējas (līdz 499 darbiniekiem) un vidējas (līdz 3 000 darbiniekiem) kapitalizācijas sabiedrībām – investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem līdz 250 tūkst. EUR apmērā

2025. gadā tika palielināts **garantiju apmērs: individuālajām garantijām** no 5 uz 25 milj. EUR, savukārt **portfeļgarantijām** – no 0,5 uz 2 milj. EUR.

“Aizdevumi produktivitātes kāpināšanai” – paredzēti gan MVU, gan mazās vidējas (līdz 499 darbiniekiem) un vidējas (līdz 3 000 darbiniekiem) kapitalizācijas sabiedrībām. Atbalsts tiek sniegts investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem līdz 5 milj. EUR (iepriekš līdz 2,8 milj. EUR). Programmas kopējais plānotais finansējums ir 28,06 milj. EUR. Līdz 2026. gada 28. februārim atbalsts sniegts 50 komersantiem par kopējo finansējumu 22,8 milj. EUR.

Rīcības plāns investīciju piesaistei un finanšu pieejamībai tautsaimniecībā – apstiprināts 2025. gada 15. jūnijā, plānā izvirzīti 15 konkrēti uzdevumi dažādām valsts institūcijām, kuru mērķis ir sekmēt Latvijas ekonomikas izaugsmi, uzlabot investīciju vidi un paplašināt finanšu pieejamību. Rīcības plāna galvenais uzdevums ir līdz 2029. gadam panākt, lai kapitāla piesaistes līmenis Latvijā sasniegtu līdzīgu apmēru kā Lietuvā un Igaunijā. Tas paredz palielināt nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikumu no 14 % līdz 17 % no IKP, kā arī uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju apjomu Latvijas uzņēmumu pašu kapitālā līdz 32 mljrd. EUR.

Daļa no Rīcības plānā investīciju piesaistei un finanšu pieejamībai tautsaimniecībā ietvertajiem uzdevumiem jau ir īstenoti:

- pieņemti grozījumi “Valsts fondēto pensiju likumā”, paredzot palielināt pensiju fondu pārvaldītāju atlīdzību proporcionāli ieguldījumiem, kas veikti MVU vai AIF ar parakstīto pamatkapitālu līdz 500 milj. EUR;
- nodrošināts, ka visa informācija par biznesam pieejamo atbalstu pieejama vienuviet platformā business.gov.lv;
- sagatavots Latvijas ekonomiskais profils un Latvijas investīciju portfeļa piedāvājums, ietverot tajā PPP projektu iespēju izvērtējumu. Turpinās darbs pie ekonomiskā profila un investīciju portfeļa piedāvājuma turpmākas pilnveidošanas;
- lai stimulētu mērogojamu investīciju projektu attīstību 03.02.2026. pieņemti MK "Noteikumi par atbalstu projektiem rūpniecisko spēju uzlabošanai";
- veikti grozījumi MK noteikumos, lai nodrošinātu atbalsta paplašināšanu uzņēmumu produktivitātes kāpināšanai, t.sk. strauji augošajos uzņēmumos;

- MK 13.05.2025. pieņemti noteikumi Nr.286, ieviešot atbalstu agrīnas stadijas biznesa ideju attīstīšanai, tehnoloģiju pārnesei uz *spin-off* uzņēmumiem.

2026.gadā plānots turpināt darbu pie:

- pensiju fondu iesaistes ALTUM attīstības investīciju finansēšanā, izveidojot Altum pašu kapitāla fondu izaugsmei un aizsardzībai;
- jaunu ārvalstu finanšu dalībnieku piesaistes (piedāvājuma sagatavošanas LV kapitālsabiedrību fonda izveidei starptautisku partnerību attīstībai);
- garantijas mehānisma izveidošanas obligācijām;
- eksporta kredītu apdrošināšanas modeļa izvērtējuma, tā iespējamai ieviešanai Latvijā;
- vienotas kredītētāju uzraudzības un kontroles institūcijas noteikšanas izvērtējuma;
- atbalsta instrumenta izstrādes ALTUM ieguldījumu darījumiem ar kolektīvās finansēšanas platformām;
- smilškastes pieejas attīstīšanas inovāciju attīstībai, jaunu tirgus spēlētāju piesaistei;

Atbalsts uzņēmuma IPO (sākotnējais publiskais akciju piedāvājums) – MVU sākotnēja publiskā piedāvājuma fonda izveide Baltijā. Fonds nodrošinās finansējumu MVU sākotnējai kotēšanai un iekļaušanai Baltijas valsts vērtspapīru tirgū, prioritāri akciju tirgū (gan regulētajā tirgū, gan daudzpusējās tirdzniecības sistēmas (MTF) alternatīvajā tirgū Nasdaq Baltijas biržā). Fonds darbosies kā specializēts finanšu starpnieks, tas būs vērstas uz pelnošiem MVU, paredzams, ka vidēji vienā uzņēmumā tiks ieguldīti 2-3 milj. EUR.

2026. gadā pavasarī MK atbalstīja LAU Infra Grupa AS turpmākos soļus virzībā uz akciju sākotnējo publisko piedāvājumu (IPO), kas būs nozīmīgs solis uzņēmuma attīstībā, paplašinot investoru loku un veidojot jauktu īpašuma struktūru, vienlaikus saglabājot valsts stratēģisko kontroli. Sākotnējā publiskā akciju piedāvājuma ietvaros plānots emitēt jaunas akcijas, kuras tiks kotētas Nasdaq Riga Baltijas Oficiālajā sarakstā. Atbilstoši valdības lēmumam, valsts saglabās stratēģisko līdzdalību uzņēmumā vismaz 75,01% apmērā. Tas iezīmē nozīmīgu attīstības virzienu arī Latvijas kapitāla tirgū, jo LAU Infra Grupa būs pirmā valsts kapitālsabiedrība, kas potenciāli veiks akciju kotēšanu biržā.

Atbalsts Baltijas Inovāciju fonda 3 (BIF3) – dažādu nozaru sīko (mikro), mazo un vidējiem komersantiem un vidējās kapitalizācijas sabiedrībās gan pašu kapitāla ieguldījumu veidā, gan kvazi-kapitāla ieguldījumu veidā. Eiropas Investīciju Fonds sadarbībā ar Igauniju, Latviju un Lietuvu īsteno 225 milj. EUR vērtu BIF3, paplašinot reģiona privātā un riska kapitāla tirgu. BIF3 iniciatīvas ietvaros ir plānots izveidot un veikt 10-25 milj. EUR investīcijas 8-11 apakšfondos, galvenokārt koncentrējoties uz privāto kapitālu, atbalstot jaunas un esošas lokāli izveidotas komandas, kā arī komandas ārpus Baltijas reģiona ar stratēģisku ieguldījumu Baltijā.

2025. gadā turpināts darbs pie ierobežojumu atcelšanas un birokrātisko šķēršļu mazināšanas valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām, MK pieņemot grozījumus “Valsts pārvaldes iekārtas likumā” un “Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā” (Pārvaldības likums). 2026. gadā šo likumu izskatīšana nodota Saeimai. Nepieciešams turpināt

Pārvaldības likuma pilnveidi, lai mazinātu birokrātisko slogu, novērstu nepamatotus šķēršļus biznesa lēmumu pieņemšanai un kapitālsabiedrību izaugsmei, īpašu uzmanību pievēršot lielu komerciālo un eksportējošo valsts kapitālsabiedrību attīstības atvieglošanai, kas stiprina Latvijas eksportspēju un tautsaimniecības izaugsmi.

4.4.2. ATBALSTS UZŅĒMĒJIEM PRODUKTIVITĀTES UN EKSPORTSPĒJAS KĀPINĀŠANAI

MĒRĶIS – 250 uzņēmumi ar eksportu virs 20 milj. EUR gadā un eksporta īpatsvars vismaz 75 % no IKP

Eksports ir Latvijas ekonomikas mugurkauls un ekonomikas dubultošanas galvenais dzinējs. Eksporta īpatsvaram IKP līdz 2035. gadam jāpieaug no pašreizējiem ~60 % līdz vismaz 75 %. To nevar sasniegt ar universāliem atbalsta instrumentiem, tāpēc EM fokusē 2026.–2028. gada eksporta politiku uz piecām konkrētām svirām: **(1) "individuālo menedžeru" modelis LIAA** ikvienam augstas izaugsmes eksportētājam un prioritāram investīciju projektam; **(2) kapitāla atlaides instruments** (ALTUM aizdevums ar līdz 30 % dzēšanu) eksporta ražošanas jaudu paplašināšanai virs 10 milj. EUR sliekšņa; **(3) tirdzniecības misijas un nacionālie stendi prioritārajos tirgos** — ASV, Vācija, Zviedrija,

Apvienotā Karaliste, Japāna, Koreja, Ukraina, Līča valstis, ar kvantitatīvi izmērāmu rezultātu sasniegtajos līgumos; **(4) eksporta kredītu garantiju shēmas paplašināšana** (pagarināta līdz 2028. gadam, 2,19 milj. EUR valsts budžeta segumā) riska mazināšanai jaunos tirgos; **(5) LIAA ārvalstu pārstāvniecību tīkla optimizēšana** (23 pārstāvniecības), stiprinot to ar papildu resursiem prioritārajos tirgos un sadarbības līgumiem ar lokālām tirdzniecības kamerām (LACC modelis).

Šie pieci instrumenti savstarpēji papildinās un kopā veido fokusētu, rezultātā vērstu eksporta veicināšanas ietvaru.

RĪCĪBAS

- ◆ **LIAA kapacitātes celšana investīciju piesaistei un eksporta veicināšanai**, kā ietvaros tiek nodrošināti “individuāli menedžeri” lielajiem investīciju projektiem
- ◆ **Atbalsts stratēģiskas nozīmes projektam katru gadu** – atbalsts projektam no 100 līdz 150 milj. EUR ar 30% grantu – komplekss atbalsts jaunu darba vietu radīšanai uz eksportu orientētiem komersantiem (tai skaitā, mikročipu rūpnīcas attīstībai)
- ◆ **Atbalsts lieliem investīciju projektiem**, izstrādājot budžeta neitrālu finanšu instrumentu – aizdevumi ar kapitāla atlaidi līdz 10 milj. EUR nepārsniedzot 30% no projekta izmaksām (jaunām iekārtām un infrastruktūras izbūvei), kā arī paplašinot atbalstu primārās apstrādes ražotājiem (lauksaimniecība)
- ◆ **Atbalsts MVU inovatīvas uzņēmējdarbības attīstībai** – tai skaitā grantu atbalsts starptautiskās konkurētspējas veicināšanai (dalībai izstādēs, mārketinga aktivitātēm, konferenču organizēšanai u.c. aktivitātēm)
- ◆ Eksportspējīgo uzņēmumu kapacitātes celšana, nodrošinot **augstākas atbalsta intensitātes MVU** un pieeju atbalstam papildus gala labuma guvēju veidiem – piemēram, lielajiem uzņēmumiem (par papildus finansējumu)
- ◆ **Atcelt ierobežojumus valsts kapitālsabiedrībām startēt eksporta tirgos** un eksporta tirgu apgūšanai, kā arī resursu piesaistei caur kapitāla tirgus instrumentiem
- ◆ **Ārējo ekonomisko attiecību stiprināšana**, Latvijas sadarbības veicināšanai ar ES valstīm, Apvienoto Karalisti, ASV, Kanādu, Japānu, Koreju, Ukrainu, Līča valstīm. Īstenojama ciešā EM, LIAA un Ārlietu ministrijas sadarbībā, izmantojot Latvijas diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību tīklu kā stratēģisku resursu eksporta veicināšanā, investīciju piesaistē un Latvijas uzņēmēju interešu pārstāvēšanā ārvalstīs. Ārlietu dienesta ekspertīze prioritārajos tirgos, jo īpaši ģeopolitiski jutīgajos reģionos, papildina LIAA tirdzniecības ekonomisko kompetenci un ļauj nodrošināt visaptverošu valsts atbalstu uzņēmumiem to starptautiskajā ekspansijā.

MK noteikumu projekts “Noteikumi par speciālās regulatīvās vides pieteikuma iesniegšanas un izvērtēšanas kārtību” – atrodas noslēguma saskaņošanas procesā, paredz nodrošināt iespēju uzņēmējiem drošā un kontrolētā vidē attīstīt un komercializēt inovācijas, vienlaikus samazinot regulatīvos šķēršļus un riskus pirms-komercializācijas posmā.

Biomedicīnas un fotonikas attīstība - sekmīgi tiek ieviesta “Biomedicīnas un fotonikas pētniecības platforma inovatīvu produktu radīšanai (BioPhoT)”. Tās ietvaros turpinās darbs pie pētniecības un inovāciju projektu koordinācijas, sadarbības stiprināšanas starp pētniecības institūcijām un uzņēmumiem, kā arī jaunu inovatīvu produktu izstrādes veicināšanas. 2027.–2028. gadā BioPhoT platformas prioritāte būs pētniecības rezultātu praktiska izmantošana un jaunu augstas pievienotās vērtības produktu izstrāde biomedicīnas un fotonikas jomā, kā arī inovāciju pārnese uz industriju.

Papildus tam, paredzēts veicināt starptautisko sadarbību un integrāciju Eiropas pētniecības un inovāciju ekosistēmās, piesaistīt papildu finansējumu pētniecības projektiem, kā arī stiprināt Latvijas uzņēmumu konkurētspēju biomedicīnas un fotonikas nozarēs. Tiks turpināta BioPhoT platformas pārvaldības pilnveide un koordinācija, lai nodrošinātu efektīvu projektu īstenošanu, jaunu partnerību veidošanu un platformas ieguldījumu Latvijas inovāciju ekosistēmas attīstībā.

Eksporta veicināšanai nodrošināts atbalsts 1.2.3.1. pasākuma “Atbalsts MVU inovatīvas uzņēmējdarbības attīstībai ietvaros” un atbalsta programmas “Atbalsta noteikumi par tirgus dalības aktivitātēm” granta vai nefinanšu atbalsta veidā līdz 40 tūkst. EUR gadā dalībai starptautiskos pasākumos, izstādēs, konferencēs, t.sk., ar stendu, platformās, dalībai tirdzniecības misijās, mārketingam, ražotņu un produktu atbilstības novērtēšanai, ārvalstu eksperta piesaistei eksporta tirgos, preču zīmes un dizainparauga izstrādei un reģistrēšanai. Atbalstīti kopumā jau vairāk kā 650 komersanti.

Lai nodrošinātu efektīvāku atbalsta sniegšanu eksportējošiem uzņēmumiem LIAA 2025. gadā ieviests princips, kas paredz individuālu projekta vadītāju ikvienam uzņēmumam. Minētās izmaiņas 2025. gadā nodrošināja 865 uzņēmumu apkalpošanu, sniedzot atbalstu un informāciju saistībā ar uzņēmumu attīstību, eksporta mērķiem, pieejamo atbalstu, kā arī risinot dažāda veida uzņēmumu problēmjautājumus.

Latvijas ārējās ekonomiskās intereses pārstāv divi savstarpēji papildinoši institucionālie tīkli: 23 LIAA ārvalstu pārstāvniecības (ekonomiskie pārstāvji) un Latvijas vēstniecību un konsulāro iestāžu tīkls 40+ valstīs, ko vada Ārlietu ministrija. Šo divu tīklu sadarbība nodrošina komplementāru atbalstu — LIAA fokusējas uz konkrētiem uzņēmumu projektiem, savukārt diplomātiskās pārstāvniecības veido stratēģisko ietvaru un risina tirgus

pieejamības un divpusējo attiecību jautājumus augstākajā politiskajā līmenī. Papildus tam, nodrošināta 23 LIAA ārvalstu pārstāvniecību tīkla darbība. 2025. gadā jūnijā tika atklāta pārstāvniecība Spānijā. Kā būtisks ir izceljams LIAA līgums ar Latvijas-Amerikas Tirdzniecības kameru (LACC), kura ietvaros Latvijas uzņēmējiem būs pieejams ievērojami plašāks atbalsta tīkls – 29 ASV štatos – praktiska atbalsta saņemšanai.

2025. gadā, lai veicinātu uzņēmumu eksportu, tika noorganizēti 22 nacionālie standi ar 233 komersantu dalību, 52 tirdzniecības misijas ar 464 uzņēmumu dalību. Minēto aktivitāšu rezultātā tika noslēgti 148 līgumi vai nodoma protokoli. Papildus tam, tika organizētas arī virkne augsta līmeņa biznesa delegācijas, piemēram, Norvēģijā, Polijā, Moldovā, Indijā, Izraēlā, Ukrainā, Japānā, Dienvidkorejā, Vācijā, Brazīlijā, Apvienotajos Arābu Emirātos un ASV.

2026. gadā lielākie eksporta pasākumi, kas tiks organizēti sadarbībā ar LIAA, ietvers ārvalstu vizītes un tirdzniecības misijas ar uzņēmējiem – uz Ukrainu, Vāciju, Zviedriju un ASV.

Internacionalizācijai un sadarbības veicināšanai pieejami vairāk kā 14,5 milj. EUR 5.1.1.2.i. “Atbalsta instruments pētniecībai un internacionalizācijai” trešās kārtas un 1.2.1.1. “Atbalsts jaunu produktu attīstībai un internacionalizācijai” otrās kārtas ietvaros. Atbalsts – sīkiem (mikro), maziem, vidējiem un lieliem komersantiem un pētniecības organizācijām – pieejams caur sadarbības tīkliem¹⁴. Vienam komersantam nefinanšu atbalsta veidā līdz 50 tūkst. EUR pieejams atbalsts sadarbības veicināšanai un zināšanu pārnesi ar pētniecības organizācijām, starptautisku projektu rakstīšanai, tirgus datu ieguvei, stratēģiju izstrādei, mārketinga un atpazīstamības veicināšanai un produktu sertificēšanai. 2025. gadā atbalstīts 21 sadarbības tīkls (biedrības) un aktivitātēs iesaistīti vairāk kā 600 sadarbības tīkla dalībnieki (komersanti un pētniecības organizācijas). 1.2.1.1. “Atbalsts jaunu produktu attīstībai un internacionalizācijai” pasākuma 2. kārtas pirmā uzsaukuma rezultātā izveidojies nesadalīts finansējums 2,07 milj. EUR, ko plānots sadalīt, organizējot otru atklātu uzsaukumu ar precizētiem atbalstāmo darbību un to izmaksu nosacījumiem.

2026. gadā norit darbs pie P&A atbalsta programmas izstrādes zaļo inovāciju veicināšanai uzņēmumos un infrastruktūras stiprināšanai Norvēģijas finanšu instrumenta 2021.-2028. plānošanas perioda ietvaros, izstrādājot atbalsta programmu, kuras ietvaros uzņēmēji, tostarp *start-up*, sieviešu uzņēmējas varēs saņemt atbalstu 50 – 100 tūkst. EUR apmērā pētniecības un attīstības aktivitāšu īstenošanai, 100 – 500 tūkst. EUR inovāciju komercializācijai un arī inovāciju mērogošanai, viena projekta ietvaros 500 tūkst. EUR – 3 milj. EUR. Atbalsts komersantiem varētu būt pieejams ar 2026. gada

¹⁴ Sadarbības tīkls ir platforma, kurā apvienoti nozares dalībnieki, lai ar tīklošanās aktivitātēm veicinātu dalībnieku internacionalizāciju un stiprinātu uzņēmumu konkurētspēju.

rudeni. Vienlaikus programmas ietvaros paredzēts atbalstīt Liepājas SEZ piesārņotās teritorijas sanāciju un nodošanu ekonomiskai izmantošanai, atbrīvojot zemi investīcijām un uzņēmējdarbībai.

ALTUM atbalsta programmas 1.2.3.4. “Garantijas, portfelģarantijas pilna cikla uzņēmējdarbībai” ietvaros, uzņēmējiem garantiju veidā pieejams 34,54 milj. EUR finansējums, kur individuālām garantijām atbalsta apmērs darījumiem no 500 tūkst. EUR līdz 7 milj. EUR, portfelģarantijām darījumiem līdz 500 tūkst. EUR. Uz 2025.gada beigām faktiskais garantiju finansējums apmērs 23,69 milj. EUR (2025.gadā - 13,45 milj. EUR), kopā atbalstīti 262 uzņēmumi.

Latvijas īstermiņa eksporta kredīta apdrošināšanas shēma ir pagarināta līdz 2028. gada 31. decembrim.

Programmas ietvaros uzņēmējiem ir pieejams valsts budžeta finansējums 2,19 milj. EUR apmērā. Uz 2025.gada beigām kopā izsniegtas eksporta kredītu garantijas 9,92 milj. EUR apmērā (2025.gadā – 5,26 milj. EUR), kopā atbalstīti 33 uzņēmumi.

Ārējo ekonomisko attiecību stiprināšanai tiek turpinātas iesāktās aktivitātes Latvijas sadarbības veicināšanai ar ES valstīm (īpaši Vāciju), ASV, Japānu, Ukrainu, Liča valstīm. Latvijas ekonomisko interešu pārstāvībai un virzīšanai 2026. gadā plānotas Starpvaldību komisijas/Apvienotās komitejas sēdes ar Ukrainu, Uzbekistānu un Azerbaidžānu. Vienlaikus tiks turpināta atbalsta sniegšana Ukrainas Černihivas apgabala rekonstrukcijai.

MĒRĶIS – vismaz 50 jauni uzņēmumi ar eksportspējīgiem augstās pievienotās vērtības produktiem, kas radīti uz Latvijas pētniecības bāzes

RĪCĪBAS

- ◆ **Atbalsts MVU biznesa inkubācijai inovatīvu produktu un pakalpojumu ar augstu pievienoto, tostarp tehnoloģisko, vērtību radīšanai**, kas ietver grantus pakalpojumiem uzņēmējdarbības attīstībai, telpu un darba vietas nomai, prototipēšanas un tehnoloģiju izstrādei, ražošanas aprīkojuma, iekārtuizejmateriālu un izejvielu iegādei. Atbalsts ietver arī nefinanšu instrumentus kā konsultācijas, mācības, mentoringu, tīklošanos un piekļuvi koprades telpām
- ◆ **Dalība starptautiskās inovāciju un zinātniskajās programmās un organizācijās**, tai skaitā Eiropas Kosmosa aģentūrā, ES Kosmosa programmā un Eiropas Kodolpētniecības organizācijā. Pilotprojekts: Baltijas satelītu konstelācija ar vairāku nozaru iesaisti (informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, fotonika, viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas, zināšanu ietilpīga bioekonomika, viedā enerģētika un mobilitāte; drošības un aizsardzības nozare)
- ◆ **Speciālā regulatīvā vide automātiskā transporta risinājumiem** – pilotprojekts indikatīvi satiksmes autobusi.
- ◆ **Atbalsts jaunuzņēmumiem**, nodrošinot finanšu pieejamību to attīstībai, stiprinot sadarbību ar jaunuzņēmumu vides pārstāvjiem un tos pārstāvošajām organizācijām, un ar vienotas stratēģijas palīdzību veidojot tādu uzņēmējdarbībai atbalstošu vidi, kurā var veidoties jaunuzņēmumi un attīstīties to radītās inovācijas. Vienlaikus jaunuzņēmumu ekosistēmas attīstība tiek īstenota ciešā sadarbībā ar valsts institūcijām, investoru tīkliem, universitātēm un nozaru organizācijām, balstoties uz kopējo attīstības stratēģiju. Valsts atbalsts ietver gan nodokļu atvieglojumus un darbinieku piesaistes programmas, gan mentoringu, apmācības, investīciju sesijas, konferenču un tīklošanās pasākumus, kā arī jaunuzņēmumu datu bāzes uzturēšanu un nozares tēla veicināšanu, veicinot izaugsmi un starptautisko konkurētspēju.
- ◆ **Inovāciju fonds** – ieguldījumi komerciālās ievirzes pētījumu īstenošanai atbilstoši valsts un industrijas pieprasījumam, veicinot budžeta ieguldījumus P&A attīstot sadarbību starp spēcīgākajām pētniecības organizācijām
- ◆ **Latvijā pirmās ilgtermiņa valsts pētījumu programmas “Inovāciju fonds – ilgtermiņa pētījumu programma” īstenošana** – atbalsts agrīnas stadijas pielietojamās zinātnes un komerciālās ievirzes pētījumiem
- ◆ **Kapitālsabiedrībām ar valsts kapitālu kāpināt investīcijas pētniecībā un inovācijās**
- ◆ **Ar publiskā iepirkuma palīdzību, īstenots valsts pasūtījumu inovāciju jomā**

Tehnoloģiju pārnesei pieejams “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai”. Atbalsts pieejams inovāciju vaučeriem līdz 25 000 EUR tehniski ekonomiskai priekšizpētei, rūpnieciskajiem pētījumiem, eksperimentālajai izstrādei, augsti kvalificētu darbinieku piesaistei, rūpnieciskā īpašuma nostiprināšanai, kā arī

jauna produkta vai tehnoloģijas sertificēšanas un testēšanas pakalpojumiem. 13.05.2025. pieņemti programmas grozījumi, kas paredz atbalstu zinātniskajām institūcijām un komersantiem, t.sk., zinātņietilpīgiem jaunuzņēmumiem, jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei (pētniecības aktivitātēm), kas pēc

tam tiek virzīti komercializācijai. Viena granta apjoms ir līdz 300 tūkst. EUR. Papildus, šobrīd tiek veikti grozījumi, kas paredz paplašināt zinātņietilpīgo jaunuzņēmumu un zinātnisko institūciju pieteikumu skaitu, atvieglojot pieteikšanās nosacījumus un samazinot ierobežojumus. Programmas kopējais finansējums ir 23,3 milj. EUR.

Ekonomikas ministrija ir izstrādājusi 3 atbalsta programmas jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei, kuru mērķis stimulēt komersantus ieguldīt privāto finansējumu pētniecībā un attīstībā. Programmu finansējums – 112,6 milj. EUR – 5.1.1.2.i. “Atbalsta instruments pētniecībai un internacionalizācijai” pirmā un otrā kārtā un 1.2.1.2.i. 2. pasākums “Inovativu produktu un tehnoloģiju izstrāde”. Atbalsts tiek sniegts caur Kompetences centriem viedās specializācijas stratēģijas jomās. Atbalsts granta veidā līdz 1 milj. EUR rūpnieciskiem pētījumiem, eksperimentālām izstrādātnēm un tehniski ekonomiskajai priekšizpētei pieejams sīkiem (mikro), maziem, vidējiem un lieliem komersantiem. Līdz 16.01.2026. atbalstīti 371 pētniecības projekts, piesaistot privātās investīcijas 62,89 milj. EUR apmērā.

Latvijas komersantu un pētniecības organizāciju iesaistei Eiropai svarīgo kopīgo interešu projektos (IPCEI) pieejams “Atbalsta instruments pētniecībai un internacionalizācijai”¹⁵. Atbalsts granta veidā rūpnieciskiem pētījumiem, eksperimentālām izstrādātnēm un tehniski ekonomiskajai priekšizpētei pieejams sīkiem (mikro), maziem, vidējiem un lieliem komersantiem un pētniecības organizācijām. Programmas kopējais finansējums ir 24 milj. EUR. Līdz 31.12.2025. atbalstīti 8 Latvijas komersantu IPCEI pētniecības projekti par visu programmas pieejamo finansējumu. Latvija 2025. gada decembrī tika uzņemta IPCEI *Artificial Intelligence*, kuras ietvaros Latvijas uzņēmumiem būs iespēja attīstīt mākslīga intelekta

risinājumus un izstrādāt inovatīvus produktus, pakalpojumus un tehnoloģijas.

Inovativu produktu izstrādei, tai skaitā duāla pielietojuma, pieejams pasākums “Produktivitātes aizdevumi (tai skaitā ar kapitāla atlaidi) inovatīvām iekārtām, pētniecībai un attīstībai, tehnoloģiju pārnesēi”. Kopējais pieejamais finansējums ir 70 milj. EUR. Atbalsts sīkiem (mikro), maziem, vidējiem komersantiem un mazām vidējam un vidējam kapitalizācijas sabiedrībām tiks sniegts aizdevuma no 300 tūkst. EUR līdz 5 milj. EUR ar kapitāla atlaidi veidā – 30 %, bet ne vairāk kā 1,5 milj. EUR. Plānots, ka programmas ietvaros tiks izstrādāti vismaz 9 inovatīvi produkti, piesaistot privātās investīcijas vismaz 17,58 milj. EUR apmērā. Līdz 01.03.2026. iesniegti 22 aizdevuma pieteikumi, no kuriem 2 saņēmuši pozitīvu lēmumu.

Turpinās Valsts inovatīvo kapitālsabiedrību iniciatīva (VIKI), kas apvieno dažādas valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības. VIKI mērķis ir veicināt ieguldījumus pētniecībā, attīstībā un inovācijās šajās kapitālsabiedrībās, piedāvāt risinājumus normatīvā regulējuma nepilnību novēršanai, dalīties pieredzē un īstenot kopīgus projektu ierosmes pasākumus.

Ilgtermiņa valsts pētījumu programmas “Inovāciju fonds – ilgtermiņa pētījumu programma” (IVPP) mērķis ir sekmēt akadēmiskās un lietišķās pētniecības kompetences inovatīvu un komercializējamu produktu un tehnoloģiju izstrādē ciešā sadarbībā ar Latvijas industriju. Programmas ietvaros ir izveidota pētniecības platforma “BioPhoT”, kas koncentrējas uz sasniegumiem tādās Viedās specializācijas stratēģijas jomās kā biomedicinā, farmācijā, fotonikā un viedajos materiālos. Sadarbībā ar Latvijas Zinātnes padomi, EM nodrošina programmas uzraudzību un finansējuma sadali, prioritāri atbalstot agrīnas stadijas pielietojamās zinātnes un komerciālas ievirzes pētījumus.

4.4.3. TAUTSAIMNIECĪBAS DIGITALIZĀCIJA UN MĀKSLĪGAIS INTELEKTS

MĒRĶIS – Mākslīgā intelekta un digitālo tehnoloģiju ieviešana vismaz 50 % Latvijas uzņēmumu līdz 2028. gadam

MI loma uzņēmumu konkurētspējā un kompaktākas valsts pārvaldes veidošanā

Mākslīgais intelekts ir viena no spēcīgākajām produktivitātes svirām, kas pēdējos gados ir radikāli

mainījusi gan uzņēmumu konkurētspējas iespējas, gan publiskās pārvaldes attīstības trajektoriju. McKinsey Global Institute aplēses rāda, ka ģeneratīvais MI vien varētu radīt 2,6–4,4 triljonu USD ikgadēju ekonomisko ietekmi globāli,

¹⁵ IPCEI ir starptautiska platforma, kur ES dalībvalstu komersanti un pētniecības organizācijas apvienojas, lai īstenotu pētniecības aktivitātes ES līmeņa jauna produktu un tehnoloģiju izstrādei.

kas atbilst aptuveni 4 % no pasaules IKP, un 75 % no šīs vērtības koncentrētos četrās uzņēmējdarbības funkcijās: klientu apkalpošanā, mārketingā un pārdošanā, programmatūras izstrādē, kā arī pētniecībā un attīstībā¹⁶. Vienlaikus McKinsey 2025. gada vasaras pasaules apsekojuma rezultāti rāda, ka tikai aptuveni 6 % organizāciju spēj sasniegt 5 % vai lielāku EBIT pieaugumu, izmantojot MI, un izšķirošā atšķirība starp veiksmīgajiem un pārējiem nav tehnoloģiju iegāde, bet gan darba plūsmu pārveidošana. Uzņēmumi, kas vienlaikus ar MI ievieš procesu pārstrukturēšanu, sasniedz būtiski lielāku produktivitātes pieaugumu nekā tie, kas tikai pievieno MI rīkus esošajiem procesiem¹⁷. Tas nozīmē, ka MI ekonomiskā vērtība rodas nevis no algoritma kā tāda, bet no spējas pārveidot uzņēmējdarbības modeli, kas ir viens no Latvijas politikas izaicinājumiem, ņemot vērā, ka mikrouzņēmumu segmentā, kas veido 93 % no Latvijas uzņēmumiem, šādai pārveidei trūkst gan kapacitātes, gan kapitāla. Tieši tāpēc MI atbalsta instrumenti šajā nodaļā – finanšu instrumenti digitālajai transformācijai, prasmju pilnveides programmas un MI centra speciālā regulatīvā vide ir savstarpēji papildinoši: tie piedāvā ne tikai tehnoloģisko risinājumu, bet arī tā ieviešanas atbalstu.

Otrs MI ekonomiskās ietekmes virziens ir publiskā pārvalde – joma, kurā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) pētījums "Governing with Artificial Intelligence" (2025), analizējot 200 reālus MI lietojuma gadījumus 11 pamatfunkcijās 33 OECD valstīs, secina, ka MI publiskajā sektorā var būtiski palielināt produktivitāti, atbildīgumu un pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem un uzņēmējiem¹⁸. Konkrēti piemēri rāda mērogu. Somijas sociālās drošības iestāde Kela, ieviešot MI risinājumu pabalstu pieteikumu pielikumu klasificēšanai un apstrādei, ietaupa aptuveni 38 pilna laika ekvivalentu darbavieta gadā¹⁹. Ekstrapolējot līdzīgu produktivitātes loģiku uz Latvijas valsts pārvaldi, kurā nodarbināti aptuveni 60 tūkst. cilvēku – pat daļēja MI integrācija rutīnas administratīvajos procesos var atbrīvot cilvēkresursus, kurus iespējams novirzīt augstākas pievienotās vērtības darbam, kā arī mazināt atskaišu sloga ietekmi uz uzņēmējiem caur "dati vienreiz" un automatiskā nodokļu aprēķina principiem (sk. 4.7. nodaļu). MI publiskajā pārvaldē tādējādi nav tikai efektivitātes jautājums. Tas ir tieši saistīts ar šajā ziņojumā definēto otro prioritāti par mazāku birokrātisko slogu uzņēmumiem un kompaktāku, uz pakalpojumiem orientētu valsti.

RĪCĪBAS

- ◆ **Mākslīgā intelekta centra efektīva darbības nodrošināšana** – speciālā regulatīvā vide mākslīgā intelekta pilotprojektiem un mākslīgā intelekta risinājumu plašāka izmantošana publiskajā sektorā birokrātijas mazināšanā
- ◆ **Atbalsts jaunu produktu un pakalpojumu ieviešanai uzņēmējdarbībā**, lai īstenotu rūpnieciskus pētījumus, eksperimentālas izstrādes un tehniski ekonomisko priekšizpēti. Atbalsts granta veidā, kur atbalsta intensitāte atkarīga no komersanta lieluma un īstenotajām aktivitātēm
- ◆ **Finanšu instrumenti komersantu digitālās transformācijas veicināšanai**, atbalstot uz produktivitātes pieaugumu vērstus ieguldījumus uzņēmējdarbības digitālās transformācijas rīkos. Atbalsta programmas ietvaros ir pieejami aizdevumi no 100 tūkst. līdz 7 milj. EUR ar kapitāla atlaidi līdz 35%, bet ne vairāk kā 1 milj. EUR komersantu digitālās transformācijas veicināšanai.
- ◆ **Drošākas, paredzamākas un uzticamākas tiešsaistes vides radīšana digitālās vides lietotājiem**, nosakot jaunu pienākumu un aizliegumu starpniecības pakalpojumu sniedzējiem (tostarp, interneta provaidieriem, platformu uzturētājiem, mitināšanas pakalpojumu sniedzējiem) digitālajā telpā, lai mazinātu nelikumīga satura izplatību tiešsaistē un izskaust nekontrolētas digitālās telpas attīstības radītās negatīvās blakusparādības
- ◆ **Vienotu datu kvalitātes minimālo standartu noteikšana**, tai skaitā sistemātiski sakārtojot esošās datu bāzes un publiskā sektora reģistrus

Darbību ir uzsācis Mākslīgā intelekta centrs (MI centrs), kas veido platformu MI tehnoloģiju attīstībai, testēšanai un ieviešanai gan publiskajā sektorā, gan uzņēmējdarbībā. MI centra uzdevums ir koncentrēt ekspertīzi mākslīgā

intelekta regulējuma, inovāciju attīstības un tirgus uzraudzības jautājumos, nodrošinot vienotu pieeju MI tehnoloģiju ieviešanai un risku pārvaldībai, mazinot institucionālo sadrumstalotību un nodrošinot efektīvāku

¹⁶ McKinsey & Company. *The economic potential of generative AI: The next productivity frontier* (McKinsey Global Institute, 2023, ar atjauninājumiem). Pieejams: <https://www.mckinsey.com/capabilities/mckinsey-digital/our-insights/the-economic-potential-of-generative-ai-the-next-productivity-frontier>

¹⁷ McKinsey & Company. *The State of AI: How organizations are rewiring to capture value — Global Survey 2025* (publicēts 2025. gada novembrī, aptauja veikta 2025. gada 25. jūnijs – 29. jūlijs, 1993 respondenti 105 valstīs). Pieejams:

<https://www.mckinsey.com/capabilities/quantumblack/our-insights/the-state-of-ai>

¹⁸ OECD. *Governing with Artificial Intelligence: The State of Play and Way Forward in Core Government Functions* (OECD Publishing, Paris, 2025). Pieejams: https://www.oecd.org/en/publications/2025/06/governing-with-artificial-intelligence_398fa287.html

¹⁹ OECD. *Building an AI-ready public workforce* (OECD Digital Government Studies, 2025). Pieejams: https://www.oecd.org/en/publications/building-an-ai-ready-public-workforce_b89244c7-en.html

publisko resursu izmantošanu.

MI centrs 27.02.2026. izsludinājis projektu uzsaukumu dalībai speciālajā regulatīvajā vidē MI sistēmu attīstībai.

Uzsaukuma mērķis ir atlasīt projektus, kuriem nepieciešams attīstīt un pilnveidot mākslīgā intelekta risinājumus kontrolētā un uzraudzītā vidē, vienlaikus risinot atbilstības, drošības un regulatīvos jautājumus.

Pašlaik tiek izstrādāta Latvijas nostāja attiecībā uz Eiropas Komisijas izstrādāto vienkāršošanas pakotni – Digitālo Omnibusu –, kura būtiski ietekmēs MI sistēmu regulējumu un Mākslīgā intelekta akta ieviešanu ES.

Komerccdarbības procesu digitalizācijai un produktivitātes paaugstināšanai komersantiem un biedrībām pieejams “Atbalsts procesu digitalizācijai komercdarbībā”. Atbalsts pieejams grantu veidā līdz 100 tūkst. EUR. Atbalsta ietvaros ieguldījumus var veikt administratīvo, personāla vadības, pārdošanas, resursu pārvaldības, datu pārvaldības, transports un loģistikas, ražošanas un kvalitātes kontroles, operatīvās vadības procesu uzlabošanai, kā arī stratēģiskās vadības, jaunu digitālu risinājumu izstrādē un citu ar informācijas un komunikācijas tehnoloģiju produktos, tehnoloģijām, drošību vai procesiem saistītu uzlabojumu veikšanu. Programmas kopējais finansējums ir 36,14 milj. EUR. Līdz 2025. gada decembrim atbalstīti 1257 komersanti par kopējo summu 33,34 milj. EUR.

Jaunu digitālu produktu un tehnoloģiju izstrādei pieejams “Atbalsts jaunu produktu un pakalpojumu ieviešanai uzņēmējdarbībā”. Atbalsts tiek sniegts caur Kompetences centriem viedās specializācijas stratēģijas jomās. Atbalsts grantu veidā līdz 1 milj. EUR rūpnieciskiem pētījumiem, eksperimentālām izstrādēm un tehniski ekonomiskajai priekšizpētei pieejams sīkiem (mikro),

maziem, vidējiem un lieliem komersantiem. Līdz 16.01.2026. atbalstīti 79 pētniecības projekti, piesaistot privātās investīcijas vairāk kā 12,1 milj. EUR apmērā.

Uzņēmumiem pieejams atbalsts digitālo un nozaru vajadzībās balstītai prasmju pilnveidei. Atbalsta intensitāte apmācībām ir no 50 % līdz 100 %. Līdz 2026. gada vidum uzņēmumi var izglītēt savus darbiniekus tādās digitālās jomās kā biznesa inteliģences sistēmu izstrāde, digitālā transformācija, MI, kibernetika, drošība, uzņēmuma procesi un to digitalizācija, datu analīze, datubāzes u.c. Mācības var pielāgot sava uzņēmuma specifikai. Savukārt līdz 2029. gada beigām uzņēmumi var pieteikties nozaru vajadzībās balstītām mācībām, pielāgojot tās sava uzņēmumam specifikai, piemēram, jaunu iekārtu lietošanas apmācības, uzņēmuma iekšējo procesu mobilizēšana un atjaunošana, jaunākās tendences mežrūpniecībā, farmācijā, elektroenerģētikā u.c. nozarēs. Kopējais apmācībām pieejamais finansējums 2025. un 2026. gadā sasniedz 26 milj. EUR. Līdz 2025. gada beigām mācībās iesaistījušies vairāk nekā 4000 uzņēmumi. Plānots, ka 2026. gadā mācībās iesaistīsies vēl 2000 uzņēmumi un to darbinieki.

Finanšu instrumenti komersantu digitālās transformācijas veicināšanai – aizdevumi ar kapitāla atlaidi līdz 35 % komersantu digitālās transformācijas veicināšanai. Kopējais pieejamais finansējums ir 50,65 milj. EUR. Programmas ietvaros ir atbalstāmas digitalizācijas aktivitātes, kā piemēram, tradicionālo procesu digitalizācija, industrijas 4.0 risinājumu iegāde un ieviešana, 5G tīklā funkcionējošu sistēmu un iekārtu iegāde, datu uzglabāšanas risinājumi, u.c. Programmas ietvaros līdz 28.02.2026. noslēgti 153 līgumi par kopējo finansējumu 62,10 milj. EUR un piesaistīts privātās investīcijās 66,68 milj. EUR.

4.4.4. BRĪVA UN GODĪGA KONKURENCE, DZĪVES DĀRDZĪBAS MAZINĀŠANA

MĒRĶIS – konkurences vide darbojas patērētāju un godprātīgu uzņēmēju interesēs – mazāk tirgus izkropļojumu, zemākas cenas, stingra uzraudzība

RĪCĪBAS

- ◆ **Padziļinātas tirgus izpētes un preventīvi pasākumi pārtikas mazumtirdzniecības, veselības aprūpes, atkritumu apsaimniekošanas, enerģētikas un finanšu sektoros, kā arī publisko iepirkumu jomā informācijas tehnoloģiju nozarē,** sagatavojot priekšlikumus nepamatotu barjeru, konkurences ierobežojumu likvidēšanai un konkurētspējīgākas uzņēmējdarbības vides veicināšanai.
- ◆ Noteikta **personīgā atbildība tirgus dalībnieku amatpersonām par konkurences tiesību pārkāpumu pieļaušanu.** Grozījumi “Konkurences likumā” paredz, ka kapitālsabiedrību atbildīgajām amatpersonām, kuru rīcība vai bezdarbība

veicinājusi uzņēmuma iesaisti aizliegtā vienošanās iepirkumā, var tikt piemērots amatu ieņemšanas ierobežojums uz laiku līdz 3 gadiem. Likumprojekts ir iesniegts un ir izskatīšanā Saeimā.

- ◆ **Mazinot birokrātisko slogu, veikta apvienošanās regulējuma pilnveide, nosakot **augstākus apgrozījuma sliekšņus apvienošanās ziņojumu iesniegšanas pienākumam un paplašinot gadījumus, kad iesniedzams saīsināts ziņojums par plānoto apvienošanos, kā arī panākti uzlabojumi vertikālo un horizontālo vienošanos, kas nav pakļaujamas aizliegumam, regulējumā, to pilnībā harmonizējot ar atbilstošo ES regulējumu.****

Lai nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas visiem tirgus dalībniekiem darboties tirgū brīvas un godīgas konkurences apstākļos, Konkurences padome (KP) uzrauga, lai tirgus dalībnieki, it īpaši tirgus dalībnieki ar ievērojamu tirgus varu, kā arī publiskās personas un to kapitālsabiedrības, nedeformētu konkurenci.

Ņemot vērā publisko iepirkumu ievērojamo ietekmi uz valsts un pašvaldību budžeta līdzekļu izlietojumu, būtiska nozīme ir KP veiktajām izpētēm, vēršoties pret konkurences ierobežojumiem publisko iepirkumu jomā.

Vienlīdzīgu un godīgu konkurences apstākļu nodrošināšana

2025. gada laikā pabeigtas 7 augstas prioritātes pārkāpuma izpētes, sodīti 5 uzņēmumi, piemēroti sodi – 2,5 milj. EUR, izvērtēti 19 apvienošanās ziņojumi, pieņemti 18 lēmumi, kā arī noslēgtas 3 tirgu uzraudzības – metāllūžņu tirgus uzraudzība, identificējot būtiskas barjeras jaunu uzņēmumu ienākšanai tirgū un konstatējot, ka nozarē pēdējo desmit gadu laikā uzņēmumu skaits ir samazinājies gandrīz divas reizes; tirgus uzraudzība par norēķinu termiņu piemērošanas praksi svaigu augļu, dārzeņu un ogu piegādes ķēdē Latvijā, secinot, ka ir daļa iepircēju, kas, izmantojot savu ekonomisko tirgus varu, piemēro nepamatoti garus norēķinu termiņus, pārliedot finanšu slogu uz piegādātājiem, kā arī tirgus uzraudzība par Dienvidkurzemes novada pašvaldības rīkotajiem iepirkumiem, konstatējot būtiskus konkurences ierobežojumus publiskajos iepirkumos.

Starp būtiskākajiem lēmumiem jāizceļ pirmais lēmums par “Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma” pārkāpumu, piemērojot SIA “MAXIMA Latvija” sodu vairāk nekā 1,8 milj. EUR apmērā, tāpat izceļams ir būvzinierkomunikāciju kartelis, KP atklājot aizliegtu vienošanos 33 publiskajos iepirkumos un piemērojot kartela dalībniekiem sodu vairāk nekā 500 tūkst EUR apmērā. 4 lietas dalībnieki minētajā lietā noslēdza izlīgumu ar KP, atzīstot dalību kartelī un apņēmoties samaksāt KP piemēroto naudas sodu, līdz ar to KP ļaujot īstenot procesuālās ekonomijas principu. Tāpat KP pieņēmusi lēmumu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas lietā pret SIA “Mārupes komunālie pakalpojumi”, KP konstatējot, ka pārkāpuma rezultātā tika ierobežota konkurence papildu ūdens patēriņa skaitītāju uzstādīšanas un maiņas (un plombēšanas) tirgū Mārupes

novadā. Par minēto pārkāpumu uzņēmumam KP piemērojusi sodu vairāk nekā 78 tūkst. EUR apmērā.

KP 2026. gadā ir noteikusi 5 galvenās prioritātes: smagāko konkurences pārkāpumu atklāšana un novēršana (īpaši karteli publiskajos iepirkumos un mazumtirdzniecībā, paredzot izskatīt vismaz 10 augstas prioritātes lietas), padziļināta tirgu uzraudzība (pārtikas, veselības, enerģētikas un citos sektoros), digitalizācija un modernu analītikas rīku attīstība (datu analīze, Nozaru konkurētspējas pārskats un AI balstīts kartelu skrīnings), birokrātijas mazināšana un regulējuma pilnveide (vismaz 2 normatīvo aktu iniciatīvas un efektīvāks konkurences un neitralitātes regulējums), kā arī konkurences kultūras stiprināšana un sabiedrības izglītošana (vismaz 5% izpratnes pieaugums par godīgu konkurenci, īstenojot izglītojošus pasākumus un komunikāciju).

Normatīvo aktu pilnveide un izglītošanas aktivitātes

2025. gadā KP sadarbībā ar politikas veidotāju EM virzija vairākas likumdošanas iniciatīvas konkurences tiesiskā regulējuma pilnveidei, kuru mērķis ir stiprināt konkurences aizsardzību, nodrošināt regulējuma efektivitāti un vienlaikus mazināt administratīvo slogu tirgus dalībniekiem.

Lai mazinātu birokrātijas normatīvajā regulējumā un padarītu efektīvāku konkurences tiesību regulējumu, 2026. gadā tiek plānots virzīt vismaz 2 normatīvo aktu iniciatīvas.

2026. gadā turpinās virzību grozījumi “Konkurences likumā”, kas paredzēs lielāku amatpersonu atbildību par uzņēmumu iesaisti konkurences pārkāpumos. Iecerēti arī grozījumi “Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumā”, lai ierobežotu termiņu preču sortimenta maiņai, precizētu noteikumus attiecībā uz sankciju noteikšanu un norēķinu termiņu par svaigiem augļiem, ogām un dārzeņiem. Vienlaikus plānots pilnveidot apvienošanās regulējumu, nosakot augstākus apvienošanās ziņojumu iesniegšanas sliekšņus un paplašinot saīsinātā ziņojuma piemērošanu. Plānots arī harmonizēt nacionālo regulējumu attiecībā uz atsevišķām vertikālajām un horizontālajām vienošanām, kas nav pakļautas vienošanās aizliegumam, ar ES regulējumu.

2026. gadā tiks turpināts darbs pie konkurences neitralitātes regulējuma pilnveides, kura mērķis ir paredzēt vienkāršākus un skaidrākus nosacījumus un novērtējumu publisko personu līdzdalības iegūšanai vai saglabāšanai kapitālsabiedrībās, vienlaikus stiprinot atbildību par

pārkāpumiem un iespēju prasīt zaudējumu atlīdzību konkurences neitralitātes pārkāpumu gadījumā.

KP turpina sniegt iebildumus un priekšlikumus attiecībā uz citu institūciju sagatavoto normatīvo regulējumu, lai

mazinātu konkurences ierobežojumus tiesību aktu projektos, izvirzot mērķi, ka vismaz 30 % gadījumos KP priekšlikumi tiks ņemti vērā.

MĒRĶIS – veicināt pārtikas preču pieejamību par pieņemamām cenām atbilstoši sabiedrības pirktspējas līmenim

RĪCĪBAS

- ◆ **Tiesiskā regulējuma pilnveidošana**, lai veicinātu godīgu tirdzniecības praksi un nodrošinātu vienlīdzīgu konkurenci pārtikas preču mazumtirdzniecības tirgū
- ◆ **Memoranda par pārtikas preču tirdzniecību «Zemo cenu groza» paplašināšana** sadarbībā ar Memoranda sadarbības partneriem
- ◆ **Vienošanās par godīgu PVN pārnesi uz gala cenām**

Lai veicinātu pārtikas preču pieejamību par pieņemamām cenām atbilstoši sabiedrības pirktspējas līmenim, 2025. gada 27. maijā tika parakstīts *Memorands par pārtikas preču tirdzniecību* ar šādiem mērķiem:

- palielināt **vietējās izcelsmes** pārtikas preču sortimentu un to tirdzniecības apjomu;
- veicināt **pamata pārtikas preču pieejamību** Latvijas iedzīvotājiem, īpaši ņemot vērā mājsaimniecības ar zemākiem ienākumiem;
- **uzlabot sadarbību** starp mazumtirgotājiem un ražotājiem;
- **atbalstīt tautsaimniecības izaugsmi un ilgtspējīgu konkurenci** pārtikas piegādes ķēdē.

22.01.2026. Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijā tika iesniegts ar *Memoranda par pārtikas preču tirdzniecību* sadarbības partneriem saskaņots alternatīvs likumprojekts “**Grozījumi Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumā**”, kas paredz līdzsvarot attiecības starp ražotājiem un tirgotājiem, novērst pārtikas preču mazumtirdzniecībā īstenoto atšķirīgo attieksmi cenu veidošanā starp Latvijā un citās valstīs saražotajām pārtikas precēm un kopumā veicināt godīgu tirdzniecības praksi.

Lai nodrošinātu patēriņa preču cenu izsekojamību un monitoringu, tika pieņemti MK 12.08.2025. noteikumi Nr.508 “**Pārtikas preču cenu iesniegšanas noteikumi cenu izsekojamībai un monitoringam**”. Pārtikas preču cenu salīdzināšanas rīki datus izmanto un patērētāji tajos var salīdzināt preču cenas. Šobrīd pārtikas preču cenas var salīdzināt *Letapartika.lv*, *CenuDepo.com*, *Visibukleti.lv* un *KiwiScan.io*.

Šobrīd norit aktīvs darbs arī pie citiem priekšlikumiem pārtikas preču cenu samazināšanai. No 01.07.2026. līdz 30.06.2027., īstenojot pilotprojektu, maizes, svaiga piena, svaigas atdzesētas mājputnu gaļas un mājputnu svaigu olu (čaumalās) piegādēm tiks piemērota PVN samazinātā likme 12 procentu apmērā. Vidējā termiņā tiks **novērtēta samazinātās PVN likmes 12 procentu ietekme** uz vietējo pārtikas produktu patēriņa pieaugumu. Sadarbībā ar *Memoranda par pārtikas preču tirdzniecību* partneriem tiks **paplašināta "Zemo cenu groza" iniciatīva**, tajā iekļaujot vairāk pārtikas preces. «Zemo cenu grozs» ieviests no 2025. gada jūnija un to šobrīd piedāvā Maxima, Rimi, Lidl, Top!, Elvi un Aibe. Tāpat arī ar Memoranda partneriem un citām ieinteresētajām pusēm plānots parakstīt **vienošanos par godīgu PVN pārnesi uz gala cenām.**

Lai mazinātu birokrātiju un administratīvo slogu, Ekonomikas ministrija ir sagatavojusi **Rīcības plānu tirdzniecības nozares atbalstam.**

4.5. IEGULDĪJUMI CILVĒKKAPITĀLĀ

MĒRĶIS – trīskāršot STEM un inženierzinātņu speciālistu sagatavošanu, iesaistīt darba tirgū ekonomiski neaktīvos iedzīvotājus un padarīt Latvijas darbaspēka prasmju struktūru atbilstošu augstākas produktivitātes ekonomikai

Darba tirgū arī vērojamas pozitīvas tendences

2025. gadā, pēc divu gadu lejupslīdes, nodarbināto skaits pieauga par 0,6 % jeb 5 700 personām, sasniedzot 883,1 tūkst. iedzīvotāju. Vislielākais darbaspēka pieaugums tika novērots tirdzniecības, profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu, apstrādes rūpniecības nozarēs. Iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte 15–74 gadu vecuma grupā 2025. gadā pieauga līdz 69,3 % (salīdzinājumā ar 68,7 % 2024. gadā), bet nodarbinātības līmenis 15–64 gadu vecuma grupā sasniedza 64,5 % (64,0 % 2024. gadā). Ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits gada laikā samazinājās par 9,2 tūkst. – no 429,3 līdz 420,1 tūkst., kas liecina par pakāpenisku papildu darbaspēka resursu iesaistīšanos darba tirgū. Tieši šīs ekonomiskās aktivitātes pieaugums paralēli palielināja gan nodarbināto, gan aktīvā darbaspēka skaitu, tāpēc bezdarba līmenis saglabājās 2024. gada līmeni – 6,9 %.

Tomēr darba tirgū joprojām pastāv vairākas strukturālas problēmas.

Ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars saglabājas augsts – aptuveni trešdaļa darba meklētāju bija bez darba vairāk nekā 12 mēnešus. Darba piedāvājumu vienlaikus ierobežo prasmju neatbilstība un izteiktas reģionālās disproporcijas, kā arī nelabvēlīgas demogrāfiskās tendences – 2025. gadā 15–74 gadu vecuma iedzīvotāju skaits samazinājās par 3 000, salīdzinot ar 2024. gadu (no 1 372,0 tūkst. līdz 1 369,0 tūkst.), un darbaspējīgo iedzīvotāju grupa turpina sarukt visstraujāk.

Šie strukturālie izaicinājumi — augstais ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars, prasmju neatbilstība un sarūkošais darbaspējīgo iedzīvotāju skaits — nosaka trīs savstarpēji saistītus rīcības virzienu: darbaspēka pieejamības paplašināšana (t.sk. 23 tūkstošu ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju iesaiste darba tirgū), prasmju transformācija un datu balstīta darba tirgus pārvaldība.

Latvijas ekonomikas dubultošana līdz 2035. gadam nav iespējama bez fundamentālas darbaspēka transformācijas. Demogrāfijas tendences ir nelokāmas — darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaits turpina sarukt, un šo

kritumu var kompensēt tikai ar produktivitātes pieaugumu un efektīvāku esošā darbaspēka izmantošanu. Vienlaikus ekonomikas pāreja uz augstāku produktivitāti prasa kvalitatīvi citas prasmes nekā tās, ar kurām Latvija ir nonākusi līdz pašreizējam attīstības līmenim.

Latvijā augsto tehnoloģiju nozarēs nodarbināti tikai 4 % strādājošo – gandrīz divas reizes mazāk nekā ES vidēji. Apstrādes rūpniecībā, kas ir viens no galvenajiem produktivitātes pieauguma virzītājiem, lielo uzņēmumu produktivitāte pārsniedz mikrouzņēmumu līmeni 5–9 reizes, bet šiem uzņēmumiem arvien grūtāk atrast kvalificētus darbiniekus. EIB 2025. gada aptaujā kvalificēta personāla pieejamība ir norādīta kā viens no būtiskākajiem investīciju šķēršļiem. Izglītības akceleratora programma STEAM jomās ir uzsākta, bet tās mērogs pagaidām nav pietiekams, lai mainītu kopējo ainu.

Cilvēkkapitāla politiku koordinē Cilvēkkapitāla attīstības padome trīs ministru sastāvā (ekonomikas, labklājības, izglītības un zinātnes), pieaicinot sociālos partnerus.

EM ir izstrādājusi metodoloģiju publiskā finansējuma mācību vajadzību noteikšanai. Metodoloģijas mērķis ir izveidot prioritizētu pieaugušo mācību vajadzību sarakstu, kas atbilst tautsaimniecības esošām un nākotnes darbaspēka vajadzībām. Lai nodrošinātu darba tirgus vajadzību/ informācijas sasaisti ar izglītības piedāvājumu, tiek nodrošināta vienota taksonomija par izglītības piedāvājumu un darba informāciju. Uz metodoloģijas pamata tiek veidots vienots nozaru mācību vajadzību saraksts.

Pieejamas uzņēmumu un to darbinieku mācību programmas, kas veicina digitālo prasmju apguvi un nozares vajadzībās balstītu risinājumu ieviešanu un Latvijas uzņēmumu konkurētspēju un cilvēkkapitāla attīstību. Šobrīd uzņēmumi var pieteikties digitālo prasmju mācībām, kur atbalsta intensitāte ir no 50-70 %, savukārt sākot no 2025. gada 2. ceturkšņa, atbalsta intensitāte būs 100 %. Šobrīd mācībās jau ir piedalījušies vairāk nekā 500 uzņēmumi, plānots, ka līdz 2026. gada beigām mācībās būs iesaistījušies vismaz 2000 uzņēmumi. Savukārt nozaru vajadzībās balstītas mācības uzņēmumu darbiniekiem būs pieejamas no 2025. gada 2. ceturkšņa, piesakoties pie nozaru asociācijām. Atbalsts būs pieejams līdz 2029. gadam un plānots mācībās iesaistīt vismaz 1000

uzņēmumu darbiniekus. Abās atbalsta programmās kopējais finansējums sasniedz 26,4 milj. EUR.

Ar mērķi mazināt birokrātisko slogu uzņēmumiem ārvalstu darbaspēka piesaistē, vienlaikus stingri vērsties pret nelegālo imigrāciju un izslēdzot Latviju kā tranzitvalsti trešo valstu darbinieku plūsmai uz citām Šengenas dalībvalstīm EM 2024. gadā ir veikusi vairākus grozījumus spēkā esošajos normatīvajos aktos – MK noteikumos Nr. 225 “Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu**”, nosakot, ka visās tautsaimniecības nozarēs ārvalstu strādājošajiem minimālais finanšu līdzekļu apmērs ir nozares vidējās algas līmenī vai ar ģenerālvienošanos noteiktās minimālās algas līmenī, kā arī MK noteikumos Nr. 55 “**Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu**”, nosakot, ka darba devējam, kas plāno nodarbināt trešo valstu darbiniekus, ir nepieciešams NVA atzinums atļaut vai atteikt ārzemnieka**

piesaisti un iegūt tiesības nodarbināt ārzemnieku, noslēdzot ar viņu darba līgumu

2025. gadā turpinās Izglītības akceleratora programma, lai veicinātu ilgtermiņa pārmaiņas izglītībā un prasmju attīstībā, īpaši STEAM jomās. Projektā aktīvi tiek iesaistīti uzņēmumi.

2025. gadā uzsākts pilotprojekts ģeneratīvā mākslīgā intelekta risinājumu ieviešanai darba tirgus tendenču analizē, neprasot papildu informāciju uzņēmējiem un iegūstot pilnvērtīgāku reālā laika informāciju, lai izveidotu visaptverošo informatīvo bāzi vienota pieprasījuma izstrādē izglītības sistēmai darba tirgum nepieciešamo speciālistu sagatavošanai.

Ekonomikas konkurētspējai ir nepieciešama elastīga uzņēmējdarbības vide — regulējuma modernizēšana nodarbinātībā, administratīvajos procesos un uzņēmumu pārvaldībā, lai Latvija būtu vienkāršāka un ātrākā vieta reģionā, kur veidot un attīstīt biznesu.

RĪCĪBAS

Darbaspēka pieejamība

- ◆ **Ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju iesaiste** - darba tirgū papildus vismaz 23 tūkstošus cilvēku, fokusējoties uz nelabvēlīgā situācijā esošiem jauniešiem, personām ar invaliditāti (nodrošinot ilgtspējīgas nodarbinātības instrumentus), pensijas vecuma iedzīvotājiem (motivācijas mehānismi turpināt strādāt).
- ◆ **Sabiedrības veselība kā darbaspēka noturības pamats.** Veselības stāvoklis tieši ietekmē darbaspēka pieejamību — agrīna mirstība, hronisko slimību izraisīta darbnespēja un "izkrišana" no darba tirgus ir faktori, kas sarūkošas darbaspējas vecuma iedzīvotāju apstākļos kļūst arvien kritiskāki. Nepieciešama veselības aprūpes finansējuma sistemātiska palielināšana, fokusējoties uz preventīviem pasākumiem, kas novērš darbspēju zaudēšanu, jo īpaši vecāka gadagājuma nodarbinātajiem. Veselības apdrošināšanas sistēmas attīstība var kalpot gan kā motivācijas instruments darba devējiem, gan kā darbinieku noturēšanas mehānisms.
- ◆ **Ārvalstu darbaspēka piesaiste ar mazāku birokrātiju un lielāku kontroli.** Paātrināta darba atļauju procedūra, uzticamo darba devēju statuss ar vienkāršotu atkārtotu piesaisti, digitalizēts process vienotā platformā (PMLP, NVA, VID), dinamisks profesiju saraksts sasaistē ar EM darba tirgus prognozēm, pastiprināta kontrole pēc atļaujas izsniegšanas (automātisks algu un nodokļu monitorings). Vienlaikus stingra vērtēšana pret nelegālo imigrāciju.

Prasmju transformācija

- ◆ **STEM un inženierzinātņu kapacitātes trīskāršošana.** Jaunais augstākās izglītības snieguma finansēšanas modelis, kas no 2026. gada aizstāj budžeta vietu sistēmu, paredz augstskolām maksāt par kvalificētiem absolventiem, nevis par aizpildītām studiju vietām. Vienošanās ar augstskolām par STEM absolventu skaita trīskāršošanu vidējā termiņā, izmantojot trīs instrumentus vienlaikus — valsts finansēto studiju vietu un līdzfinansēto vietu apjoma būtisku palielināšanu STEM programmās (prioritāri inženierzinātnes, mehatronika, enerģētika, mākslīgais intelekts); snieguma finansējumu, kas stimulē augstskolas koncentrēt resursus uz tautsaimniecībai kritiski nepieciešamajām jomām; un mērķtiecīgu studējošo piesaisti – stipendiju programmas, karjeras izglītība, sadarbība ar darba devējiem prakšu nodrošināšanā. Izglītības kvalitāte un STEAM stiprināšana visos izglītības līmeņos ar atbilstošu publisko finansējumu.
- ◆ **Mikrosertifikātu sistēma augstskolās,** kas ļauj jau strādājošiem speciālistiem iegūt atzītu kvalifikāciju konkrētās kompetencēs (robotika, automatizācija, MI, digitālās tehnoloģijas) bez pilna studiju cikla apgūšanas, iekļaujot mikroapliecinājumus vienotā kvalifikāciju sistēmā.
- ◆ **Profesionālā izglītība un prakses.** Paplašināt vidējās profesionālās izglītības piedāvājumu atbilstoši darba tirgus vajadzībām, stiprinot praktisku pieeju caur prakšu fondu un mērķētu sadarbību ar konkrētiem uzņēmumiem. Prakses vietu nodrošināšanā fokuss uz reģionālajos centros izvietotiem vidējiem un lielajiem uzņēmumiem, kas var nodrošināt kvalificētu prakses vadību.

- ◆ **NVA kā vienots kontaktpunkts darba devējiem un darba ņēmējiem.** Šobrīd NVA sabiedrībā tiek asociēta galvenokārt ar bezdarbnieku apkalpošanu, lai gan tai ir 31 klientu apkalpošanas centrs visā Latvijā, karjeras konsultantu kompetence un plašs sadarbības tīkls ar pašvaldībām. Vienlaikus NVA un VIAA paralēli īsteno līdzīgas vai identiskas funkcijas (mācības, stipendijas, klientu atlase), mākslīgi sadalot mērķa grupas pa nodarbinātības statusu, kas rada dublēšanos, administratīvo slogu. Nepieciešama fundamentāla fokusa maiņa:
 - NVA kā vienots kontaktpunkts iedzīvotājiem un darba devējiem — nevis tikai bezdarbnieku apkalpošana, bet proaktīvs darbs ar visām darba tirgus mērķa grupām, nodrošinot personalizētu attīstības ceļu (profilēšana → konsultācija → mācības → nodarbinātība);
 - specializētu darba devēju konsultantu izveide, kas sistemātiski strādā ar uzņēmumiem, identificē to darbaspēka vajadzības un veido ilgtermiņa sadarbību atbilstoši reģionu darba tirgus vajadzībām un valsts stratēģiskajām prioritātēm;
 - pieaugušo mācību plānošana un īstenošana vienotā sistēmā neatkarīgi no personas nodarbinātības statusa, izveidojot vienotu izglītības pakalpojumu sniedzēju atlasī ar vienotiem kvalitātes kritērijiem un vienas vienības izmaksu metodiku;
 - agrīnās brīdināšanas mehānismi par iespējamu bezdarba risku nozarēs ar samazinājumu, lai savlaicīgi piedāvātu pārkvalifikācijas iespējas pirms darbinieki kļūst par bezdarbniekiem.

Datos balstīta pārvaldība un veselība

- ◆ **Mākslīgais intelekts darba tirgus analizē.** 2025. gadā uzsākts pilotprojekts ģeneratīvā mākslīgā intelekta risinājumu ieviešanai darba tirgus tendenču analizē – sistēma iegūst reālā laika informāciju, neprasot papildu datu iesniegšanu uzņēmējiem. Mērķis – izveidot visaptverošu informatīvo bāzi vienota pieprasījuma izstrādei izglītības sistēmai.
- ◆ **Vienota cilvēkkapitāla pārvaldības sistēma.** Datos balstīts nozaru vajadzību pasūtījums, profilēšanas sistēma, ilgtspējīgs uz rezultātiem balstīts finansēšanas modelis pieaugušo izglītībā, nodarbinātības monitorings un analīze. Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija 2028.–2034. gadam (EM izstrādātais ietvars jau iepazīstināts darba devēju organizācijām) nodrošinās ilgtermiņa plānošanas pamatu.

4.6. MODERNA INFRASTRUKTŪRA UN PIEEJAMI MĀJOKĻI

4.6.1. NEKUSTAMO ĪPAŠUMU ATTĪSTĪŠANA

MĒRĶIS – nekustamā īpašuma attīstīšana kā investīciju vides elements – Baltijā ātrākais un prognozējamākais ceļš no idejas līdz nodošanai ekspluatācijā

RĪCĪBAS

- ◆ **Pārskatīt normatīvo regulējumu teritorijas plānošanas, ietekmes uz vidi novērtēšanas, atmežošanas, būvniecības un īpašuma reģistrācijas jomā**, novēršot konstatētos administratīvos šķēršļus un nepilnības
- ◆ **Sagatavot un publicēt skaidrojošos materiālus un labās prakses apkopojumus**, lai nodrošinātu vienveidīgu un kvalitatīvu regulējuma piemērošanu
- ◆ **Attīstīt digitālos procesus**, uzlabojot nekustamā īpašuma attīstīšanai nepieciešamo datu iegūšanu un šo datu pieejamību, sekmējot uz objektīviem datiem balstītus procesus, kā arī pilnveidojot datu apmaiņu informācijas sistēmu līmenī, u.c.

Latvijā tiek īstenoti vairāki būtiski pasākumi nekustamā īpašuma attīstības procesu uzlabošanai, kas aptver teritorijas attīstības plānošanu, būvniecības procesa organizāciju, būvju reģistrāciju un procesu digitalizāciju:

1. Teritorijas attīstības plānošanas sistēmas pilnveidošana, sabiedrības informēšanas un līdzdalības pilnveide:

Lai nodrošinātu efektīvāku sabiedrības līdzdalību teritorijas attīstības plānošanā un skaidrāku regulējumu investoriem un nekustamā īpašuma attīstītājiem, ir pilnveidots regulējums sabiedrības informēšanai par teritorijas attīstību un būvniecības iecerēm. Grozījumi “Būvniecības likumā” precizē sabiedriskās apspriešanas mērķi, tvērumu un gadījumus, kad tā ir obligāti piemērojama vai nav nepieciešama, kas nodrošina līdzsvaru starp sabiedrības iesaisti un būvniecības procesu efektivitāti. Ir paplašināta Būvniecības informācijas sistēmas (BIS) funkcionalitāte, nodrošinot iespēju iedzīvotājiem elektroniski saņemt informāciju par interesējošajā teritorijā plānotajām būvniecības iecerēm un ar tām saistītajiem lēmumiem. Digitalizācijas attīstība veicina caurskatāmību un efektīvāku informācijas apriti starp institūcijām un sabiedrību. Regulējumā arī precizēta būvtafeles loma būvniecības procesā, nosakot, ka tā pilda papildu informēšanas funkciju un tās neesamība pati par sevi nevar būt pamats apstrīdēšanas termiņa pagarināšanai. Līdz ar to galvenais informācijas sniegšanas kanāls kļūst digitālās sistēmas.

2. Vienotā būves reģistrācijas procesa ieviešana

No 06.01.2026. ieviests vienotais būves reģistrācijas process, kas būtiski vienkāršo būvniecības projektu

administratīvo ciklu no ieceres uzsākšanas līdz būves ierakstīšanai zemesgrāmatā. Jaunais process balstās uz pilnībā digitalizētu datu apriti un informācijas sistēmu savietojamību starp vairākām valsts informācijas sistēmām – Būvniecības informācijas sistēmu, Kadastra informācijas sistēmu un zemesgrāmatu. Procesā organizācija balstās “vienas pieturas aģentūras” principā, galvenais sākuma punkts ir Būvniecības informācijas sistēma, no kuras informācija secīgi tiek nodota citām sistēmām būves reģistrācijas vajadzībām. Datu apmaiņa notiek automātiski, kas būtiski samazina manuālu datu ievadi un administratīvo slogu gan iedzīvotājiem un uzņēmējiem, gan valsts institūcijām. Rezultātā tiek samazināts nepieciešamo darbību skaits, gan dokumentu aprites ilgums.

Paredzams, ka vienotā procesa ieviešana samazinās ar būvniecības projektu reģistrāciju saistīto laiku un izmaksas aptuveni par 50 %. Vienlaikus būtiski samazinās arī būvju reģistrācijas laiks kadastrā – no līdzšinējām vidēji 25–32 dienām līdz aptuveni 10–15 dienām.

3. Būvdarbu procesa vienkāršošana un modernizācija

Būtiski uzlabots būvdarbu fiksācijas process, atsakoties no vairākiem dublējošiem būvdarbu dokumentiem un samazinot prasības ikdienas ierakstiem būvdarbu dokumentācijā. Gadījumos, kad tiek veikti vienveidīgi būvdarbi, turpmāk nav nepieciešams katru dienu atkārtoti dokumentēt identisku informāciju, samazinot administratīvo slogu būvdarbu veicējiem. Vienlaikus ir paredzēta atteikšanās no obligātās autoruzraudzības būvdarbu laikā, atstājot lēmumu par autoruzraudzības nodrošināšanu nekustamā īpašuma attīstītāja ziņā. Paralēli ir pilnveidots projektēšanas process, paredzot, ka

projektēšana turpinās arī būvdarbu laikā līdz būves nodošanai ekspluatācijā. Regulējumā ir skaidri noteikta kārtība, kādā veicami grozījumi būvprojektā būvdarbu laikā, kā arī definēta atbildība par būvprojekta turpmāko detalizāciju. Lai veicinātu aprites ekonomikas principu ieviešanu būvniecībā, ir vienkāršota atkārtoti izmantojamo būvzīdājumu izmantošana. Materiāliem, kas tiek atkārtoti izmantoti apdarē un nenesošajās konstrukcijās, turpmāk nav nepieciešams veikt sarežģītu atbilstības novērtēšanas procedūru, tādējādi veicinot racionālāku resursu izmantošanu.

Papildus ir paredzēta iespēja uzsākt būvlaukuma sagatavošanas darbus, zemes darbus un inženierkomunikāciju pieslēgumu izbūvi paralēli tehniskā projekta izstrādei. Šāds risinājums būtiski samazina kopējo nekustamā īpašuma attīstības projekta īstenošanai nepieciešamo laiku.

4. Elastīgāka būvju nodošana ekspluatācijā

Turpmāk ir iespējams nodot ēku ekspluatācijā pa kārtām, izņemot daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas. Šis risinājums ir īpaši nozīmīgs lielu industriālo objektu, loģistikas centru un ražošanas infrastruktūras attīstībā, kur ēkas bieži sastāv no vairākām funkcionālām sekcijām. Iespēja nodot ekspluatācijā atsevišķas ēkas daļas ļauj ātrāk uzsākt to izmantošanu un samazina projekta īstenošanas riskus.

5. Privātmāju būvniecības un atjaunošanas procesa vienkāršošana

Ievērojami vienkāršots individuālo dzīvojamo māju būvniecības un atjaunošanas regulējums. No 2026. gada 1. janvāra privātmājām ar platību līdz 60 m² būvniecības uzsākšanai vairs nebūs nepieciešams būvvaldes lēmums. Savukārt privātmājas ar platību virs 60 m² varēs būvēt, izmantojot paskaidrojuma raksta procedūru. Tāpat privātmāju siltināšanas darbi un citi atjaunošanas darbi turpmāk tiks veikti paziņošanas kārtībā, bez atsevišķa būvvaldes lēmuma. Šo izmaiņu rezultātā būvniecības saskaņošanas laiks privātmāju projektiem samazināsies par vairāk nekā 50 %.

6. Rūpnieciski ražotu ēku novietošanas procesa vienkāršošana

Ar grozījumiem "Ēku būvnoteikumos", kas stājas spēkā 2025. gada 1. novembrī, ieviests jauns regulējums rūpnieciski ražotām ēkām. Turpmāk ēku ražotājam pirms produkta piedāvāšanas tirgū ir jāizstrādā rūpnieciski ražotas ēkas tehniskā pase. Šī tehniskā pase funkcionāli aizstāj tradicionālo būvprojektu. Būvvaldē vairs nebūs nepieciešams iesniegt pilnu būvprojektu. Tā vietā pietiks ar tehnisko pasi, vietas ģenerāļplānu un pamatu risinājumu, kas pielāgots konkrētajam zemesgabalam. Šāds regulējums ievērojami vienkāršo rūpnieciski ražotu ēku novietošanas procesu un veicina šādu ēku plašāku izmantošanu.

7. Investīciju stabilitātes un prognozējamības stiprināšana

Lai uzlabotu investīciju vidi un mazinātu juridisko

nenoteiktību, ir samazināti teritorijas plānojumu apstrīdēšanas termiņi un uzlabota sabiedrības informēšanas kārtība par plānošanas procesiem. Tas palīdz identificēt iespējamus strīdus agrākā stadijā un samazina risku, ka attīstības projekti tiek apstrīdēti vēlākos posmos. Papildus normatīvajā regulējumā nostiprināts princips, ka investoriem iepriekš piešķirtās tiesības netiek atkārtoti izvērtētas nākamajos projekta attīstības posmos, kas nodrošina lielāku juridisko stabilitāti un paredzamību nekustamā īpašuma attīstītājiem.

8. Civilās aizsardzības prasību integrēšana būvniecībā

Lai nodrošināt iedzīvotājiem aizsardzību ārkārtas situācijās un ieviestu Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma prasības, ir izstrādāts jauns patvertņu būvnormatīvs nosakot minimālās tehniskās prasības patvertnēm, kas paredzētas aizsardzībai pret sprādzienu triecienviļņiem. Papildus prasības ir paredzētas stingras aizsardzības patvertnēm, tās pasargās arī no ķīmiskajiem apdraudējumiem un radiācijas ietekmes. Prasības no 2027. gada 1. janvāra būs obligātas jaunām ēkām, savukārt līdz tam patvertnes izbūvē brīvprātīgi. Būvnormatīva izstrādē veikta cieša sadarbība ar būvniecības nozares profesionālajām organizācijām.

9. Institūciju saskaņošanas procesu uzlabošana

Ir uzlabota tehnisko noteikumu saņemšanas kārtība un būvprojektu saskaņošanas būvprojektēšanas procesā. Noteikts, ka institūcijas, no kurām nepieciešams saņemt tehniskos vai speciālos noteikumus, primāri nosaka būvprojekta izstrādātājs, savukārt pašvaldība nepieciešamības gadījumā var pievienot citas institūcijas ar pamatotu argumentāciju. Tāpat regulējumā ir nostiprināts samērīguma princips, līdzsvarojot attīstītāja un infrastruktūras turētāja intereses, un aizliedzot tehniskajos noteikumos ietvert prasības, kas tiešā veidā nav saistītas ar plānoto nekustamā īpašuma attīstību.

10. Regulējuma vienkāršošana vides prasību jomā

Normatīvajā regulējumā noteikts, ka atsevišķi tehniskie noteikumi vides un dabas aizsardzības jomā nav nepieciešami gadījumos, kad ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums (IVN). Šādos gadījumos kompetentā institūcija izvērtē būvprojektu, pārliecinoties par IVN rezultātu ievērošanu.

PRIORITĀTES 2027.–2028. GADAM

Būvniecības un attīstības procesu turpmāka digitalizācija

Plānots turpināt attīstīt digitālos risinājumus, paplašinot Būvniecības informācijas sistēmas funkcionalitāti un nodrošinot integrāciju ar citu valsts institūciju informācijas sistēmām, kas ļaus samazināt administratīvo slogu un paātrināt lēmumu pieņemšanu. Tiks pilnveidoti sabiedrības līdzdalības mehānismi, izmantojot digitālos risinājumus un nodrošinot sabalansētu pieeju starp sabiedrības iesaisti un projektu savlaicīgu īstenošanu.

Administratīvā sloga samazināšana investoriem

Tiks turpināta normatīvā regulējuma izvērtēšana, lai identificētu un novērstu liekus administratīvos šķēršļus nekustamā īpašuma attīstības projektiem, vienlaikus saglabājot nepieciešamo sabiedrības interešu un vides aizsardzības līmeni.

Efektīvāka institūciju sadarbība

Tiks stiprināta valsts un pašvaldību institūciju sadarbība būvniecības un teritorijas attīstības procesos, nodrošinot skaidru kompetenču sadalījumu un efektīvāku informācijas apmaiņu.

4.6.2. MĀJOKĻU PIEEJAMĪBA

MĒRĶIS – uzsākt vismaz 2000 jaunu zemas īres mājokļu būvniecību gadā un dubultot hipotekāro kreditēšanu reģionos

RĪCĪBAS

- ◆ **Paredzēt papildus finansējumu** zemas īres maksas mājokļu būvniecības atbalsta programmas turpināšanai
- ◆ **Izstrādāt risinājumu izmaksu ziņā pieejamu mājokļu būvniecībai publiskās privātās partnerības starp pašvaldībām un institucionāliem attīstītājiem ietvaros**
- ◆ **Turpināt pilnveidot nekustamā īpašuma attīstīšanas administratīvo procesu** (detalizētāk skatīt sadaļu "Nekustamā īpašuma attīstīšana")
- ◆ **Izstrādāt "Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas likumu"**, aizstājot šobrīd spēkā esošo "Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likumu" ar mērķi radīt tiesiskos priekšnoteikumus daudzdzīvokļu dzīvojamo māju efektīvai pārvaldīšanai
- ◆ **Izstrādāt "Pieejamu mājokļu likumu"**, aizstājot šobrīd spēkā esošo "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā likumu" ar mērķi nodrošināt mūsdienu situācijai atbilstošu virsregulējumu pieejama mājokļa nodrošināšanai visu ienākumu līmeņu iedzīvotājiem

Zemas īres maksas mājokļu būvniecības atbalsta programma sniedz iespēju pašvaldībām sadarbojoties ar nekustamā īpašuma attīstītājiem veicināt zemas īres maksas mājokļu būvniecību reģionos. Atbalsta programma piedāvā nekustamā īpašuma attīstītājiem aizdevumu ar 30 gadu atmaksas termiņu un zemu procentu likmi, un kapitāla atlaidi līdz 30 %, lai dzēstu aizdevuma pamatsummu. Atbalsta programma paredz īres maksas ierobežojumus, kā arī īres tiesības var saņemt māsājniecības ar noteiktiem ienākumu sliekšņiem.

Atbalsta programma tiek īstenota kopš 2022.gada novembra, un līdz 03.03.2026. ir noslēgti 10 aizdevumu līgumi par 676 dzīvokļu būvniecību reģionos, 1 projekts ir apstiprināts un ir aizdevuma līguma slēgšanas procesā (60 dzīvokļi), kā arī papildus vēl vērtēšanā ir 7 projekti par 556 dzīvokļu būvniecību. Kopumā atbalsta programmā 3 projektu ietvaros ekspluatācijā nodoti jau 238 dzīvokļi (Valmierā, Jelgavā, Bauskā).

Nemot vērā, ka pašvaldību un nekustamo īpašumu attīstītāju aktivitāte īres mājokļu veicināšanā ir pieaugusi, lai nodrošinātu atbalsta programmas īstenošanu, 2025.gadā ir nodrošināts papildus finansējums programmas turpināšanai 59 931 480 EUR apmērā ~ 670 papildus dzīvokļu būvniecībai reģionos. Līdz ar to no

programmas uzsākšanas 2022.gadā kopējais finansējums ir pieaudzis no sākotnējā finansējuma 42.9 milj. EUR līdz 101.88 milj. EUR.

2026.gadā tiks turpināta atbalsta programmas īstenošana, finansējuma apguve un projektu realizēšana (atsevišķi projekti tiks pabeigti 2027. gadā).

Īres mājokļi speciālistiem publiskās - privātās partnerības mehānisma ietvaros

2025. gadā MK apstiprināja publiskās - privātās partnerības (PPP) programmas "Īres mājokļi Latvijas speciālistiem" virzību 1. lotē, balsoties uz veiktajiem finanšu un ekonomiskajiem aprēķiniem un 6 pašvaldību (Rīga, Daugavpils, Tukums, Jēkabpils, Cēsis un Gulbene) lēmumiem. Uz šo brīdi ir sagatavota un uzsākta PPP projektu plānošana pieejamu īres mājokļu būvniecībai, kā arī uzsākta pilotprojekta 1. lotes iepirkuma procedūras sagatavošana. Īres mājokļus paredzēt uzbūvēt līdz 2030. gadam.

Sociālo mājokļu atjaunošanas un jaunu sociālo mājokļu būvniecības programma, kuras ietvaros pašvaldības var saņemt grantu tās dzīvojamā fonda atjaunošanai un jauna būvniecībai ar mērķi to izīrēt mazaizsargātākajām māsājniecībām. Līdz 2029. gada beigām plānots

palielināt pašvaldību sociālo mājokļu kapacitāti, nodrošinot mājokli vismaz 1952 personām.

2025. gadā tika organizētas vēl divas papildus atlases atbalsta programmas ietvaros – 1.kārtas 2. uzsaukums, kura ietvaros tika saņemti 18 projektu iesniegumi par papildus vairāk nekā 600 esošu pašvaldību dzīvokļu atjaunošanu, kā arī 2.kārtas atlase, kuras ietvaros tika saņemti 9 projekti par vairāk nekā 400 jaunu dzīvokļu būvniecību.

Ģimenēm ar bērniem, jaunajiem speciālistiem un Nacionālo bruņoto spēku karavīriem ir pieejamas garantijas mājokļa iegādei vai būvniecībai. 2025. gadā tika izsniegtas 4109 garantijas ģimenēm ar bērniem, kurās dzīvo vairāk nekā 6000 bērnu. Tāpat, 2025. gadā tika izsniegtas 1307 garantijas jaunajiem speciālistiem. Salīdzinot ar 2024.gadā izsniegto garantiju skaitu, 2025.gadā izsniegto garantiju skaits ģimenēm ar bērniem pieaudzis par 31%, jaunajiem speciālistiem pieaudzis par 53%.

Kopš atbalsta programmas uzsākšanas 2015. gadā un līdz 2025.gada beigām kopumā ir izsniegtas 34 746 garantijas ģimenēm, kurās dzīvo 51 tūkst bērni un 7974 garantijas jaunajiem speciālistiem.

Kopš 2020.gada ģimenēm ir pieejama arī subsīdija “Balsts”, kas ir vienreizējs atbalsts (grants) daudz bērnu ģimenēm vai ģimenēm, kurās aug bērns ar invaliditāti neatkarīgi no bērnu skaita ģimenē, pirmās iemaksas daļējai segšanai mājokļa iegādei vai būvniecībai ar hipotekāro aizdevumu. 2025. gadā tika izsniegtas 648 subsīdijas, kas ir par 27% vairāk nekā 2024. gadā.

Kopš programmas uzsākšanas un līdz 2025.gada beigām ir izsniegtas 2541 subsīdijas "Balsts" ģimenēm, kurās dzīvo 7763 bērni.

Ar grozījumiem atbalsta programmas nosacījumos, 2024. gadā tika būtiski palielināts pieejamās garantijas apmērs ģimenēm ar bērniem, kuras vēlas mājokli iegādāties vai būvēt kādā no Latvijas reģioniem. Garantijas reģionos ir pieejamas 30%, 40% vai pat 50% apmērā no aizdevuma summas. Papildus, lai veicinātu plašāku un kvalitatīvāku

mājokļu iegādi, tika palielināts maksimālais aizdevums no 250 000 EUR uz 300 000 EUR, lai ģimene kvalificētos garantijas saņemšanai, kā arī tika atvieglots process, lai saņemtu atkārtotu garantiju cita mājokļa iegādei vai būvniecībai, ja ģimenē, piemēram, piedzimst bērns.

2024. gadā arī tika palielināts maksimālais ar iedzīvotāju ienākumu nodokli apliekamais bruto ienākumu sliekšnis uz vienu mājsaimniecības (ģimenes) locekli no 17 000 EUR uz 23 000 EUR, lai palielinātu ģimeņu skaitu, kas spēj kvalificēties subsīdijas saņemšanai.

2025. gada oktobrī ir uzsākta jaunas tiešās hipotekārās kredītēšanas atbalsta programma reģionos īstenošana.

Atbalsta programmas nosacījumi tika apstiprināti Ministru kabinetā 2025.gada 14.oktobrī, un tā tiek īstenota saskaņā ar 2025.gada 25. jūlija Eiropas Komisijas lēmumu lietā "State Aid SA.116351 (2025/N) – Latvia Amendment of the remit of Altum to enable to provisions of mortgage loans to natural persons for home purchases in certain Latvian regions".

Atbalsta programmas mērķis ir:

- Uzlabot mājokļu finansējuma pieejamību reģionos, ārpus Rīgas un Pierīgas.
- Veicināt hipotekārās kredītēšanas attīstību, lai vairāk mājokļu darījumu varētu finansēt ar pieejamākiem un ilgtermiņa kredītiem.
- Samazināt reģionālās atšķirības kredītēšanā un atbalstīt reģionu ekonomisko attīstību.

Altum aizdevuma maksimālais apmērs šajā programmā ir līdz 74 tūkst. EUR. Kopš atbalsta programmas uzsākšanas 2025. gada oktobra beigās un līdz 2026. gada 2. aprīlim apstiprināti 59 pieteikumi par 2,21 milj. EUR, noslēgti 55 aizdevumu līgumi par 2,042 milj. EUR (vidējā aizdevuma summa 37,13 tūkst. EUR).

2026. gadā tiks turpināta atbalsta programmas īstenošana. 2026. gada 1.pusgadā tiks veikts programmas rezultātu apkopojums un izvērtējums

4.6.3. ATBALSTA INSTRUMENTI ENERGOEFEKTIVĪTĀTEI

MĒRĶIS – līdz 2028. gadam atjaunot vismaz 1000 daudzdzīvokļu mājas un trīskāršot siltināšanas tempus

RĪCĪBAS

- ◆ **Veicināt rūpnieciski ražotu siltināšanas paneļu izmantošanu siltināšanas projektos**, palielinot šādiem risinājumiem atbalsta intensitāti, tādējādi radot pieprasījumu ražošanas attīstībai Latvijā, kā arī potenciāli samazinot atjaunošanas izmaksas
- ◆ **Samazināt administratīvos šķēršļus** (tai skaitā risinot jautājumu par dzīvokļu īpašnieku kopības identifikatora piešķiršanu, stiprinot pārvaldnieka kapacitāti), lai dzīvokļu īpašnieku kopības lēmums par ēkas atjaunošanu tiek pieņemts sasaucot ne vairāk kā divas kopsapulces.
- ◆ **Veikt izmaiņas normatīvajā regulējumā**, lai lēmuma pieņemšanai nepieciešamie dokumenti būtu sagatavoti jau pirms lēmuma pieņemšanas un dzīvokļu īpašnieku kopības rīcībā būtu informācija, kas ļautu izvērtēt gan ēkas tehnisko stāvokli un energoefektivitātes līmeni, gan arī iespējamo enerģijas ietaupījumu.
- ◆ **Sniegt metodisko atbalstu**, lai tehniskās dokumentācijas sagatavošana izmaksātu būtiski mazāk nekā šobrīd (tipveida projekti, vienkāršotais energosertifikāts).
- ◆ **Sniegt atbalstu ēku energoefektivitātes uzlabošanai**, 10 pilotprojektu īstenošana daudzdzīvokļu dzīvojamo māju atjaunošanai ar rūpnieciski ražotiem koka karkasa paneļiem, privātmāju energoefektivitātes atbalsta programma.

Valsts ēkas

Latvijas saistības pamatotas "Ēku energoefektivitātes direktīvā"- katru gadu renovēt vismaz 3 % kopējās grīdas platības publisko struktūru īpašumā esošajās ēkās, kuras apsilda un/vai dzesē, lai tās tiktu pārveidotas par vismaz gandrīz nulles enerģijas ēkām vai par bezemisiju ēkām.

Lai virzītos uz mērķu sasniegšanu, šobrīd īstenošanā atrodas Atjaunošanas un noturības mehānisma atbalsta programma valsts ēku atjaunošanai ar kultūras funkciju, kuras ietvaros tiks uzlabota energoefektivitāte 11 projektos par 29,8 milj. EUR.

ES kohēzijas politikas 2021.–2027. gadam ietvaros izstrādātas 3 atbalsta programmas. Ar atbalstu plānots atjaunot vismaz 299 106 m² un tās tiks īstenotas līdz 31.12.2029.

Valsts ēku atbalsta programmas projektu pieteikumu pieņemšana noslēdzās 31.10.2025. Saņemti 36 projekti par 87,65 milj. EUR, t.sk. ERAF finansējums – 74,5 milj. EUR, no tiem līdz 2026. gada 8. aprīlim ir noslēgti 8 līgumi par projektu īstenošanu. Vienlaikus ERAF finansējums 11,94 milj. EUR apmērā ir pārdalīts RAKUS LOC rekonstrukcijas 2. posma īstenošanai.

Atbalsta programmas universitāšu īpašumā esošajās ēkām ietvaros projektu pieteikumu pieņemšana noslēdzās 15.11.2025. Noslēgts 1 līgums par projekta īstenošanu par kopējām attiecināmajām izmaksām – 13,05 milj. EUR, t.sk. ERAF finansējums – 11,09 milj. EUR.

Savukārt, valsts ēku ar kultūras funkciju atbalsta programmas ietvaros projektu pieteikumu pieņemšana

noslēdzās 25.09.2025. Noslēgti 6 līgumi par projektu īstenošanu par kopējām izmaksām 29,35 milj. EUR, t.sk. ERAF finansējums – 24,91 milj. EUR.

Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas

Latvijai līdz 2050. gadam ir jāsasniedz klimatneitralitāte ēku sektorā. Lai sasniegtu minēto mērķi, nepieciešams atjaunot ap 26 600 daudzdzīvokļu dzīvojamo māju. Līdz šim ar publiskā finansējuma atbalstu sasniegti tikai 7 % (ap 1800 ēku).

Lai virzītos uz mērķu sasniegšanu, šobrīd īstenošanā atrodas ANM atbalsta programma daudzdzīvokļu dzīvojamo māju atjaunošanai līdz 30.06.2026. Pieejamais finansējums ir 57,28 milj. EUR. Noslēgti 136 līgumi ar projektu īstenošanai. Līdz 2025. gada beigām īstenoti 55 projekti, vēl 81 projekts tiks pabeigts līdz 2026. gada vidum.

2025. gada aprīlī tika uzsākta daudzdzīvokļu dzīvojamo māju energoefektivitātes uzlabošanas atbalsta programma, kura tiek īstenota ES kohēzijas politikas 2021.–2027. gadam ietvaros ar pieejamo finansējumu 173 milj. EUR un papildus sabiedrības Altum aizņemtie līdzekļi 38 milj. EUR apmērā. Projektu pieņemšana ir noslēgusies 13.05.2025., saņemti 392 projektu iesniegumi par kopējo summu 425,9 milj. EUR.

Visvairāk projekti ir iesniegti no Rīgas reģiona – 52%, tālāk seko Vidzemes reģions ar 24%, Kurzeme – 10%, Zemgale – 9, bet Latgale – 5%. Aktīvākā valstspilsēta ir Rīga, no kuras iesniegti ir 110 projektu pieteikumi.

Atbalsta programmu īsteno līdz 31.12.2029. Programmā vairāki uzlabojumi, lai kāpinātu atjaunošanas tempus kā arī mazinātu administratīvo slogu un birokrātiju:

- maksimālā iespējamā kapitāla atlaide – 50 % paredzēta, ja projektā tiks izmantoti rūpnieciski ražoti koka konstrukciju siltināšanas paneļi vai projektā vienlaikus atjauno vismaz 3 mājas kvartālā;
- Latgales plānošanas reģionā, paredzēta iespēja pieteikt mazākus projektus atsevišķu energoefektivitātes pasākumu finansēšanai, sasniedzot minimums 10% primārās enerģijas ietaupījumu. Maksimālā kapitāla atlaide šādiem projektiem ir noteikta 80 tūkst. EUR;
- ALTUM nodrošina vienas pieturas aģentūras principu – projekta pieteicējiem pašiem nav jāgriežas komercbankās, piedāvājuma saņemšanai. Tas tiek nodrošināts no ALTUM puses;
- vienkāršota pieteikšanās, nosakot to, ka kapitāla atlaide iespējams rezervēt, iesniedzot ēkas energosertifikātu un izmaksu kopsavilkumu;
- atbalstam var pieteikties ar tā saukto “vienkāršoto” ēkas energosertifikātu jeb ēkas energosertifikātu, kas tiek sagatavots pamatojoties tikai uz izmērītās ēkas energoefektivitātes novērtējumu. Šāda dokumenta sagatavošanai ir ievērojami mazākas izmaksas, pretstatā līdz šim sniegtajiem ēkas energosertifikātiem, kā arī tā sagatavošanas laiks ir īsāks.

Lai nodrošinātu daudzdzīvokļu dzīvojamo māju atjaunošanas tempu kāpināšanu, kā arī lai veicinātu inovatīvu pieeju, ES kohēzijas politikas 2021.-2027. gadam ietvaros, iestrādāts papildus valsts budžeta finansējums 1,5 milj. EUR apmērā 10 pilotprojektu īstenošanai daudzdzīvokļu dzīvojamo māju atjaunošanai ar rūpnieciski ražotiem koka karkasa paneļiem. Šī finansējuma ietvaros, vienam projektam papildus tiks piešķirts atbalsts līdz 20 %, bet ne vairāk kā 150 000 EUR uz projekta attiecināmo izmaksu aizdevuma.

No 2026.gada tiek ieviests Sociālais klimata fonds, kura mērķis ir veicināt sociāli taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, pievēršoties sociālajai ietekmei, ko rada ēku un autotransporta sektoros radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas iekļaušana ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā. Ekonomikas ministrijas mērķis ir no fondu finansējuma (127 milj. EUR apmērā) ieviest mazaizsargāto mājsaimniecību atbalsta programmu daudzdzīvokļu ēku atjaunošanai.

Vienlaikus 2026. gadā Ekonomikas ministrija plāno jauna finanšu instrumenta izveidi, kas nodrošinās atbalsta sniegšanu ilgtermiņā, lai minimizētu pārrāvumu starp ES fondu plānošanas periodiem. Ekonomikas ministrijas mērķis ir izveidot tādu atbalsta sniegšanas modeli, ar kuru ierobežota finansējuma resursu ietvaros sniegt atbalstu pēc iespējas plašākam klientu lokam.

Uzņēmējdarbības energoefektivitātes veicināšana, tai skaitā, uzņēmējdarbībai paredzēto ēku energoefektivitātei

Atjaunošanas un noturības mehānisma ietvaros līdz 2026. gada 1. jūnijam turpinās līgumu slēgšana ar uzņēmējdarbības energoefektivitātes veicināšanai atbalstīto projektu finansējuma saņēmējiem, tai skaitā, uzņēmējdarbībai paredzēto ēku energoefektivitātei. Tās ietvaros plānots siltumnīcefekta gāzu emisiju ietaupījums – 11 498 CO₂ ekvivalenta tonnas gadā, tai skaitā arī uzņēmējdarbībai paredzētajās ēkās. Līdz 2025. gada beigām ar gala saņēmējiem noslēgti 517 līgumi par 55,5 milj. EUR, pēdējā atlases kārtā ir slēgta 22.12.2025.

ES kohēzijas politikas 2021.-2027. gadam ietvaros izstrādāta atbalsta programma uzņēmējdarbības energoefektivitātes veicināšanai, tai skaitā, uzņēmējdarbībai paredzēto ēku energoefektivitātei. Pieejamais finansējums sastāda 49,3 milj. EUR un projektu pieteikumu pieņemšana uzsākta 09.03.2026. Atbalsta programmu īsteno līdz 31.12.2029.

4.7. BIROKRĀTIJAS MAZINĀŠANA UN DIALOGS AR UZŅĒMĒJIEM

MĒRĶIS – līdz 2028.gadam neviena uzņēmēja un valsts mijiedarbība neprasa fizisku klātbūtni, Latvijā Eiropas Savienībā zemākais administratīvais slogs mazajiem uzņēmumiem

RĪCĪBAS

- ◆ **ES fondu projektu un ALTUM finansēto projektu ātrāka īstenošana** – vienkāršots un standartizēts ES fondu MK noteikumu saturs, standartizētas pieteikumu veidlapas, samazināts pieprasītās informācijas apjoms, izmantojot valsts iestāžu rīcībā esošus datus un informāciju, vienkāršota grūtībās nonākuša uzņēmuma statusa noteikšana, atskaišu biežuma samazināšana.
- ◆ **Definēts un ieviests uzticamā uzņēmuma / institūcijas statuss**, kuram ir īpaši atvieglināts projektu izpildes režīms (analogi VID “A” reitinga nodokļu maksātāja statusam).
- ◆ **Īstenot principu: valsts pārvaldes iestādes jebkuru informāciju pieprasa tikai vienu reizi**, pēc tam to izplatot savā starpā. Apvienoti iestāžu informācijas pieprasījuma formāti uzņēmumiem, lai mazinātu komersantu patērēto laiku un izmaksas.
- ◆ **Uzņēmēju laika budžets kā politikas rādītājs** – ieviest regulāru mērījumu, cik stundas gadā vidējais uzņēmums pavada, pildot valsts prasības (pārskati, atļaujas, pārbaudes, saskaņojumi). Noteikt konkrētu samazināšanas mērķi — piemēram, no X stundām uz pusi Y gados – un publiskot rezultātus, lai katrs ministrs ir atbildīgs par sava resora devumu kopējā sloga samazināšanā.
- ◆ **Samazināt izstrādāto normatīvu, dokumentu un to saskaņošanas apjomus valsts pārvaldes institūcijās galējo lēmumu pieņemšanai MK – izstrādāt un MK apstiprināt dokumentu sarakstus, kuru parakstīšanu deleģē ministriem.**
- ◆ **Valsts pārvaldes digitālā transformācija** – 100% Digitālajā desmitgadē paredzēto valsts pakalpojumu pieejamība elektroniskā formā, ieviest mākslīgā intelekta risinājumus valsts pārvaldē regulārai situācijas faktoloģiskai analīzei, sistemātiskam globālo tendenču monitoringam, pakalpojumu sniegšanai iedzīvotājiem un uzņēmumiem

Iniciatīva “Zaļais koridors” sniedz iespēju Latvijas tautsaimniecībai nozīmīgiem komersantiem saņemt valsts un pašvaldību publiskos pakalpojumus prioritārā kārtībā un termiņos. Iniciatīvas mērķis ir veicināt eksporta pieaugumu, investīciju piesaisti un drošības industrijas izaugsmi, mazinot administratīvo slogu un paātrinot administratīvos saskaņošanas procesus.

Turpinot iniciatīvas “Zaļais koridors” pilnveidi, 27.02.2026. stājās spēkā grozījumi, lai nodrošinātu mērķtiecīgāku prioritāro pakalpojumu piemērošanu tautsaimniecībai nozīmīgiem projektiem, novērstu praksē identificētos trūkumus un izpildītu pienākumus, kas izriet no Eiropas Savienības regulām.

2025. gadā Valsts kancelejas Birokrātiskā sloga mazināšanas rīcības grupa uzsāka darbu pie konkrētiem uzdevumiem birokrātijas mazināšanai. Birokrātiskā sloga mazināšanas rīcības grupas sastāvā ir pārstāvji gan no atbildīgajām ministrijām, gan nozaru organizācijām.

Birokrātijas mazināšanas pasākumu darba grupai dots uzdevums rast iespējas par 25% procentiem mazināt

valsts un pašvaldību funkcijas. No vairāk nekā 200 priekšlikumiem, jau noteikts 21 ātrāk īstenojamais pasākums. Starp tiem ir ēku būvniecības uzraudzības mazināšana un bankas konta reģistrēšana norēķiniem ar valsti u.c. pasākumi.

EM sadarbībā ar Valsts kanceleju un Finanšu ministriju ir iesniegusi Eiropas Komisijas Tehniskā atbalsta instrumentam, kas ir viens no Eiropas Atveseļošanās plāna atbalsta pasākumiem, projektu par administratīvā sloga mazināšanu uzņēmējiem vairākos pakalpojumu procesos, ko tās saņem no valsts iestādēm, lai identificētu praktiskās problēmas, īstenojot termiņu ievērošanu un novērstot atkārtotu dokumentu sniegšanu.

Lai mazinātu administratīvo slogu tūrisma nozarē, apstiprināti MK 24.02.2026. noteikumi Nr. 76 “Grozījumi Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumos Nr. 380 “Noteikumi par kompleksa un saistīta tūrisma pakalpojuma sagatavošanas un sniegšanas kārtību un kompleksu un saistītu tūrisma pakalpojumu sniedzēju un ceļotāju tiesībām un pienākumiem””. Grozījumi paredz

būtiski mazinātu administratīvo slogu – nepieciešamo atskaišu sniegšanas regularitāti un apjomu komplekso un saistīto tūrisma pakalpojumu sniedzējiem.

Lai mazinātu administratīvo slogu komersantu pieteikumu sagatavošanā eksporta veicināšanas aktivitātē 1.2.3.1. pasākuma "Atbalsts MVU inovatīvas uzņēmējdarbības attīstībai", **EM plāno izstrādāt vienoto fiksēto izmaksu likmi dalībai izstādes**, tādējādi atvieglojot dokumentu apjomu, kas jāiesniedz komersantam kopā ar pieteikumu. Tāpat, plānojot jaunā struktūrfonda perioda atbalsta programmas, tiks sniegti priekšlikumi dokumentu apjoma samazinājumam komersantu atskaitēs par izlieto to finansējumu, izstrādājot metodiku, ka finansējums, kas nav saistīts ar izmaksām, ir vienkāršots atlīdzināšanas instruments, ja atlīdzinājumu pamatā ir konkrētu nosacījumu izpilde vai iepriekš noteiktu rezultātu sasniegšana.

Aktīvi turpināts 2024. gadā atjaunotās Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padomes (LIP) darbs, nodrošinot saskaņotu starpinstitūciju sadarbību un administratīvo šķēršļu mazināšanu sekmīgai investīciju projektu īstenošanai Latvijā. 2025. gada laikā notika četras sēdes. Sēdēs izskatīti 15 problēmjautājumi, kā piemēram, nodokļu slogs ārvalstu investoriem, teritorijas regulējuma ierobežojumi investīciju projektiem, aizsardzības nozares stratēģisko projektu atbalsts, Zaļā koridora pilnveide, liela mēroga mākslīgā intelekta datu centra infrastruktūras izveide Latvijā, kā arī koksnēs resursu pieejamība. Kopumā pieņemti 46 lēmumi, no tiem 2025. gada laikā 50 % tikuši izpildīti, 27 % lēmumu izpilde tiek turpināta 2026. gadā. LIAA kā LIP sekretariāts arī pastāvīgi turpināja veikt no iestādēm un uzņēmumiem saņemto problēmjautājumu padziļinātu izpēti, tai skaitā jautājumu atrisināšanai organizējot 15 Operatīvās darba grupas sēde.

Ar mērķi identificēt valstiska līmeņa uzņēmējdarbības vides šķēršļus LIAA pastāvīgi apkopo un analizē uzņēmumu norādītos problēmjautājumus. Sadarbībā ar EM šie jautājumi tiek aktualizēti, identificējot birokrātiskos šķēršļus un aktīvi strādājot pie to novēršanas. Šajā procesā tiek iesaistītas arī citas ministrijas un organizācijas, lai kopīgi izskatītu iespējas to novēršanai un, tādējādi kopīgi veidotu labvēlīgāku uzņēmējdarbības vidi un stiprinātu Latvijas ekonomiku. 2025. gadā tika identificēti un izskatīti vairāk nekā 60 uzņēmumu iesniegtie problēmjautājumi

Apkopojot 2025. gadā LIAA apkalpoto 300 **Latvijā reģistrēto uzņēmumu viedokli par galvenajiem Latvijas uzņēmējdarbības vides šķēršļiem uzņēmumu izaugsmei**, tika konstatēts, ka būtiskākais šķērslis ir kvalificēta darbaspēka trūkums, kuru norādījuši 40% uzņēmumi.

Jāizceļ finansējuma pieejamības un naudas plūsmas problēmas, kuras norādījuši 20% uzņēmumi, kā arī pārmērīgu birokrātiju, tajā skaitā, sarežģītas izpildāmās prasības atbalsta saņemšanai, kuras norādījuši 15% uzņēmumu. 5–10 % uzņēmumi izcēla arī tādus kavējošos šķēršļus kā atbalsta programmu ierobežojumi (neattiecināmās izmaksas, zema atbalsta intensitāte), infrastruktūras un industriālo platību trūkums, inovāciju un pētniecības un attīstības (P&A) resursu trūkums un digitālo sistēmu un datu trūkums.

Turpinās darbs pie "**Ricības plāna izpildes administratīvā sloga mazināšanai nekustamā īpašuma attīstības jomā**". Plāns ietver aptuveni 60 pasākumus, lai vienkāršotu un padarītu efektīvāku nekustamā īpašuma attīstības procesu, kur katrs nākamais posms ir iepriekšējā posma loģisks turpinājums, un vienlaikus tiek saglabātas sabiedrības tiesību un drošības garantijas. Apstiprinātais plāns ir nozīmīgs birokrātijas mazināšanai un investīciju piesaistei, tas palīdzēs palielināt Latvijas konkurētspēju reģionā un veicinās nekustamo īpašumu attīstības un būvniecības nozaru izaugsmi. 2025. gada pirmajā pusē noslēgsies lielākā daļa no plānotiem normatīvā regulējuma pilnveidojumiem (skat. 3.5.1. nodaļu).

Lai veicinātu ātrāku ES fondu ieviešanu, EM ir uzsākusi sarunas par birokrātijas mazinošo pasākumu izvērtēšanu un ieviešanu. Lai atvieglotu komersantu vērtēšanas procesu, 2025. gada 1. jūlijā ir pieņemti MK noteikumi Nr.399 "Kārtība, kādā lielā komercsabiedrība apliecina faktu, ka tā neatbilst grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmēm". Minētie noteikumi lielajām komercsabiedrībām ļauj iesniegt apliecinājumu par neatbilstību grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmēm, situācijās, kad komercsabiedrībai objektīvu apstākļu dēļ nav iespējams iesniegt finanšu datus par tās saistītajiem uzņēmumiem ārzemēs. 2025. gadā uzsākts darbs pie publisko datubāžu izmantošanas iespēju apzināšanas, lai mazinātu informācijas apmaiņas pieprasījumu, kā arī sadarbībā ar citām institūcijām izvērtētu iespēju informācijas automatisko datu ielasišanai pie projekta pieteikuma un uzraudzības, lai samazinātu administratīvo slogu projekta ieviešanai.

2025. gada 3. jūnijā pieņemti grozījumi MK 2024. gada 14. maija noteikumos Nr. 289 "**Noteikumi par valsts metroloģiskajai kontrolei pakļauto mērīšanas līdzekļu sarakstu**", atceļot ūdens patēriņa skaitītājiem atkārtotās verificēšanas prasību daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvokļos un mērmaiņiem rūpniecības uzņēmumos, tādējādi mazinot administratīvo slogu un izdevumus iedzīvotājiem un rūpniecības uzņēmumiem.